

సాహిత్య మాసపత్రిక

- * కస్తూరి వేణుగోపాల్
- * చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ
- * డా॥ ముదిగొండ వీరేశలింగం
- * ఆలపాటి సుబ్బారావు
- * సోమసుందర్

- డా॥ కోవెల సుప్రసన్నాచార్య
- పోతుకూచి సాంబశివరావు
- * పోలాప్రగడ సత్యనారాయణ
- * రఘువర్మ

శ్రీ భీమిశెట్టి వెంకట్రామయ్యగారి నిర్మాణము

కర్నూలు నగరంలోని ప్రముఖ వ్యాపారి దక్షిణ భారత వాండి ప్రచారసభ ఆంధ్ర ప్రస్తుత కార్యవర్గ సభ్యులుగా ఉన్న శ్రీ భీమిశెట్టి వెంకట్రామయ్యగారు అకస్మాత్తుగా నెల్లూరులో నిర్మాణము చెందినారు వారి నిర్మాణమునకు ఆంధ్రసభ మరియు ఆంధ్రప్రదేశ్ సందలి వేలాది వాండి ప్రచారకులు ప్రగాఢ సంతాపమును ప్రకటించుచు వారి ఆత్మను పొందిని ప్రసాదించమని పరమేశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నారు

సాహిత్యమాస పత్రిక

346

జనవరి 1983

మొదటి పేజీ 29 నందిక 10

వార్షిక చందా పది రూపాయిలు

విడిప్రతి ఒక రూపాయి

సంపాదకులు

డా. సి. నారాయణరెడ్డి

వేమూరి అంజనేయశర్మ

చిర్రావూరి సుబ్రహ్మణ్యం

కుసంచికలో

సంపాదకీయం

అనుభూతిలోంచి అనుభవంలోకి

పట్టణం పొలిమేరలు

నేను ఛాందసుణ్ణి

సాంఘిక ఏకాంకికల్లోని సామాజిక స్పృహ

హంస ఎగిరిపోయింది'

కుందుర్తి చరమకావ్యం

ఉత్కంఠ

సహస్ర జీవాల అనుభవాలను

సూచించే దిక్కుచి

రాగభరిత

షేక్స్పియర్ శేముషీ వైభవం

తెలుగు నవల - సాహిత్యపు విలువలు

సాహిత్య గోష్ఠి

సమీక్షలు

వారా వాహినీ

కస్తూరి వేణుగోపాల్

చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ

డా॥ ముదిగొండ వీరేశలింగము

ఆలపాటి సుబ్బారావు

సోమసుందర్

చీకోలు ఉండరయ్య

డా॥ కోవెల సుప్రసన్నాచార్య

పోతుకూచి సాంబశివరావు

పోలాప్రగడ సత్యనారాయణ

రఘువర్మ

ఆంధ్రప్రదేశ్ హిందీ సమ్మేళనం

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో గత అరవై నాలుగు సంవత్సరాలుగా వాందీ భాషా ప్రచారం జరుగుతున్నది అనేక సంస్థలు వాందీ ప్రచారం చేస్తున్నవి స్వాతంత్ర్యం లభించిన తరువాత ముఖ్యంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ పర్వతిన తరువాత రాష్ట్రంలో విభిన్న ముఖాలుగా వాందీకి సంబంధించిన కార్యకలాపాలు జరుగుతున్నవి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తన విద్యావిధానంలో త్రిభాషా సూత్రాన్ని భాగంగా చేసి మాధ్యమిక ఉన్నత పాఠశాలల స్థాయిలో వాందీని అనివార్య పాఠ్య విషయంగా చేసింది దక్షిణ భారత వాందీ ప్రచారసభ హైదరాబాద్ వాందీ ప్రచారసభ వంటి నైపుచ్చిక సంస్థలు వేలాది వాందీ ప్రచారకులద్వారా బాలబాలికల నుండి ప్రాథమిక వయస్కుల వరకు వాందీ భాషను నేర్పుతున్నవి రాష్ట్రంలోని ఆంధ్ర ఉస్మానియా శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయాలలో వాందీ విభాగాలు పర్వతీ పనిచేస్తున్నాయి హైదరాబాద్ లోని కేంద్రీయ విశ్వ విద్యాలయంలో కూడ హిందీ విభాగం ఉన్నది ఇవిగాక దక్షిణ భారత వాందీ ప్రచారసభ సొంతకోత్తర విభాగము ఉన్నది వీటన్నిటిలో ప్రతి సంవత్సరం వందకు పైబడి ఎమ్ ఏ, ఎమ్ ఫిల్ ఎ హెచ్ డి పట్టాదారులు తయారగు చున్నారు రాష్ట్రంలోని వందలాది డిగ్రీ జూనియర్ కళాశాలలలో వాందీ బోధనకు అవకాశాలు ఉన్నాయి ఉన్నత పాఠశాలలు మొదలయినవి కూడ పనిచేస్తున్నాయి

బోధనేతర రంగాలలో దైనిక వార పాక్షిక మాసక మొదలయిన పత్రికల ప్రచురణ రాష్ట్ర రాజధాని నుండి జరుగుతోంది రాష్ట్రంలో వాందీలో మౌఖికంగాను అనువాదరూపంగాను గ్రంథ రచనలు చేసేవారు వందలాది మంది ఉన్నారు వీరిలో కొందరు గ్రంథాలను స్వయంగా ప్రచురించుకొంటున్నారు కొన్ని ప్రచురణ సంస్థలు కూడ పనిచేస్తున్నాయి

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఒక పరిధిలో వాందీకి సంబంధించిన కార్యకలాపాలకు ఆర్థిక సహాయం కూడ చేస్తోంది ఇటీవల వాందీ అకాడమీని స్థాపించింది

ఇంత జరుగుతున్నప్పటికీ వోధనారంగంలోను వోధనేతర రంగాల్లోనూ అనేక సమస్యలు తల ఎత్తుతున్నాయి ఆచరణలో కొంత అలసత్వం కారణంగాను కొంతమంది స్వార్థపరుల కారణంగాను సమస్యల పరిష్కారంలోను వాంది ప్రచారం విషయంలో గూడ జాప్యం కై ధిల్ల్యం ఏర్పడటం జరుగుతోంది ప్రభుత్వంవారు వాందీ అభ్యున్నతికి అవరోధకరములయిన నిర్ణయాలను కొన్నిటిని తీసికోవడం కూడ జరిగినది

ఇట్టి స్థితిలో వాందీకి సంబంధించిన మొత్తం సమస్యలపై ఆలోచన చేయడానికి సమస్యలను వింగడించి వాటి పరిష్కారానికై రాష్ట్రప్రభుత్వంతోను కేంద్రప్రభుత్వంతోను సంబంధం ఏర్పరచుకొని ఉత్సాహవర్ధకమైన అనుకూల వాతావరణం కల్పించుటకు గాను ఒక రాష్ట్రస్థాయి వేదికను నిర్మించవలసిన అవసరం ఏర్పడింది

ఈ కారణంగా రాష్ట్రరాజధాని హైదరాబాద్ లో పెద్ద ఎత్తున ఆంధ్రప్రదేశ్ వాంది సమ్మేళనం జరుపుటకు నిశ్చయించి 5-12-1989 న జంట నగరాలకు చెందిన ప్రముఖులతో ఒక స్వాగత సమితి ఏర్పడింది దక్షిణ భారత వాందీ ప్రచారసభ స్నాతకోత్తర విభాగం రిజిస్ట్రారు శ్రీ వేమూరి ఆంజనేయశర్మగారు అధ్యక్షులుగాను శ్రీ యుద్ధవీర్ మొదలయిన ప్రముఖులు ఉపాధ్యక్షులుగాను ఎన్నుకోబడినారు జంటనగరాలకు చెందిన ప్రముఖ వాందీ సంస్థల ప్రతినిధులు తదితర పెద్దలు స్వాగత సమితి కార్యనిర్వాహకవర్గ సభ్యులుగా ఉంటారు ఆంధ్రసభ ఆవరణలో స్వాగత సమితి కార్యాలయం ఏర్పాటుయింది

ది 21-12-82 న జరిగిన కార్యనిర్వాహకవర్గ సమావేశంలో రు 1 25 000/- ల బడ్జెట్టు ఈ సమ్మేళనమునకుగాను నిర్ణయించడమయినది ధన సంగ్రహ సమితి ప్రచార సమితి మొదలయిన సమితుల ఏర్పాటు జరిగింది మొత్తం ఆంధ్రప్రదేశ్ నుండి ఇంకా ఇతర ప్రాంతాల నుండి 2000 కు పైన ప్రచారకులు వాందీ అభ్యర్థులు సమ్మేళనంలో పాల్గొనగలరని భావిస్తున్నారు

ఈవిధంగా వాందీకి సంబంధించిన సమస్యల పరిష్కారానికి పెద్ద ఎత్తున కృషి ప్రారంభం కావడం ముదావహం

అనుభూతిలోంచి అనుభవంలోకి

—కస్తూరి వేణుగోపాల్

వేరువ వెన్ను తట్టటంతోనే
 కళ్ళు కువలై రెప్పల్ని విప్పార్చుకుంటాయి
 దృశ్యదృశ్య స్పృశిత
 ఉదయ ధరహాస విలాస విన్యాస లాస్య
 హృదయాకాశంలో
 అనంత భావానుభూత స్పందనల హరివిల్లు వెల్లివిరిసి,
 మనస్సు ———
 ఆమని కోయిలై అమృతగానం చేస్తుంది
 కనురెప్పల వెనుకటి ప్రతి కదలిక - ప్రసవ వేదనై
 రెటినాపై వుదయించే రేపటి కలలు శిశురోదనై
 ఆశల రెక్కల్ని తొడుక్కున్న జీవిత విహంగం —
 ఆశయాకాశంతేన దూసుకుపోతుంది
 నిరాఘాటంగా
 స్పష్టాస్పష్ట స్పందనలు హృదయాన్ని ఎండుతూ
 నా గుండెల మీంచి నడిచెళ్ళిపోతున్నప్పుడు
 అజ్ఞానాంధకార అగాధంలోకి జారిపడ్డ
 జీవితం ———
 దిక్కునలవెంట దృక్కుల్ని సారిస్తుంది —
 మనసు మూల్గుల్ని వినిరాగల
 మరో చేతరత్నపు చేయూతకోసం
 రాత్రంతా శరీర సరోవరంలో
 మూగగా ముడుచుకున్న మనసు మొగ్గే' — —
 ఉదయం కాగానే
 ఊహలరేకల్ని విప్పుకొని —
 ఊసులాడుతుంది వెల్తురు ఎట్టలతో

2

ఓటమి - గెలుపుల్లో ఒకే కొలతని గమనించలేనప్పుడు -
 నూరేళ్ళ జీవితం విలువ = శూన్యం

చెదబెట్టిన పుట్టల్ని చించేయక పోతే
 జీవితం పుస్తకం — చీకటి పురుగులకే అహారం
 పారిపోతున్న కొద్దీ మోసాడి భయపెడుతుంది -
 ఎరికితనం = భయం = మృత్యుపాశం
 ఆత్మని వంచించుకొని అంతరంగలోని
 అనుభూతుల్ని శిలవేసుకునే కన్నా —
 దీనత్వాన్ని దిగంతాల్లోకి విసిరి,
 దీక్షతో జీవితాన్ని గైర్మొగ్గుటం మిన్న
 మరణించిన శవానికి పునర్జన్మ లేదు
 మానవత్వం నశించిన —
 మనిషిజన్మ కర్మం లేదు
 ఎదుటివారి కన్నీళ్ళను కుడిచేందుకు చేసే —
 ఎవరేని త్యాగానికి ఎన్నటికీ మరణం లేదు

వరకట్నపు విషగాలుల వడదెబ్బలు తింటూన్న
 వధువుల కన్నీళ్ళను మధువుగా త్రాగి మత్తెక్కిన రక్కసుల్ని
 కులమత విభేదాల కాలభుజంగాల తొగిల్తో -
 ప్రాణాల్ని కడతేర్చుకొంటున్న పామరుల్ని చూసి
 నాలుగు దిక్కులూ నివ్వెపోతున్నాయి
 వాస్తవాల్ని దర్శించలేని కళ్ళు —
 వ్యవస్థకు అభిముఖంగా ఎదిగిన ముళ్ళు
 సహృదయ సుషేత్రాల్లో నాటుకున్న
 సమభావనా విత్తు —
 సజీవ స్పందనల నందనవనంలో మొలకలెత్తే —
 సుందర సుమ సుగంధ
 సురభిశ సౌరభాల్ని వెదజలే
 వెన్నెల భవిష్యత్తు

పట్టణం పొలిమేరలు

—చల్లా రాధాకృష్ణ శర్మ

పట్టణం పొలిమేరలు దాటి
పయనించసాగి ది పొగబండి
నిసర్గ సౌందర్యం రూపుగట్టిన
పచ్చని పంట పొలాలమీదుగా
నేలమీద గిజగిజలాడిన చేప
నీటిలోకి వెళ్ళినట్టనివించింది నాకు
రాహుగ్రస్తమైన భానుడు
బంధవిముక్తుడై నట్లు తోచింది నాకు
పట్టణం పొలిమేరల పొగబండి పయనిస్తుంటే
హరి గారి అనుకున్నాను కళ్ళు మూసుకున్నాను
ఎక్కడెక్కడి మురికినీరూ ఒక్కచోట చేరి
ముక్కులు బద్దలు చేస్తూ ప్రవహిస్తోంది
పట్టణంలోని మాలిన్యానికి ప్రతీకగా
తుప్పు పట్టిన రేకు కప్పులతో
నేల నంటిన గుడిసెలు కనిపించాయి
పట్టణంలోని తారతమ్యాలకు గుర్తుగా
మానన తలతో దిన మొలతో
నడుములు వంగిన మనుషులు కనిపించారు
పట్టణంలోని పేదరికానికి చిహ్నంగా
కరుడుగట్టిన చెత్తకుప్పలు
కళ్ళకి నరకంగా కనిపించాయి
పట్టణంలోని మోసానికి సంకేతంగా
కనుకనే
పచ్చని పొలామీదుగా పయనిస్తుంటే
పోయిన ప్రాణం లేచివచ్చినట్టనివించింది
బాధామయ లోకంలోంచి బయటపడినట్టనివించింది

18 ఏ సదాశివనగర్

పండియూర్

మధుర - 625020

నేను చాందసుణ్ణి ?

—డా॥ ముదిగొండ విరేశలింగము

చాందసానికి నాది పుట్టిల్లు
చందస్సుకు నాది నట్టిల్లు
నా ముఖంలోనే చాందసం కొట్టవస్తుంది
చందస్సుపేరు చెబుతే లోకం తిట్టవస్తుంది
నా ముఖాన్ని నేను అడుగుతున్నా -
నీ వందుకింత చాందసం కలిగున్నావని
నీ కెందుకింత క్రూర్యం లోకాన్ని చూస్తే అని -
సమాధానం వచ్చింది -

నాకేమీ క్రూర్యం లేదే” —

లోకం నన్ను చూసి క్రూరుణ్ణి లోకకంటకుణ్ణి
గర్వాంధుణ్ణి, గతమందే సుమతనీ
నన్నే తిట్టిపోస్తుంది అవసరమైతే కొట్టవస్తుంది
వారి దృష్టిలో నేను చరిత్రపీనుణ్ణి
చరిత్ర వారి కవసరిం లేదట
చరితార్థులు అసలుండకూడదట
చర్చిత చర్చణ మసలే కూడదట
చరిత్రలేని మానవుడికి చరిత్రంటే అర్థమయ్యేనా
చరిత్రలేని మానవుడంటూ అసలుండేనా ?
ప్రతిక్షణం మరోక్షణంలో చరిత్ర కాదా!
ప్రతి నిమిషానికి మానవుడు వృద్ధుడు కావడం లేదా!
ఈ నిత్యసత్యాలు మానవ జగత్తు
గ్రహించేదెప్పుడు ? సుర్తించేదెప్పుడు ?
అర్థం కానంతవరకు నేను
లోకానికి క్రూరుణ్ణి,
అంతవరకూ చాందసుణ్ణి

తెలుగుశాఖ

ప్రచురిత కళాశాల

కరీంనగరము 505002

సాంఘిక ఏకాంకికల్లోని సామాజిక స్పృహ

—ఆలపాటి సుబ్బారావు

సాహిత్య ప్రక్రియల్లోకల్లా నాటకానికి ఒక విశిష్ట స్థానం లభించింది అందుకే కావ్యేషు నాటకం రమ్యమే అని ఒకరంటే నాటకానైవే సాహిత్యం అని మరొకరన్నారు సకల సాహిత్య ప్రక్రియలు పరిపక్వదశకు వచ్చిన తరువాతనే నాటకం వెలుగులోకి వచ్చింది ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో నవల ఖండకావ్యం కథానికాదులు ఏవిధంగా నూతనంగా వికసించిన ప్రక్రియలో అదే విధంగా ఏకాంకిక కూడా నూతనంగా వికసించిన ప్రక్రియ ఏకాంకిక ఆవిర్భావానికి ఆంగ్లం లోని One act play (ఎకాంకిక) చాలావరకు దోహదం చేసింది ఏకాంకిక వేగంగా వ్యాప్తి చెందటానికి గల కారణం ఆధునిక మానవుడు సూక్ష్మంలో మోక్షం పొందటానికి తన కళాజీవితాన్ని సంక్షిప్తత చేసుకోవడమే ఆవిధంగా ఏర్పడే పై నూతన ప్రక్రియలు నాటి మానవునికి నాటకం ఇచ్చినంత ఆనందాన్ని నేటి మానవునికి ఏకాంకిక ఇంచుమించుగా ఇస్తుందని చెప్పవచ్చు ఏకాంకిక పండితులకూ పామరులకూ తక్కువ సమయంలో ఎక్కువ ఆలోచనల్ని రేకెత్తిస్తుంది సాంఘిక ఏకాంకికల్లో సామాజిక స్పృహ ఏ విధంగా ప్రతిబింబిస్తుందో తెలియజేయడమే వ్యాసోద్దేశం

మనకు నాటక వలె ఏకాంకికలు నాటికలు చాలా ప్రాచీన కాలం నుంచీ పరిచితమైనవే భరతుడు పేర్కొన్న దశరూపకాల్లోని భాణం పీఠి, అంకం వ్యాయాగం ప్రహసనం ఉపరూపకాల్లోని 14 రూపకాలు (1 రాసకము 2 నాట్యరాసకము 3 భాణము 4 దోంబి (దొంబిక) 5 భాణిక 6 ప్రస్తానకము

(ప్రస్తానము), 7 ప్రేణికము (పేంఞము) 8 హల్లికము 9 కావ్యము 10 పారిజాతకము (పారిజాతంత) 11 గోష్ఠి 12 శ్రీగదితము 13 విలాసక 14 ఉల్లోపకము) ఏకాంకికలే కానీ పీఠికనీ నేటి ఏకాంకికకును ఎట్టి సామ్యమూ లేదు ఆంగ్ల ఏకాంకికలు కూడా ఇటీవల కాలంలో ఆవిర్భవించినవే మొట్టమొదట ఇవి మిస్టరీ మిరికల్ రూపాల్లో ఉండేవి

సంస్కృత నాటకాల్లోనూ నాటికల్లోనూ ఆంక విభజన ఉంది ఈ అంకానికి ఏకాంకికల్లోని అంకానికి భేదం చూపించడానికి ఉత్కృష్టికాంకం అని ఏకాంకికల్లోని అంకాన్ని పేర్కొన్నారు సంస్కృత నాటక, నాటికల్లోని అంక లక్షణాలు, అరిస్టాటిల్ ఐక్యతయాల లక్షణాలు ఇంచుమించుగా నేటి ఏకాంకికకు సంపూర్ణమైన మర ప్రాచ్యులు అంకాన్ని రంగాలుగా విభజించరు పాశ్చాత్యులు అంకాన్ని రంగాలుగా విభజిస్తారు నేడు రంగభజనలేని ఏకాంకికలు విభజన చేసిన ఏకాంకికలు వస్తున్నాయి నేడు ఏకాంకికల్ని కూడా నాటికలనే వ్యవహరిస్తున్నారు ఆంగ్లం లోని One act-play లో రంగాలు ఏ విధంగా ఉన్నాయో అదే విధంగా నేటి ఏకాంకికల్లోనూ రంగ విభజన ఉండవచ్చు రంగాల ప్రసక్తి లేకుండా ఒకే అంకం కలిగిన నాటికని ఏకాంకిక లనడం శాస్త్రీయం కాని లోకంలో రంగవిభజన గలిగిన ఏకాంకికలూ రంగ విభజన లేని ఏకాంకికలనూ కూడా నాటికలు అనడం పరిపాటి అయింది

నాటకాన్ని గాని నాటికను గాని సంక్షిప్తం చేసిన ఏకాంకిక అవుతుందని భ్రమపడరాను దేని రచనా శిల్పం దానిదే దేని కదే ఒక ప్రత్యేక కళ ఈ మూడింటికి ప్రదర్శన కాలంలోనూ వస్తువును స్వీకరించడంలోనూ పరిమాణంలోనూ పాత్రల సంఖ్య లోనూ భేదాలున్నాయి ఏకాంకికకు ఒకే రోజులో జరిగిన రెండు మూడు సంఘటనలూ ఒకే నాయకుడికి జరిగిన కథా తక్కువ పాత్రలూ చిన్న చిన్న సంభాషణలూ, సంభాషణలో ఉత్కంఠా కౌతుకాలూ ఉండి తీరాలి ప్రయోగం 80 నిమిషాల నుంచీ 45 నిమిషాల్లో పూర్తి అయ్యే ఉద్దేశంతో అన్నింటి సంక్షిప్తత అవసరం నాటకం పరిమాణం పెద్దదగుట వల్ల కథలో ఉపకథలూ ఎక్కువ పాత్రలూ పెద్ద పెద్ద సంభాషణలూ ఉండడంవల్ల ప్రయోగకాలం సుమారు మూడు గంటలు నాటిక ప్రయోగం సుమారు ఒక గంట వ్యవధిలో సమాప్తం కావాలి పాత్రల విషయం లోనూ కథ విషయంలోనూ రచన విషయంలోనూ కొంచెం ఏకాంకిక కంటే ఎక్కువగా ఉంటుంది ఏకాంకికలో వస్త్రైక్యం కాలైక్యం విధిగా పాటించాలి స్థలైక్యాన్ని మాత్రం విధిగా పాటించనవసరం లేదు నాటికలో కూడా ఐక్యత్రయాల్ని పాటించడం లోనూ పాత్రల విషయంలోనూ ఒకే విధంగా ఉండడం వల్ల ఏకాంకిక నాటికలకు భేదాల్ని పాటించడం లేదు

ఏకాంకికను గూర్చి పండితాభిప్రాయాల్ని తెలుసుకుంటూ జె డబ్ల్యు మారియెట్ ఒక సన్నివేశాన్ని ఎంత తక్కువ సాధన సంపత్తిలో ఎంత బాగా రచిస్తాడో చూడడానికి వీలున్నదీ సక్రమంగా రచించి ప్రదర్శించిన ఏకాంకిక నాటిక ఋజువు చేస్తుంది అని నిర్యవించారు

బ్రౌండర్ మాథ్యూసు In dramatic composition the equivalent of the short-story is one-act-play' అంటే ఏకాంకికా

నిర్మాణం కథానికా నిర్మాణంవలె ఉంటుందని భావం కథానికలోని కథను నాటకీయం చేయడమే ప్రధాన ధర్మం ఎ యస్ ఆర్ అప్పారావు గారు కూడా ఏకాంకికా నిర్మాణం కథానికా నిర్మాణం వలె ఉంటుందని తెలుగు నాటక వికాసంలో సూచించారు

ఇక సామాజిక స్పృహను గూర్చి తెలుసుకుంటూ సమాజాన్ని చిత్రించడం ద్వారా కూడా సామాజిక స్పృహను చెప్పవచ్చు సమాజాన్ని అనుకూలంగా చిత్రిస్తే ఇటువంటి సమాజం కావాలని ప్రతికూలంగా చిత్రిస్తే ఇటువంటి సమాజం వద్దని చెప్పడమే కదా! అందుచే సమాజ చిత్రణలోనూ సామాజిక స్పృహ ఉంటుందని చెప్పాలి ఈ సామాజిక చిత్రణ స్పృహ మన ప్రాచీన నాటకాల్లోనూ కావ్యాల్లోనూ ఉంది

భరతముని నాట్యశాస్త్రంలో లోకోపదేశ జననం అని నాటక ప్రయోజనాన్ని పేర్కొన్నాడ. అధునికులు దీన్ని సందేశం సామాజిక చైతన్యం సామాజిక చిత్రణ, సామాజిక స్పృహ అని వ్యవహరిస్తున్నారు ప్రాచీన సాహిత్యంలో సందేశాన్ని కాంతా సమ్మితంగా పురాణ పురుషులూ పశుపత్న్యాదుల కథంతో జోడించి వివరించారు బహుళ ఆరాటి సమాజానికి ఆ విధమైన సాహిత్యమే అవసరమై ఉంటుంది కాని నేడు సమాజంలో అవినీతి సంఘ దురాచారాలు ఆర్థిక అసమానతలు నిద్రాద్యోగ సమస్య లంచగొండితనం మొదలైనవి పెరిగిపోతూనే ఉన్నాయి వాటిని అరికట్టే మార్గాలు గల ఇతివృత్తాలే నేటి కవులకు శరణ్యమయ్యాయి పీఠిక లింగాది సంఘ సంస్కర్తలు కూడా తమ నాటకాల్లోనూ ప్రహసనాల్లోనూ ఇటువంటి ఇతివృత్తాలనే గ్రహించి సంగూన్ని మేల్కొలిపారు

వాస్తవానికి తెలుగు ఏకాంకికా రచన ఆరంభ మయ్యేసరికి తెలుగు సాహిత్యంలో ఈ నవ చైతన్యం అంగ్లసాహిత్య ప్రభావం వల్లనే కలిగినదనడంలో

సందేహం లేదు రాజకం రాజకీ ఏకాంకిక దేసించే ఒక ప్రత్యేక క ఆవి ఇంతక ము దు చెప్పబడింది “కళ కళకోసం కాదు ప్రజల కోసం అన్న విషయాన్ని గుర్తించు కోవడం ఎంతైనా అవసరం ఇట్టి సందర్భంలో ఆర్ ఎస్ సుదర్శనంగారిమాటల్ని గమనించాలి సాహిత్యం యొక్క సమచిత కర్తవ్యం సామాజిక చైతన్యస్వరూపాన్ని ఎప్పటికప్పుడు స్వచ్ఛందంగా ప్రతిబింబిస్తు ఉండడమే అని సాహిత్యం యొక్క పరమార్థాన్ని తెలుగు సాహిత్యంలో సామాజిక చైతన్య మను వ్యాసంలో పేర్కొన్నాడు సమాజంలో అన్యాయం జరగడానికి వీలలేదని చెప్పడమే సామాజిక స్పృహ సమాజంలో ఉన్నది ఉన్నట్లు చిత్రిస్తే దాన్ని సామాజిక చిత్రణ అనవచ్చు ఈరెంటి ద్వారా సామాజిక స్పృహను వివరించ వచ్చు నన్న విషయం ఇంతకు ముందు వివరించబడింది

నేటి కవులు కొన్ని నాటికల్లో సమాజ చిత్రణనో సమాజ సమస్యనో సమస్యతో పాటు దానికి పరిష్కార మార్గాన్నో సూచిస్తున్నారు సమస్యకు పరిష్కారాన్ని ఇచ్చితిరాలన్న అపోహ చాల మందిలో ఉంది నాటక రచయిత పని ప్రశ్నలు అడిగే వరకే గాని సమాధానం ఇవ్వడం ఇవ్వకపోవడం నిర్ణయించుకొనే హక్కు ఉందని ఇబ్బన్ పండితుడు ఈవిధంగా సూచించారు A dramatists burines is not answer questions are merely to ask them కొందరు కవులు తమ నాటికల్లో అవేశవంతమైన సంఘటనల్ని సృష్టించి ఆయాస వంతులనే చేస్తున్నారు దీని వల్ల అంత ప్రయోజనం లేదేమో ననబడుతుంది

ఇక సాంఘిక ఏకాంకికల్లో సామాజిక స్పృహ ఏ విధంగా ప్రతిబింబిస్తుందో పరిశీలిద్దాం సంఘదురాచారాలు కులమత వర్గ వ్యవస్థల మధ్య జరిగే సంఘర్షణలూ నిరుద్యోగ అహార సమస్యలూ మొదలైన సమ

సన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఇతివృత్తాలుగాగల ఏకాంకికల్ని సాంఘిక నాటికలుగా చేర్చవచ్చు

మూఢనమ్మరాలు పేరిట స్త్రీలకు జరిగే అన్యాయాల్ని స్త్రీలకు సంబంధించిన సమస్యల్ని ఇతివృత్తాలుగా గ్రహించి ఏకాంకికల్ని వ్రాసిన వారిలో రాజమన్నారూ, ఎనికెట్ట చలం మొదలైనవారి ఏకాంకికల్ని మొదట పేర్కొనవచ్చు

రాజమన్నారూ ఏమి మగవాళ్ళు ! ఏకాంకికలో నాయకుడు ఛాందస బ్రాహ్మణ కుటుంబానికి చెందిన వేశ్యన ఆదర్శ వివాహం చెసుకుంటాడు నాయికను ఇంటికి తీసుకుని వస్తాడు ఆమె వెళ్ళి అయినందు వల్ల ఒంటరిగా ఉన్న సమయంలో చిన్న పెద్ద మామలు ఈమెతో సరినాలాడడానికి ప్రయత్నిస్తారు దీనికి కారణం ఈమె చచ్చిపోవడం నాయకుడు అనుమానిస్తాడు చివరకు ఆ ఇంటిలోని అవకతవకల్ని ఎత్తిచూప “ఏమి మగవాళ్ళు !” అని మాంగల్యాన్ని తెలప వీధి వె బడి పోతుంది “లోలోపల ఉన్న కోరికల్ని అజమకొని సంఘ మర్యాదలకోసం నాటక మాడే పెద్ద మనుష్యులకు ఒంటరిగా వేశ్యగాని అందమైన స్త్రీగాని కనబడగానే అవకాశం దొరికింది కదా అని కక్కుర్తిపడేవారికి ఈ నాటిక చక్కని చురక అవేశంలో ఆలోచన నశిస్తుందని ఇందలి నాయికా నాయకులకు చక్కని సందేశం

వీరి దయ్యాల లంక నాటికలో సుధ అనే అమ్మాయికి బాల్యంలోనే వివాహం వైధవ్యం సంభవిస్తాయి సంఘం విధించిన నియమాల్ని ఈమెకు తెలియకుండా తండ్రి జాగ్రత్తపడ్డాడు ఆమె అక్కసుధ అందాన్ని భరించలేక తన భర్త ఈమెపై చూపు మరణ్యుతున్నాడనే ఉద్దేశ్యంతో ఈమెకు సంఘం విధించిన విధవ నియమాల్ని వివరిస్తుంది చివరకు సంఘం కత్తులబోనని తనలాంటి వారిని బ్రతకనియదనీ సుధప్రాణాల్ని కోల్పోతుంది దీనిలో బాల్య వివాహం సంఘ దురాచారాల వల్ల బాలిక ఏ విధంగా బలి అయ్యిందీ రచయిత మన కళ్ళకు కట్టనట్లు చిత్రించారు

రాజమహర్షి గారు "శాస్త్రం నాటికలో రంగా రావు అనే జపిందాని చిత్రలేఖనం వేళ్ళతో ఆక్రమ సంబంధం పెంచుని తన ఆస్తి దుబారాగా ఖర్చుచేసి చివరకు అప్పులకు గురి అవుతాడు. రంగారావు మీద ప్రేమకొద్దీ వేళ్ళే అప్పుల్ని తీరుస్తూ ఉంటుంది భార్య ఉపదేశం వల్ల రంగారావు వేళ్ళను విడిచి భార్యకూడా వెళ్ళిపోతాడు వేళ్ళల్లోనూ మృదయమున్నవారు ఉన్నారనీ వారూ ప్రేమించ గలరనీ వారూ మనుష్యులేననీ వారికి ఆభిమాన మున్నదనే సగ్గునత్యాన్ని నిరూపించినా చివరకు ప్రేమాభిమానాలు రెండు వారికి నిష్ఫలాలే అనే సందేశాన్ని ఈ నాటిక చెబుతుంది అదే విధంగా వీరి తప్పెవరిది! మాతృప్రేమ సంకల్పం- పర్యవసానం మొదలైన నాటికల్లో చక్కని సందేశాలిచ్చారు

చలంగారు పంకజం లో భార్యభర్తలమధ్య అనుబంధం కన్నా తల్లికి ఎల్లికి మధ్యగల ప్రేమ అతీతమనీ ఎల్లలకోసం తల్లి ఎంతటి త్యాగమైనా చేస్తుందనీ ఈనాటికలో వ్యక్తం చేశారు పంకజానికి మధుసూదనరావు కళ్ళముందే ఈమె శీలాన్ని దొంగ బలవంతంగా దోచుకుంటాడు ఈకారణంవల్ల మధుసూదనరావు ఈమెను తిరస్కరించి నీకూ నాకూ సంబంధం లేదని వెళ్ళిపోతాడు సంవత్సరం తరువాత పంకజాన్ని తనతో తన ఇంటికి రమ్మంటాడు కాని బిడ్డను తిరస్కరిస్తాడు బిడ్డలేనిదే నేను రానంటుంది పంకజానికి జరిగింది ఆశ్చర్యమని తెలిసకూడా మధుసూదనరావు పంకజం తల్లి ఈమెను ఇంటి నుంచి బహిష్కరిస్తారు భార్య శీలాన్ని కాపాడ లేని మధుసూదనరావు వంటి ఎరికి పందలకు ఈ నాటిక కొరడా వంటిదని చెప్పవచ్చు

శాశి విశ్వనాథం జారుడు మెట్టు లో సామాజిక చిత్రణ సామాజిక స్పృహ ప్రతిబింబిస్తున్నాయి

ఇందులో గాయకా నాయకుల చమ నిర్ణయాల్ని తల్లిదండ్రులు అంగీకరించరమోనని లేచిపోవడానికి సద్దంగా ఉన్న ఒక అమ్మాయి గాధను చిత్రించారు దీనికి పరిష్కార మార్గంగా రాఘవరావు పాత్రచే లేచిపోయిన యువతి విశాద గాథతో లేచిపోవడానికి సద్దంగా ఉన్న యువతికి చక్కని ప్రబోధం చేశారు

ఎనికెట్టి ఆడది నాటికలో ఆడదిలేని సంసారం చివరకు చిన్నా భిన్నంగా మారుతుంది అని మగవారికిచ్చే సందేశం

నార్ల ప్రారబ్ధం"లో ఆధునిక విజ్ఞానంలో ఉన్న ప్రయోజనాల్ని అవగాహన చేసుకోలేక మూఢ నమ్మకాల్లో మునిగి పాత విధానాలే అనుసరించి కర్మ ఆం ప్రారబ్ధం అనీ విశ్వసించడం వల్ల కలిగే ప్రమాదాల్ని ఈ నాటికలో స్పష్టం చేశారు మూఢనమ్మకాలనే నమ్మిన లక్ష్యయ్య తనకూతురికి తక్కువ కట్టుమనీ అల్లర చిల్లరగా తిరిగి గుజమీనుడైన తన మేనల్లునితో వివాహం చేస్తాడు కట్టుం తీసికొని రాలేదని అత్త మామల రంపపు కోతకు భర్త పెట్టిన హింసలకు లక్ష్యయ్య చేయించే నాటు వైద్యాలకు బలియై మరణిస్తుంది దీనిలో కృష్ణమూర్తి పాత్రద్వారా ఆధునిక వైద్యాల ఆవశ్యకతను లక్ష్యయ్య వంటి వారికి కవి ఉపదేశించారు పై నాటికల్లో సామాజిక స్పృహ గర్భితంగా ఉందని చెప్పవచ్చు ఎక్కువగా సామాజిక చిత్రణ ఉందని చెప్పవచ్చు

కొన్నిసాంఘిక వాంఛికల్లో సామాజికస్పృహ కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది దీన్ని నేడు విప్లవాత్మక రచనలనీ వ్యవహరిస్తున్నాం దీనికి కారణం మరుతున్న వ్యవస్థ ముఖ్యంగా శ్రమజీవులకు పెట్టుబడి దార్లకు మధ్య పొత్తు కుదరక పోవడమే

గణేష్ పాత్రలో ఆగండి కొంచెం ఆలోచించండి లో పల్లెటూరి వాతావరణంలో చక్కని ఏకాంకిల్ని వ్రాశారు ఇందు ఆద్యయ్య తననూ తన కొడుకుల్ని

వాంసున్న ధనవంతుడై సత్యయ్యపై తిగురుబాటు చేయలేక కొడవలితో పొట్టకొనకుని మరణిస్తాడు ఆదెయ్య చిన్నకొడకైన చిన్నడు సత్యయ్య అన్యాయాన్ని ఎదుర్కొని సత్యయ్యను కొట్టినందుకు పోలీసులు అరెస్టుచేసి స్టేషనుకు తీసుకుని వెళ్లే సందర్భంలో ఈడ్చి ఎవలూ సంపనేదీ ఇదిగో సూడండి ఈడి సామూహంగా ఎవడికి నచ్చవడదు ఎవరూ ఉ కంపానికెక్కరు ఎవడ్చి పోలీసులు ఎంటదరుమరు ఈడికి ఒట్టు కొవ్వెక్కి తిన్నదరక్క మదంనావై పోయి కొడవల్లో పేగులు కోసుకొని నచ్చిపోనాడు సూడండి! అందరూ సూడండి సూడండి కానంత ఆలోచించి సూడండి అంటూ ఉంచే తెరజారుతుంది దీని పరిష్కారాన్ని ప్రేక్షకులు మరిచిపోతారేమోనని తేలిచిపోవడానికి నర్తం ఉన్న ప్రేక్షకులతో “అగండి! కొంచెం ఆలోచించండి! అగండి! కొంచెం ఆలోచించండి! అగండి! కొంచెం ఆలోచించండి! అంటూ ఉన్నారు ఈ రచయిత అనగా ఆదెయ్య లాంటివారు అన్యాయాన్ని ఎదిరించడానికి కొడవళ్ళు కత్తులూ నూరి నర్తం చేసుకోవాలనీ, ఉరి పోసుకుని చావడం కంటే తిరగబడి చావడం మేలని ప్రజలు ఎంత త్వరగా గ్రహిస్తే అంత మంచిదనే ఉద్దేశంతో అగండి! కొంచెం ఆలోచించి మరి వెళ్ళండి! అని ప్రేక్షకుల్ని హెచ్చరిస్తున్నారు

ఆహార సమస్య నిరుద్యోగ సమస్యలలో అనేక నాటికలు వచ్చాయి అట్టివాటిలో ఎవరు దొంగ?” వెంకన్న కాపురం’ పట్టభద్రుల ఫలాహారశాం” మువ్వలొస్తున్నారూ జాగ్రత్త మొదలైన నాటి కల్ని పేర్కొనవచ్చు

ఆశ్రేయగారి “ఎవరు దొంగ లో పెట్టుబడిదార్లు చేసే ఆక్రమ వ్యాపారాలైన బియ్యంలో రాళ్ళు కలిపి వాటిని ప్రభుత్వ సంస్థలకే సరఫరాచేసి ప్రభుత్వం నుంచి అధిక ధనాన్ని దోచుకునే విధానాన్ని రైతులకు పండిన పంట నంతటిని జమీందార్లు దౌర్జన్యంగా దోచుకునే విధానాన్ని ఈ నాటికలో చిత్రించారు ప్రోత్సహిస్తున్న ప్రభుత్వగుర్ని ఎదుర్కొన్న పోలీసు అధికారికి జరిగిన అన్యాయాన్ని కూడా కవి చిత్రించారు సమాజంలో ఇన్ని రకం దొంగలుండగా భార్యాబిడ్డలప్రాణాల్ని రక్షించడానికి కొంచెం బియ్యం దొంగిలించాడని ఒక సామాన్యుణ్ణి దొంగగా గుర్తించిందీ ప్రభుత్వం అని ఈ నాటిక ద్వారా రచయిత చెబుతున్నారు దీని పరిష్కార మార్గాన్ని పోలీసు అధికారి ప్రాత్రచే “ముననబుగారూ నా చేతనైనది చేద్దామనుకున్నాను అవినీతిని అరికట్టాలనుకున్నాను ఇక మీరు గ్రామాల్లో ప్రజలు పరిష్కరించుకోవాలి ఈ తిండి సమస్యను అని ప్రజలకే పరిష్కార మార్గాన్ని విడిచిపెట్టారు

ముదికొండ లింగమూర్తి వెంకన్న కాపురం లో నిరుద్యోగ సమస్య ఆర్థిక అసమానతలు మధ్య తరగతికి చెందిన వెంకన్న కాపురంలో ప్రతిబింబిస్తున్నాయి వెంకన్న తన చాలీచాలని జీతంతో తన కొడుగుల్ని బి ఏ లు ఎమ్ ఏ లు చదివిస్తాడు తనలో శక్తి నశించేటప్పటికి నిరుద్యోగ కొడుకులూ కట్నం ఇవ్వలేదని అట్లుడు పెట్టె బాధలూ రోగంతో పీడితులైన భార్యా అప్పలూ మిగిలాయి ఇది సమాజంలో నేటికీనీ మధ్యతరగతి కుటుంబాల్లోనే గాక అగ్రజాతి కుటుంబాల్లోనూ జరుగుతున్న వాస్తవిక కథే

గోపాలకృష్ణ “పట్టభద్రుల ఫలాహారశాల నాటిక కూడా ఈ కోవకు సంబంధించినదే పట్టభద్రులకు ఉద్యోగాలు లభించకుండునందువల్ల చివరకు ఒక ఫు హారశాలాధికారి నుంచి లంచంకేసుకున్న ఆరోగ్యశాఖోద్యోగి పట్టభద్రుల ఫలాహారశాలలో ఫలాహారం శుభ్ర గా లేదని నిర్మించిన స్థలం ప్రభుత్వానిదని పోలీసు స్టేషనుకు తీసుకొని పోతాడు దీని పరిష్కార మార్గాన్ని కూడా ప్రజలకే విచి పెట్టారు

ఈవిధంగా సాంఘిక ఏకాంకికల్లో సామాజిక చిత్ర సామాజిక స్పృహ ఎలా ప్రతిబింబిస్తుందో స్థానిపులాకంగా తెలిసకున్నాం విశ్వనాథ కవిరాజు

గారి దిట్టబాటు రాశీవం' నెపథ్యం మొదలైన నాటికల్లోనూ భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు రాధా కృష్ణ చిలుకూరి నారాయణరావు జీవి కృష్ణరావు కొర్రవాటి గంగాధరరావు మొక్కపాటి మొదలైన రచయితలు నిర్మించిన నాటికల్లోనూ సామాజిక చిత్రణ స్పృహలు ప్రతిబింబిస్తున్నాయి

ఇంకా బంపత్తరమైన ఏకాంకికల్ని వ్రాస సమాజానికి కనువిప్ప కలుగజేస్తారని రచయితల్ని వారి ఆభిప్రాయాల్ని ఆదరించి పాటిస్తారని ప్రేక్షకుల్ని పారకుల్ని ఆశీర్వాదం

తెలుగు పరిశోధకులు

ఆంధ్ర విశ్వ కళాపరిషత్తు
వాల్తేరు-580008

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ - ఆంధ్ర, హైదరాబాద్

ప్రమాణిత ప్రచారకులకు ప్రత్యేక విజ్ఞప్తి

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ ప్రమాణిత ప్రచారకులు కాదందుకొన్నవారు రు 1 00 చెల్లించి ప్రమాణిత ప్రచారక దరఖాస్తు ఫారమును పడయగలరు ఒకవేళ ఇదివరకే మీ దగ్గర ఉన్న ఫారమును ఉపయోగించదలచినవో ఫారము ఖరీదు రు 1 00 కూడ రు 12 00 శుల్కము పోస్టల్ ఆర్డరుతోబాటు పాటు సభకు పంపవలెను అంటే మొత్తం రు 13 00 లు ప పవలెనన్నమాట ప్రచారకులు గమనించ ప్రార్థితులు

కార్యదర్శి

‘హంస ఎగిరిపోయింది’ కుందురి చరమ కావ్యం!

—సోమసుందర్

ఏకశాతాబ్ది జీవితంలో నైనా ఆయుర్దాయం ముగియకుండానే కళాకాంతులు ముగిసపోవడం కన్న వేరే మృత్యువుండదు చివరి ఊరి వదిలే వరకూ కవితారచనావ్యక్తులు కావడం కొద్దిమంది ప్రజ్ఞా పారంగతులైన కవుల అదృష్టం! అట్టి అనృష్టకాలు రలో శ్రీకుందురి ఆంజనేయుని నిస్సర హంగా ఒకడు

1922 డిసెంబరు 16న గుంటూరు జిల్లా నరస రావుపేట తాలూకాలో ఒక కుగ్రామంలో తండ్రి దివంగతుడైన రెడ్డు వారాలకు ఆగర్భ దుఃఖంతో జన్మించిన కుందురి జరవయ్యేశ్వరీ లేఖాయానికే ఆధునిక కవిశ్రేణిలో ప్రముఖస్థానం అందుకున్నాడు అనిశెట్టి సుబ్బారావు ప్రభావంలో ఆతని మార్గదర్శకత్వంలో నరసరావుపేటలో నౌకొల్పబడిన నవ్య కళా పరిషత్లో ప్రముఖసభ్యులలో ఒకడయ్యాడు

1942లో జరగవలసిన అనిశెట్టి వివాహం ముహూర్త నిర్ణయాదులన్నీ పూర్తిఅయిన తరువాత పెళ్ళిరోజునే మద్రాసు ప్రభుత్వం వారిచే రెండన్నర సంవత్సరం జైలులు జీవిత శిక్షకు ప పబ్బాడు మద్రాసు కాలేజీ విద్యార్థిగా విప్లవ కమ్యూనిస్టులతో (చైరెరిస్టులు) సంబంధం పెట్టుకొని, వారి అంగకర పత్రాలను తెలుగులో అందచేస్తున్నారన్నది ఆతనిపై మోపబడిన నేరం! జైలులుశిక్ష అనుభవించి విజయ ఎంతగా తిరిగి వచ్చి 1945 ప్రారంభంలో అనిశెట్టి వివాహితుడవుతున్న సందర్భంలో నవ్యకళా పరిషత్తుకు చెందిన కవులు ముగ్గురు కుందురి ఏల్చూరి సుబ్రహ్మణ్యం బెల్లంకొండ రామదాసు గార్లు తమ కవితలను సంతకించి నయాగరా అనే చిన్న కవితా సంపుటిని ప్రచురించి అనిశెట్టి దంపతులకు అంకితమిచ్చారు

నిజానికి ఆధునిక విప్లవాత్మక కవితా సంపుట లలో ప్రప్రథమంగా ప్రచురితమైనది నయాగరామే! 1938లో శివ్పట్టా ఉమామహేశ్వరీ వరాపురం యువ రాణి (రావు వేంకట గంగాధరరామారావు) పరాభి గార్లు తమ ఆధునిక కవితా సంపుటలు ప్రచురించక పోయేదు కాని అవి రీతిగతంగా ఆధునికమైనవే తప్ప వస్తువురీత్యా విప్లవాత్మకమైనవి కావు

నయాగరా సర్వాత్మనా ఆధునిక విప్లవాత్మక కావ్యంగా ఆవిర్భవించింది అంతర్జాతీయంగా ప్రఖ్యాతుడైన జర్మన్ కవి ఎర్నెస్ట్ టోలర్ సూక్తిని మకుటంగా ధరించి VERSELIBERE అనే ఫ్రెంచి సంవిదాన పర్యాయ పదాన్ని ప్రయోగించుకుంటే పెళ్ళికొడుకుగా భైదుగు వెళ్ళి జెయిలునుంచి వచ్చి పెళ్ళికొడుకుకయిన శ్రీ అనిశెట్టి అనే విప్లవకవి సోదరు నకు అంకితమివ్వడం కోసం ఆవిర్భవించింది ఆ విధంగా నయాగరా జననం సర్వాంగీణంగా విప్లవాత్మక సంఘటనగా రూపొందింది

ఆ సంపుటిలోని శ్రీ ఏల్చూరి బెల్లంకొండలు ప్రతిభావంతులే! కాని జీవన సమరంలో కవితా రచనను దాదాపు విడిచిపెట్టినవారు బెల్లంకొండ రామదాసు ముందువాళ్ళ విప్లవ పథాన్ని విడిచి వ్యక్తివాదాల గుడిసుళ్ళలోపడి నలభయ్యోపదీలోనే కాలధర్మం చెందిన దురదృష్టకాలి! ఈ బ్రిటీషువారిలో ఒక్క కుందురే ఆమరణం కవిత్యంతో బ్రతికాడు కవిత్వం కోసమే బ్రతికాడు ఆధునిక కవితా రీతికి ఉద్యమ కర్తగా బహుళాంధ్ర ప్రశస్తి తెచ్చాడు ఆధునిక ముక్తచ్ఛంద కవిత్యం ఆతని కెంత బాసటగా నిలచిందో అంత బాధ్యతాయుతంగానూ దాని పురోగతికి తానంతే బాసటగా నిలచినవాడు ఫ్రీవెర్చు ఫ్రంటు నెలకొల్పి తద్వారా యువజనులలో కవితా

దీవాన్ని వెలిగించాడు అది కడిగట్టకుండా కాపలా
నిలబడి చరిత్రను సృష్టించాడు అసంఖ్యాక పురస్కారా
లందుకొన్నాడు

1982 డిసెంబరు 18న మిత్రులంతా కలసి పెద్ద
ఎత్తున కుందుర్తికి పట్టిపూర్తి ఉత్సవం జరిపాలని
ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు కాని ఆ ప్రయత్నాలకు
సఫలత చేకూరనివ్వకుండా అక్టోబరు 25వ తేదీ
ఉదయం నగరంలో అస్తమించిన వచన కవితా
సూర్యుడు కుందుర్తి!

కావ్యత్వ మందిన పట్నివియోగం

1981 డిసెంబరులో శ్రీ కుందుర్తికి పట్నివియో
గం సంభవి చింది రెండు మూడునెలలు తీవ్ర రుగ్మ
తకు పాల్యడి అతని భార్య కాలధర్మం చెందింది
ఆ తీవ్ర వేదనతో శ్రీ కుందుర్తి ఈ సంవత్సరపు
మొదటి రెండు నెలలలో హాస్య ఎగిరిపోయింది అని
స్మృతి కావ్యం రచించాడు దానికి సైక్లోస్టయిల్
ప్రతులు తీయించి బంధువులకూ మిత్రులకూ పంపిం
చాడు ఆ విధంగా ప్రతులందుకొన్న భాగ్యశాలురలో
ఈ వ్యాసకర్త ఒకడు పైగా ఏలూర్ మే నెలలో
ఎదుకో రెండు ప్రతులు పంపాడు అసాంతం
చదివి చేయవలసిన మార్పులను ఖుషంగా సూచిస్తూ
తొలిప్రతి మళ్ళీ కుందుర్తికి పంపాడు నా వ్యాఖ్యల
నతడు అత్యయంగా ఆదరించేవాడు కూడ

ఎరిగినంతవరకూ ఆధునిక కావ్యశ్రేణిలో ఒక
సంపూర్ణ స్మృతి కావ్యం ఈ హాస్య ఎగిరిపోయింది
ఒక్కటే! లఘు కావ్యాలెందరో రచించి ఉండవచ్చు
అం వేరు ఆదర్శ భయం వగైరా పన్నెండు
పదాలను పన్నెండు సర్గలకూ శీర్షికలుగా అమర్చాడు.
ఈ దీర్ఘ కావ్యం ప్రతిపద ప్రతిపాద రసోదయితంగా
అమరింది పట్నివియోగంవల్ల సంభవించిన క్లెశాలు-
కరుణ రసాత్మక స్థాయి గుండుకున్నాయి పరితను
లేదా శ్రోతను రసభారనిమగ్నుడి చేస్తుంది కావ్య

గత చింతామగ్నతలో సహృదయులు పూరాభిషేచన
మందుకుంటారు

కుందుర్తి వ్యక్తిగతంగా ఏకపత్నీ వ్రతుడు
దుర్వ్యసన విదూరుడు ఆధునిక కవులలో పావి
త్రాణిన్ని వెదికితే ఒక్క కుందుర్తిలో తప్ప అశ్రుత
లభించనంత విశిష్టడు! తనను నిందించిన వారిని
నైరం చిరునవ్వుతో పలకరించ గలిగిన హృదయ
నైర్మల్యంగల అజాత శత్రువు వచన కవిత్వమూ
ఒక కవిత్వమేనా అని శాలువాల చాటు నుంచి నవ్వు
కొనే పీయితే గేలి చేసే- సంప్రదాయచ్ఛందో
బంధితలను సాదరంగా పలుకరించేవాడు మెల్లగా
వాదనలోకి దింప చివరికి తన వాదాన్ని అంగీకరింప
చేసేగాని విడిచేవాడు కాదు

అలాంటి కవి వ్యక్తి పట్ని వియోగంతో అతలా
కుతలం కావడంలో అబ్బురం లేదు ఆ చింతను
కావ్యగత మొనర్చి రసావేశ స్థాయిని అక్షరాక్షరం
లోనూ నిక్షిప్తమొనర్చడం గొప్ప నర్తి! వ్యక్తిగా
అనుభవించిన విషాదాన్ని సార్వత్రిక మొనర్చి రస
దాతువులన్నిటిని కొల్లగొట్టడానికి హృదయ నిర్భరత్వ
మెంతో ఆవసరం! అదే కుందుర్తి సాధించిన
చరితార్థత!

వేలుగు సరస్సు లోకి దూకి

బ్రతుకులో ఉన్న పాలిన్ని తాను గడ్డగటా త్రాగే
నందా హాస! మిగిలి ఉన్న నీళ్ళను తన జీవిత
భాగస్వామి కవి పాలొనర్చింది ఆలా ఆనందం
ఆమె భావధేయం చేసుకొని నిష్పాపిగా ఎగిరి
పోయింది అదీ కావ్య ప్రారంభం అందుకే ఈ
కావ్యానికి వేరే ప్రవేశిక అవసరం లేకపోయింది
ఆమె ఎలా ఎగిరిపోయింది? బహుశా మెండు సరస్సు
లోకి దూకి ఉంటుంది సింగిలో వెండి ముట్టుల వెన
కాల చీకట్లోకి పాకిపోయిందేమో! ఎలా వెళ్ళగలిగిందో
తెలియదు వదలి వెళ్ళనని ఒడ్డిసుకుంది ఇన్నాళ్లు

తాను గుండె వాకిట్లో కట్టేసుకోనే జాగ్రత్త పడ్డాడు అయితా ఎగిరిపోయింది హంస!

ఆ హంసను వెదికి తెచ్చిన వారికి— పదివేల పంతుల వచన కవిత్వ వక్షాల మూల కానుకగా ఇస్తాడు కవి! ఆ మూల ప్రతికరవాదు ప్రకటించాలని కోరుకుంటాడు తాను బహుకరించే వచన కవిత ఎలాంటిది? నవరసాల పన్నీటి మున్నీటి జలకాలాడించ గలిగేది నిజానికి హంస ఎగిరిపోయింది. పదివేల పంతులు లేదన్న మాటేగాని, రసభరితమైన పన్నీటి కదలికనే చదువరికి ద్యోతకమవుతుంది (నిజానికి కావ్యం 515 పంతులే అంటే డి ఎస్ ఎలియట్ రచించిన వేస్టు లేండ్ (Waste Land) కావ్యంతో నిడివిలో సమానమైనది)

తాను పరధ్యానంగా పద్యాల్లెట్లకుంటూ కూర్చున్నాడు అయాచితంగా కాలం నడి ఈ ఒంటరి తనాన్ని బహుమతిగా తన ఒడిలో పడేసి పారిపోయింది ఆ నడితోపాటు హంస కూడా ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయిందో ఏమో! ఆమె సాహచర్యంలో గడిచినది నిజంగా దరిద్రకాలమే! కాని ఆ కాలమే ఆమె మాధుర్య వల్ల నిర్ద్విధకోభస్కరంగా మారిపోయింది

అడుగు పై రం బడుగు జీవితం
గడుపుతున్న రోజులైనా
హంసతూలికా తల్పం మీద
పడుకున్నట్లున్న కాలంలో
లొక్కకుండా కరచిన పాముల్ని
లెక్క పెట్టేవాడిని కాదు!

ఆమె సాహచర్యం అంత మాధురీదురీణమైనది మరి! కాని యిప్పుడో నెత్తినపడ్డ ఒంటరి తనపు ఎదుర్లో తయారైంది కష్టాల పాము పగ పట్టి తరుముతోంది

ఆ పాడు కాలంలో ఆమె సన్నిధిలో— చాలని జీతం రాళ్ళతో కాలని రొట్టెలే తిని కాలం గడిపాడు సీతాకోకచిలుకలు పెరట్లో ప్రవర్ధనం పెట్టినపుడు, చూపులతోనే ఆ రంగు రంగు చీరలు ఒంటి మీద నంగారించుకొనేదామె! సువర్ణభరణాలతో ఆమె గళ సీమను మెరిపించలేకపోయినా గోర్వెచ్చని కన్నీటి ముత్యాల సరులు ముసరుకొనేవి! ఎక్కచొతున్న కుటుంబపు గుర్రం వెన్నాళ్ళతో చాచి తన్నేది అప్పుడా హంస శరీర కాంతి— ధవళదావళ్యం నుంచి విరిగి బ్రతుకు నిండా కాకి రంగు క్రమ్ముకునేది ఆమె ధర్మపత్ని కనక తనతోపాటు చెరిసగం బరువూ శరువూ మోస్తూ బ్రతికింది కలల పూదోటలో ఊయల

కవిగా తనకు బహుమతులు లభించేవి అప్పుడా తని నిరుపేద నివాసం మహాసాధంగా మారిపోయేది కొత్తకాంతిలో వెల్లవేసుకున్నట్లు మెరిసపోయేది ఒక మహా కవిత్య దీక్షా పారవ్య పారవశ్యంతో ఒడలు పులకరించేది కలల పూదోటలో ఉయ్యాలియ్యాగేవి! అలాంటి సాహచర్య మూర్ఖ్యాన్ని ఆ హంస తనకు లభింపజేసింది కని ఇప్పుడో! పాతకాలపు లోతుల్లోకి ఎందుకో తోసేస్తోంది కాలం

ఆ విధంగా తొలి ప్రకరణం ముగిసింది రెండో సర్గ భయం తన జీవితం ఎంత భయంకరంగా మారిందో వర్ణిస్తుంది ఒంటరితనపు బురద ఒంటి నిండా పూసుకొని పసల్లవాడిలా దిగంబరంగా బజార్లంబడి తిరగడం నేర్చుకున్నాడు తనలో తానే కరుగుతున్నాడు పసల్లవాడికి కడుపునిండా పరమాన్నం పెట్టే బలియవ్వడానికి తీసుకుపోతున్నట్లుంది కాలం! ఆకాశపు ఆభరణాల షాపులో బంగారు తీగల బ్రాంతి కల్పించే మెరుపు పాములు పారాడుతున్నాయి చీకటిలో తాను ఒంటరిగా వస్తూంటే తన నీడ చెప్పా చెయ్యకుండా జారుకుంది కుంటి ఒంటెడ్డు బండిమీద ఒంటరిగా ప్రయాణం చేస్తున్న తను చేర

వ నన ఊరేదో మరచిపోయాడు. తనకా తోడులేదు
కొంగిమాడ్డం భయం ! అందుకే తన తోపలే తాను
కూర్చుంటాడు !

నిరాశ అనే మూడో సర్గలో సుందర మధుర
మైన చుక్క - చుక్కటి రాలిపోయినప్పుడు పక్షవాతం
రాకుండానే తన రెక్క కూలిపోయినప్పుడు రోక
టితో దంచిన నలగని పసుపుకొమ్మల పనిమి వెళ్ళి
పోయినప్పుడు కలలోపలా వెలుపలా ఎంత నైరాశ్యం
అలముకుందో వర్ణితమైంది

కోపం అనే నాల్గవ సర్గలో

తన కడిలోంచి ఎగిరిపోయిన హంస - రాలిన
రహస్యాక్షరాల రాశిలా - దూరాని తెల్లగా దుఃఖి
తుడి బాధల వల్ల నల్లగా మండుతున్న మంచుకొండ
లలో ఉంది కాబోలు ! అయితే ఆమె ఉన్నస్థలం
తెలిసింది కాని ఎలా వెళ్ళడం

ఎవరాలు ప్రతిరోజూ

ఒకటో రెండో విధిగా కూలుతున్న కాలంలో?

గూడ్సులూ రైలు బళ్ళూ

గుడ్డుకంటున్న రోజుల్లో ?

ఏ వాహనం ఎక్కి తానంత దూరం వెళ్ళగలడు ?
ప్రస్తుతం తాను అర్థపు ఆడవిలో చిక్కుకుపోయాడు
మాటలకా ఆర్థాలు మరిచిపోయాడు ఆమెమే తన
జీవన నిఘంటువు మరి ! అరవై ఏళ్ళ అసంపూర్ణ
గ్రథంలో అన్యాయ దోషాలకోసం వెదికి ఏమీ లభం
లేదు ఏమైతేనే ? ఈ శీషజీవితంలో మహారణ్య
మధ్యంలో ఒంటికాలి మీద కుంటికాలిమీద నిలచి
ఇలా తపస్సు చేయవలసినావడం ఎంత దుస్సహం
మరి ! చీట్లు కవి హృదయం ఎండా ముసురు
కుంటున్నాయి

కవి తాను నాస్తుడు కర్మకాండమై తన కావం
తయినా సమ్మతం లేదు కాని దియినందువులైన
బంధువులు మాత్రం యథావధిగా కర్మకాండ జరగా

ల్పించేనని పట్టుపట్టారు విగతప్రాణి, కవిపల్నని అవ
మాన్యున్నారు చింకు కలిగిస్తున్నారు ఆవిధంగా
ఆరవ ప్రకరణం సాగుతుంది

తేనె కడవ పగిలింది

సప్తమసర్గ - బరువు నిస్తుతః చిన్నదే కవితా
భావభరంలో మన్నదే! కావడి బుజాన వేసుకొని అడ
విలో కాలం కాలువవెంట పడగెత్తుతున్నాడు మనిషి
కావడి బరువు వాడి కాళ్ళ వేగన్ని నిర్ణయిస్తోంది
దూరంగా చెట్టు కొమ్మల్లో గెరిల్లా ఎవడో దాగున్నాడు
వాడు తనే వడిసెల యుళిఎంచాడు ముందున్న తేనె
కుండ పగిలింది తేనె కారిపోయింది చెట్టు క్రింద
కూలబడ్డాడు మనిషి రెండోకుండ వుంది కదా ఎందు
కంత నిరాశ ? నిజమే రెండోకుండ ఉంది కాని అది
ఉత్త నీటికుండ! కావడి తూకం సరిపోకతేలిపోతోంది
ఎలాగో గుండె బరువుతో ఇంటికి వచ్చేసరికి కడవల
నిండా కన్నీళ్ళు నింపుకొని కూర్చున్నారు స్వజన
మంతా! తాను తెచ్చింది నీరే యింట నందడమైంది
నిరే! ఉత్తనీరు ఏం చేసుకుంటాడని?

నిజమే మరి హంస ఎగిరిపోయింది చేసేదిలేక
మళ్ళీ ఆ మనిషి అడవి దారి పట్టాడు

ఎనిమిదో ప్ర రణం - తపన సమస్త సమద్రా
లను ఊహించిన మన పూర్వులు రక్తసమద్రా
లూహించలేదు ఎందునో మరి ఆ పని తనకు
మిగిల్చారు ఆసుపత్రి బెడమీద రక్తసమద్రంలో
తేలుతూపు తెల్ల హంసను తాను కళ్ళారా చూశాడు
కవి ఆసుపత్రి ఆబద్ధాల వుట్ట ఇంకా దావని
శివాల గట్టి! కాని తన హ సకు మాత్రం లోపల
లోపల సాహచర్య ధమని తెగిపోయింది కాలం పెద్ద
నెత్తురుమద్దయి ఎర్రగా తన్ను చూస్తోంది అప్పుడు
తాను హంస పాడిన చివరిపాటను చితిపీర్చిన కాబీ
కాపరి నోటగా విన్నాడు!

తొమ్మిదోసర్గ - భ్రాంతి మెరుపు మెరిస
ఉరుములురిమి మిన్ను వెచ్చమీద పడిన" దుర్భర

దూఖైతూ ఉన్నా సాగుతుంది ఎవరో ఆకాశం కుంతలో వెళ్ళ కలిపిన మంచీకా వట్టివు చారు ఆకాశ వాంస ఒంటినిండా శత్రుల పుట్టు పడ్డాయి జ్ఞాపకం పీకలలు కామవట్టిక మొసగు ఏ అభాతా లకో లాగుచోతున్నాయి

కవి పత్ని రామధేయం కావ్యంలో ఎక్కడా పేర్కొంటు కవి ఆమెను హంసగానే వ్యవహరిస్తాడు కుందుర్తివి ఎంత స్వలి దేహయష్టి కలవాడో కవి పత్ని అంత వచ్చని పసుమి శరీరవర్ణం కలది కనక ఆమెను హంసగా వ్యవహరించడంలోనే దౌర్బల్యం సాధించాడు కవి

పదోస్థగ విసుగు లో ఒక కవిగారి యింటిమీద నరావాస కురవడాన్ని వర్ణిస్తుంది బిన్ను దిగి వస్తున్న బంధువుల చూపు మెట్టమీద కాల్చారి మూర్చిపో తున్నట్లున్న పరిస్థితిని బొమ్మవేస చూపు తుంది పువ్వమానపు చలి పులి చచ్చి కాటందుకుంది చీకటికి తడిసిన చెట్టు జుట్టారెట్టుకుంటున్నాయి లిల ప్రక్కన పెట్టిన దీపాన్ని ఆర్పేసింది చీకటి గోడ మీద తన నీడ నిలుపునా కుప్ప కూలిపోయింది పల్లకి బొంబు తగులపడి బొగ్గుల నున రాలిపోయింది తనపై ప్రకృతి కన పూసింది చీకటి తెరల వెనకాల దయాలు రహస్యాలు చెప్పకుంటున్న గునగునలు! హఠాత్తుగా గదిలో గడియారం ఆగిపోయింది తన్ను ఏడుస్తున్న చంటివాడ్ని చేసింది చీకటిరాత్రి!

ఒళ్ళు కాలి ఉబ్బిన బొబ్బలు

పదకొండో ప్రకరణం బాధ స్మృతుల రణ గుణధ్వనులు వినిపిస్తుంది ఒళ్ళుకాలి ఉబ్బిన బొబ్బల్లా బాధిస్తున్నాయి స్మృతులు! మాటలు చేతలు మనసులోని అంతరార్థాలు, అరలు తెరలు — అన్నింటా స్మృతులే స్మృతులే!

హంస ఎగిరిపోయింది కావ్యానికి చరమాంశం — విరక్తి ఆదే జీవుడికి చివరగా ఎదురయ్యేది, మిగిలే

దిన్నీ! గుండెల్ని బండలుగా మార్చి ప్రతుకుబడలు లతో దొడ్లంచేది విరక్తై యాంతో తనతో తనే మాట్లాడుకుంటూ గతువుతున్నాడు కవి ఆకాశం చాప పరిచి మబ్బుల (పేక) ముక్కలు కలప తానొ క్కడే అడుకుంటున్నాడు అవును మరి శేషజీవన మహాహిని దాదానికి విరక్తై వంతె! ఆయినా లో జీవితం కంట్లో అలుసుగా మారింది శేషజీవితం తనకి నలువంతే వుంది ఆయన అది కంట్లో పడి సరపుతోంది దుఃఖానికి అడ్డుకట్టలుతెంచింది కదులు మన్న కాలువలో కాగితం పడవలు వొడులుతున్నాడు గుండె కుంపట్లో నిప్పులు రాజేస మనసు మాలిన్యం కడిగిన గిన్నెలో బియ్యం పోశాడు ఊహల విసర కర్రతో ఎసురుతున్నాడు పసవాళ్ళతో కలిస 'అన్నాలాట లాడుకుంటున్నాడు

రెప్ప పాటు బ్రతుకు కోసం ఎందుకింత రథసౌ తనకు తెలీదు తానా బ్రతుకుంకా కావ్యలోకపు వీధువెంట తిరిగాడు ఏడుస్తూ గడిపాడు

హంస ఎగిరిపోయిందనే ఈకావ్యాన్ని 23 2-83న ముగించినట్లు శ్రీ కుండుర్తి తేదీ గుర్తించాడు అంటే అతనికి వత్సవియోగం సంభవించిన మొదటి రెండు నెలలూ సంపూర్ణ ధ్యానంతో ఈ కావ్య రచన సాగించాడు నిజ జీవితంలోని ఎన్నో స్మృతులు స్థూల స్వరూపాలకు ప్రతీకల చాటులో, పదచిత్రాల నేపథ్యంలో సూక్ష్మాకృతులు కల్పించాడు

ఈ కావ్యానికి హిందీ అనువాదం సంసద్దం కావడంలో జరిగిన జాప్యం వల్ల కవి బ్రతికుండగా ఈ కావ్యం అన్మదాదిమిత్రుల అభిప్రాయాలతో గ్రంథంగా ప్రచురింపబడే సదవకాశం లేకపోయింది హంస ఎగిరిపోయిందికి ముందే రచించబడదీ మేఘ

మాల అనే లఘు కవితల సమాహారం ! కనుకనే
కుందుర్తి కవితా యాత్రతో హంస ఎరిపోయింది
చరమ కావ్యమే కాక - కవి జీవన గాధలో సైతం
చరమాంకమే !

చీకటిగా దిగులుగా అడవిదారు ఒంటరి రాత్రిలా
బరువు గుండెమీద దుఃఖాల రెక్కలు కప్పతూ ఈ
కావ్యం ముగిసిపోతుంది దుఃఖనౌకల సహకారంతో
తప్ప - జీవుడి లోకాన్ని తరించనే లేదేమోనన్న
ధ్వనితో ఈ కావ్యం ముగిస్తుంది అంత దుఃఖ
భారంలోనూ ఏదో సహజకాంతిపుంజాల కోసం

నిరంతరం అన్వేషిస్తుంది అందుకే బోరిన్ పాస్టర్
నాక్ అనే రవ్వన్ మహావి ఇలా అంటాడు

By the road age old midnight
stands sprawts on the track way with
its stars you cannot pass the hedge
without Trampling upon the uni-
verse

ఈ కావ్యంతో సోదర ప్రజల ముందుకు వచ్చి
నిల్చుందామని ఆశించిన కుందుర్తి బ్రతుకు మొగు
లపై తెరజార్చి - అక్టోబరు నెల అక్టోపస్ లా అదృశ్య
మైంది !

*

కళానికేతన్ ఎరాపురం 589 450 AP

గీతం

—చీకోలు సుందరయ్య

నా భావాలు
అనురాగాంకిత
ప్రపల్ల
మనోరంజనాలు
నా ఆశయాలు
సమభావించిత
సుస్మర
సోపానాలు
నా గీతాలు
భయాందోళ నాక్రోశములకు
స్వస్తి వచనాలు
మహాశ్క్వల భవిష్యద్భానునికి
సుప్రభాతాలు
నా చూపులు
కుటిలకవట కరటకదమనకుల
భస్మీకరించు
అగ్నిగుండాలు
దైన్య ప్రాన్య మానవాక్రందనలకు
కరిగే

కన్నీటి కుటీరాలు
నేను
మేముగా
వనంచి
హనంచి
విజృంభించి
కృశించు
నశించు
క్షుదార్తల
వ్యధార్తల
ఆకలిమంటలు
ఆరేస్తాం
చీకటికప్పును
తోసేస్తాం
తిరతమ భేదం
తొలగిస్తాం
హద్దా పద్దా
చెరిపేసాం

సహస్ర జీవాల అనుభవాలను సూచించే దిక్సూచి

—డాక్టర్ కోవెల సుప్రసన్నాచార్య

ఈ జగత్సృజనముం దెండువిరుద్ధలక్షణాలవల్ల కొనసాగుతున్నది ఒకటి సంఘర్షణ రెండవది సమన్వయం ఈ రెండూ కలసి సాగుతుంటుంది సంఘర్షణ ఒక దశలో సమన్వయంగా పరిణమిస్తుంది సృష్ట్యాదినుంచి దైవాయుర శక్తుల మధ్య సంఘర్షణ ఉన్నద భూతకాలానికి భవిష్యత్తుకీ వర్తమానమనే లంకే సమన్వయ రూపంగా ఉన్నది

అయితే ఈ పరిణామంలో సమన్వయ దశ చేరుకోవడానికి ముందున్న సంఘర్షణ- భవిష్యత్తు యొక్క భవ్యరూపాన్ని మన ముందు సాక్షాత్కరింప చేయలేదు సర్వమూ అభద్రముగా అనిశ్చితముగా గోచరిస్తుంది ఈ నిరాశా నిస్సృహల తాకిడిని వ్యక్తం చేయడం మానవ కళారూపాలలో ఉన్నది అయితే ఈ కళారూపం క్రాంత దర్శనం చేసినప్పుడు రాబోయే సమన్వయ రూపాన్ని కూడా అవిష్కరిస్తుంది అప్పుడు అది మహాకావ్యము - ఇతిహాసము అవుతుంది దాన్ని చేరుకోవడానికి సాగే సాధన ముక్తకాది రూపాలలో ఉంటుంది

రావూరి భరద్వాజ జీవనసమరం ఒక విచిత్ర గ్రంథం ప్రహత మైన సావాత్య ప్రక్రియలలో ఏ రూపంలోనూ దీన్ని బంధించేందుకు మీలేదు అది అనేకమంది వ్యక్తుల జీవితంలోని ఆవేదనను వారి మాటల్లో చిత్రించబూసుకున్న రచన ఈ గ్రంథంలో వ్యక్తులందరూ విభిన్న దశలలో జీవితంకోసం సంఘర్షణ పడుతూ వున్నవాళ్ళు ఈ జీవితం విభిన్న మార్గాలకు చెందింది దాదాపు అందరూ పరంపరాగతంగా వస్తూవున్న జీవన వృత్తుల పాదులలో నుంచి బలవంతంగా పెరికిపేయ

బద్ధవాళ్ళు కొత్తవోల పాముకోలేకుండా ఉన్నవాళ్ళు ఇందరి జీవితాలలోని చీకటివెలుగులను వ్యక్తం చేయడమే జీవనసమరం సాధించిన విజయం

ఇవన్నీ విస్తృతంగా చెప్పబద్ధ ఇతివృత్తాలు కావు అయీ జీవితాలను రేఖా మాత్రంగా స్ఫురి పజేసే అంశాలు ఏ చిత్రానికి ఆ చిత్రం స్వయం సుపూర్ణమే అయినా ఇవన్నీ కలిసి వర్తమాన కాలంలో మన దేశంలోని పరంపరాగతమైన వ్యవస్థ కూలిపోయి జీవితావసరాలకు నోచుకోని అత్యధిక కుటుంబాల సమిష్టి వేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నవి ముక్తకమని ప్రాచీనుల నిర్వచనానికి ఇది పూర్తిగా ఒడుగకపోవచ్చు గాని ఈ ఫీచర్ పరంపరను వ్యష్టిగాదా సంపుటిగా ముక్తకములుగా బానించవచ్చు

బ్రహ్మానందం అనే కమ్మరి జీవితం గూర్చి భరద్వాజ చిత్రణ చూస్తే ఒక కొంత ఈ విషయం తెలియపస్తుంది

ఇంకొకరి దగ్గర నేర్చుకోవలసిన ఆవసరం నాకేం లేదండీ మా తాత ఈ పని చేశాడు మా నాన్న చేశాడు నేనూ కొంత కాలం చేశాను

వల్లెటూళ్ళ ఇదివరకులాగా లేవండీ అంతా తెలివిమీరిపోయారు నాకు పదిహేను అరకలుండేవి ఆరర్కు పదిహేను మానికల జొన్నలు కొలిచేపాకు కందులు పెసలు శనగలు పండితే అడ్డెడు మూడు మానికలదాకా పెద్దేవాళ్ళ ఇప్పుడు ఆ ఎత్తులనిన్నీ మారిపోయాయండీ! ఇదివరకూ లాగా గొడ్డా గోదా పొలాలకు రానివ్వడం లేదు నేను పుట్టి బుద్ధోగిన తరువాత పాలూ, పెరుగూ మజ్జికా కొనక్కోలేదండీ

ఇంటికి చుట్టమొచ్చినా ఏ రైతు ఇంటికెళ్లినా చింత గొజేస్తే మునుగని మజ్జగ దొరికేది వాడి నిండా కూరగాయలేన పంపేవాళ్లు (పే 8284)

ఈ వాక్యాలు కేవలం ఉదాహరణగానే వచ్చినవి దీనివల్ల ఒక చిన్న పుత్తి అవసరం త లగిపోవడంతో ఎన్ని ఎన్ని కుటుంబాల జీవన స్థితిగతులు మారి పోయాయో తెలుస్తుంది

బ్రహ్మానందం వెల్లడించింది కేవలం తన పుత్తిని గూర్చి మాత్రమే కాదు దాదాపు నాటి పల్లెలలో ఉన్న పుత్తులన్నిటి సంగతి అంతే నాడు పుత్తులన్నీ వంశపరంపరగా వచ్చేవి ఒక్కో పనిలో ప్రాప్తికి చిన్ననాడే అవడటం చాలా సులభమైంది చేతికి వచ్చిన కుర్రవాడు ఏ పుత్తిలో ప్రవేశించాలి ననే చింత నాడు లేదు గ్రామం గ్రామం అంతా ఒక సమిష్టి అంశం కావడంవల్లే ఎవరికి ప్రాథమికావసరాలకు లోపం ఉండేది కాదు పండిన దాస్యంలో అన్ని పుత్తుల వాళ్ళకూ రైతు పంచి యిచ్చేవాడు అట్లాగే ఇతర పుత్తుల వాళ్ళు తాము ఉత్పత్తి చేసే అంశాలను మిగతా వాళ్ళకు అందించే వారు అయితే ఆనాడు డబ్బు ప్రాధాన్యం లేదు పరస్పరం ఆధారపడ్డ సమిష్టి కుటుంబం లాంటిదే నాటి గ్రామీణ వ్యవస్థ ఈ వ్యవస్థలో ఎవరికి ఏ కష్టం వచ్చినా అదుకోవడం గ్రామ భాద్యత అట్లాగే సుఖాన్ని పంచుకోవడం కూడా ఆనాటి పరిస్థితే

బ్రిటిషువాళ్ళు ఈ దేశానికి వచ్చేసరికి గ్రామ వ్యవస్థ ఎన్ని అటుపోటులకు గురైనా ప్రాథమిక స్వరూపం చెక్కు చెదరలేదు ఇంతకాలం నుంచీ ఈ దేశ ప్రజలు ఈ సరళమైన స్థానిక ప్రభుత్వం (గ్రామ వ్యవస్థ) క్రింద జీవించేవారు గ్రామాలు యుద్ధాల వల్లా కరువుల వల్లా వాడుకున్న వల్లా క్షతిపోయినా కొన్నిసార్లు సశింపజేయబడినా గ్రామాల సరిహద్దులు చాలా అరుదుగానే మారాయి గ్రామాలకి యుగాల నుంచీ అదే పేరు అవే సరిహద్దులూ - అవే అవసరాలతో

అవే కుటుంబాలు జీవించాయి గ్రామీణులకు రాజ్య వ్యవస్థలో విభాగాలు జరగడంతో నిమిత్తం లేదు రాజ్యాధికారం ఎవరికి మారినదో వారికి అవసరం లేదు వాళ్ళ ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఏ మార్పు వచ్చేది కాదు గ్రామ పెద్ద (వచ్చే) పన్నులు వసూలు చేసే వాడుగా రాయాధికారిగానే ఉండేవాడు ఆర్ న దత్ భారతదేశ ఆర్థిక చరిత్ర ఆన్న గ్రంథంలో (పార్ట్ 1 పే 81) లో పేర్కొన్నాడు భారతదేశం ఆ విధమైన సువ్యవస్థలమైన స్థితి నుంచి గడిచిన రెండు వందల సంవత్సరాలలో విపరీతమైన మార్పులకు గురైంది

సమాజ వ్యవస్థకు కేంద్రం గ్రామం స్థానంలో పట్టణమయింది గ్రామంలోని సమిష్టి జీవనతత్వం పట్టణంలో విచ్ఛేదం పొందింది ఉత్పత్తికి వినియోగానికి మధ్య దళారీ వ్యవస్థ బలపడ్డది ఈ దళారీ వ్యవస్థ అటు ఉత్పత్తిదారులనీ ఇటు వినియోగదారులనీ వీలైనంత దోపిడీ చేస్తున్నది సమాజ జీవనంలో ప్రత్యంశమూ ఈ నూతన వ్యవస్థ మీద ఆధారపడ వలసవస్తున్నది ఈ కొత్త వ్యవస్థలో వ్యవస్థ కొత్త పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థను సమాజాన్ని శుష్కింప జేశాయి పల్లెటూళ్ళ నుండి జనం తరలి రావడం జరుగుతున్నది అయితే పారిశ్రామికీకరణం సాంకేతిక పురోగతి దీనికి అనుమతన స్థాయిలో పెరుగక పోవడం వల్ల జనం పుత్తులైతే కోల్పోయారు కాని వారికి నూతన పుత్తులు ఏర్పడలేదు ఈ భద్రతా భావంతో నుంచి ఎరికితనం వచ్చింది నైతిక మూల్యాలు తారుమార్చాయి ఆర్థిక సాంఘిక నైతిక రంగాలలో ఇంతకు ముందెన్నడూ లేని ఒక సంక్షోభాన్ని భారత సమాజం ఎదుర్కొనున వచ్చింది ఈ సంక్షోభమే జీవన సమరం గ్రంథానికి ఇతివృత్తం

2

ఈ రేఖా చిత్రాల సంపుటిలో ఎన్నో విచిత్రాలు కనబడతాయి పుత్తులు తమ భావాన్ని వ్యక్తం

చేసేప్పుడు గుండె తోడులోంచి పలికేస్తు చేరాడు రచయిత రచయితతో మాట్లాడెప్పుడు వాళ్ళ కే విధమైన సంకోచాలు లేవు ఎదుటివాడి సమాన ధర్మం చూచి పుడే ఏ వ్యక్తికైనా గాఢమైన సంస్కందం కలుగుతుంది అలా సంస్కందం పొందిన వ్యక్తులు పంకదం వల్లనే జీవన సమరం ఒక జీవి స్తున్న సమాజచిత్రణ (లివింగ్ సోషియల్ డాక్యుమెంట్) అయిం

సమాజంలోని సత్వరాహిత్యమూ, ఎరికితనమూ లోపల ఎమీ లేకున్నా పైకి ఆకంబరంగా కనిపించాలనే తత్వము అంతా ముని కిన్నయ్య వ్యాఖ్యలో వ్యక్తమౌతుంది ఏం బ్రతుకులే అయ్యారూ! ఈ మిరాయిలాగే ఉంటుందండీ! చూస్తే ఇంత లావుగా బుజుబుజులాడుతూ ఉన్నా - కొక్కిలే చింతగింజంత కూడా సరుకు ఉండదు సమాజంలోని మూల్యాలు శూన్యమైన దొర్లతనాన్ని వ్యక్తం చేయడానికి ఇంత కన్నా వేరే గొప్ప వ్యాఖ్య అవసరం లేదేమో!

ఈ వ్యాఖ్య వెనుక అతని జీవితం ఎంతో ఉన్నది రైలు దగ్గర మూలలు మోస్తూ ముచి ఎన్నయ్య ఒక ధనికుడు మూటలు మెయించుకొని బండి కదిలే వేళకుకూడా డబ్బులివ్వకపోతే బండి చువ్వ పట్టు ని వ్రేలాడి పట్టువపు పడిపోయిాలు పోగొట్టుకున్నాడు ముని కన్నయ్య బతుకు మగ్గుయింది అయితే ఇక్కడ ఆ ధనికుని మనస్తత్వం చూడవలసింది ఎంత డబ్బు ఎన్నెన్నో విలాసాలకు ఖర్చు చేస్తూ కూడా చేయించు కొన్న కూలి డబ్బులు యివ్వడంలోన ప్రరోభ బుద్ధి ఆ వ్యక్తికే కాదు సమాజంలోనే ఈ నైతిక బాధ్యతల మీద విశ్వాసం తొలగిపోయింది స్వాతంత్ర్య సమర యోధుడైన నరసారెడ్డిగారు చనిపోయాక ఆయన భార్యను ఆయన మీది రాజకీయ కక్షతో ప్రతర్థులు నానా యాతరలు పెట్టారు ఆయన అస్తంతా అన్యాయంతం చేశారు (పేజీ 2)

ఈ విషయమే మరి కొన్ని చోట్ల కూడా చెప్పబడది పీఠగాఢాకధనం చేసూ తిరిగే పీఠముని

రామకిష్టయ్య ఇలా అన్నారు ఆ కాలమే వేరు ఆ రోజుకే వేరు ఇప్పుడంతా మిడిమూపు సరుకు బాబుగారూ! ఓ భయం లేదు భక్తి లేదు చూస్తూ చూస్తూ వుండగానే నా కళ్ళ ముందే రోకం పాడయింది (పేజీ 57) అకసే ఆకలంటే దుర్దమంటే ఎరుగని తమ చిన్నతనానికి ఉన్నదేదో బిడ్డం కింత పెట్టి చెంబెడు నీళ్ళు త్రాగి కరకరలాడె ప్రేమతో ముడుచుకు పడుకునే ఈ ముదనష్టపు కాలానికి సాపత్యమే లేదని అభిప్రాయపడ్డాడు (పే 58) వీరముష్టి రాంకిష్టయ్య దేదో భూతకాలపు దృష్టి కావడం వల్లనే ఈ అభిప్రాయం ఏర్పడలేదు సమాజంలో ఉన్న ఆత్మ ప్రత్యయరాహిత్యం ఎన్ని పొరపాట్లను వరుసగా చేయిస్తున్నదో ఆతడు తిరుగుతూ తిరుగుతూ కళ్ళారా చూస్తున్నాడు ప్రతీపవాద దృష్టికాక అతనిది వాస్తవ పరిస్థితును వాస్తవంగా అర్థం చేసుకోనే దృష్టి దీని కోసం ఏ ఇజాల కళ్ళద్వారా అవసరం లేదు పాత గుడ్డుకు స్త్రీలు పాత్రు చేసే కేళవులు జీవితం పరిశీలిస్తే ఈ విషయం చరిస్తుంది నేను సోమరి పోతును కానండీ కానీ కాలానే నేను సోమరితనాన్ని అలవాటు చేసుకొన్నాను పది రూపాయలున్నాయనుకోండి పనిచేయ బుద్ధి కాదు ఆన్న కేళవునికి జీవితంలో స్థిరపదాలని గాని కుదురుగా వుండాలి గాని లేదు పులిజూదం పేకాలు ఆడతాడు తాగి తందానా లాడతాడు ఓ నెం రోజులు ఎడి వార్డులో ఉన్నాడట తాను సక్రమంగా బ్రతుకలేదనుకోండి మాయ చేసి బ్రతుకుతా నంటాడు (పే 54 55) తన చుట్టూ మునిరిన సమాజం మీద గు ద్వేషాన్ని తీర్చుకునే సూర్గం లేక తనమీద తానే తీర్చుకుంటున్న కేళవులు ఈనాటి ఒక నెగటివ్ మనస్తత్వాన్ని అంపరుచుకున్న అంపరచుగుంటున్న తరానికి ప్రతినిధి ఇప్పుడా తత్వాన్ని బుంగా ప్రబోధించే వరాలవారు రాజకీయంగానే కాక కళా సాహిత్యరంగాలలో కూడా ప్రాధాన్యం సంపాదించే ప్రయత్నంలో ఉన్నారు

సమాజం మిరాయిలాగా బుజుబుజులాడుతూ వున్నా లోపల చింతగింజంతైనా సరుకు వుండనడానికి చం

పతిరావు ఉదాహరణ చలపతిరావు తండ్రి కాంగ్రెసు వాది రాజకీయాలపల్లె ఆల్ల ఊడ్చి పెట్టుకుపోయింది వివరక దిక్కు లేక హాస్యంలో పనికి రుదిరి గదుల్లో నిగిరిట్టు మర్కమూ అందిస్తూ వచ్చాడు అయితే ఒక సారి ఎవరో కంట్రాక్టర్లు తప్పకాగి అమ్మాయికావాలని ఒడిగినప్పుడు అతని అంతరాత్మ హెచ్చించింది అతడు ఇంకా ఆ ఉద్యోగం చేయలేకపోయాడు నిజాయితీతో ఇంకో వృత్తిని ఎన్నుకొన్నాడు (పే 80 82)

కేశవుల జీవితాన్ని, చలపతిరావు జీవితాన్ని ఎదు రెదురుగా ఉంచి పరిశీలిస్తే సమాజంలో రెండు పార్శ్వాలూ గోచరిస్తవి ఆత్మ విశ్వాసం లోప చిన కేశవులు ఆపమార్గం పడితే చలపతిరావు దైర్యంతో జీవన సమరం కొనసాగిస్తూ వున్నాడు కేశవుల మానకంగా సమాజంతో దూరంగా పారిపోయి ఎకాకి యై చుక్కాని లేని నావగా జీవిస్తూ వుంటే చలపతిరావు తనజీవనాన్ని ఓస్పవ్వమైన ఆపగావనతో ఉత్తమ లక్ష్యంతో సాగిస్తున్నాడు

సమాజంలో తానూ అభిన్నమైన అంగమేనని దాని మంచి చెడులో తన భాగమున్నదనీ బాధ్యత గల పౌరుడు అంగీకరిస్తాడు చలపతిరావు పండి యువకులే లక్ష్యాన్ని చేరుకోగల సమరయోధులు లక్ష్యాల శిఖరాలను ఆధిరోహించగల దీక్షాదిక్షులు అందుకే చలపతిరావు జీవనరేఖకు శీర్షిక భరద్వాజ గంగిగోవు పాలు అని ఉంచడం జరిగింది

3

రావూరి భరద్వాజ ఈ గ్రంథ రచనా ప్రయత్నం వారా క్లేశకారకమైనది ఈనాడు సమాజంలో అనేక వైవిధ్యం ఉంది ఎందరో వ్యక్తులు ఎన్నో వృత్తులు ఎందరినో కలుసుకొవడం ప్రశ్నించడం దాన్ని చదువుకునేందుకు వీలుగా పాఠకులకు అందించడం రచనా విధిలో ఎంత క్లేశమంటుందో అది వ్యక్త సుయ్యేప్పటికీ అంత సరళంగా గానవస్తుంది చిలికిన తరువాత ఎంతోమృదువైన వెన్ను బతులు వెడలినట్లు గృధ్రవ కొళల మంటే యిదే

ఈ గ్రంథంలో భరద్వాజ ఎన్నో పార్శ్వాల నుంచి సమాజాన్ని చూపించటం జరిగింది సంక్లిష్ట లక్షణమే ఈ గ్రంథానికి ఏకవాక్యత కలిపిస్తున్నది అదే దినికి అనుసూతిక సంసార మూల గర్భంలో ఉన్న దుఃఖాంశమే ఈ గ్రంథం అట్టడుగున ఒక అపస్వర సంకులమైన హిందోళ రాగంగా వినవస్తు న్నది ఈ గ్రంథానికి తాత్పర్యము అది ప్రసద్ద నవలా రచయిత యైన భరద్వాజ ఈ కట్టోలానికి ఒక గాధా రూపమిస్తే అది ఇతి హాసం గాకుండా పోదు

జీవన సమరంలో ఎన్నో వృత్తులను పరిశీలించ డం జరిగినది ప్రాచీనకాలం నుంచీ వస్తూ వున్న శిల్ప విద్య నేడు పోషణ లేకుండా పోవడం వలన ఎలాక్షిణించిందో ఆగమయ్య చెబుతాడు (పే 18 17) ఆగమయ్య తండ్రి బనగానపల్లి నవాబుకు రాతి మంచ చేసి యిచ్చాడు ఒక్క రాతితోనే కోళ్ళు నిలుపు పట్టెను కూజాలు చెక్కడం ఎంతో అసాధా రణమైనవని నాడు వృత్తి జీవనాధారమే కాదు అదే దైవం అందుకే ఆగమయ్య అమ్మవారి విగ్రహం చెక్కుతూ హఠాత్తుగా పాదం విరిగితే తాను రెండు రోజులు గంగ కూడా ముట్టలేదు మళ్ళీ దీక్షగా దేవాలయం ముందర కూర్చొని, ఆరోగ్యజుల్లో అమ్మవారి విగ్రహం పూర్తిచేశాడు అతని శాస్త్రజ్ఞానమంతా చదువు కోకుండానే వంశపారంపర్యంగా వచ్చింది ఆ విద్యల స్వరూపం కేవలక్షరాస్యతకాదు అది జీవన తత్వం వృత్తి ప్రవృత్తి మేళవించేవి శాస్త్రం అంటే అప్పటిలోని రహస్యాలను సూక్ష్మాంశాలను ఎరిగి వుండడం అన్నట్లుగా ఈ విద్య అంతా ఇంటిలో సుంచే సంక్రమించేది వీరాస్వామికి నేత పనిలో నైపుణ్యం అలాగే సంక్రమించింది (పే 383) కాశీం తండ్రి నేర్పిన వడ్రంగి పసి మరో పనివాడి దగ్గర నేర్చిందే (పే 171) అన్ని వృత్తులూ అంతే అయినా ఆ వృత్తులు వాటి సమాజ వ్యవస్థలో లిండికి లేకుండా చేయలేదు కుండలు చేసే గురవయ్య

సహస్ర జ్ఞాన అనుభవాలను సూచించే దక్కాబీ

అంటాడు- అసలు ఎరువోదీ ఎరుగ్ మండి! ఏ అయ్యకాళ్ల దగ్గర కెళ్లనా గూడ కుంగిపోయేది మూల మొయ్యకెక పెల్లక్షయితోండి ఖర్చు అంతా ఊరే పెట్టకునేది" (పే 101 02) సమాజానికి వ్యక్తికి యువ ఉన్న ఆ సమన్వయ నూత్రం తెగిపోవడం వల్లనే ఈ ఆనవ్యస్త వ్యవస్థ ఏర్పడింది వ్యక్తి పోషణ కాకుండా అతని ఇంటిలోని శుభ కార్యాలు కూడా సమాజం తనవిగానే భావించిన కాలానికి — ఒక కుటుంబంలోనే వ్యక్తుల మధ్య సమతా నూత్రం లోపించిన ఈనాటి సమాజానికి మధ్య పోలిక ఎట్లా చెప్పడం! అదే ప్రశ్నకి ఈనాడు ఈ స్థితికి ఎందుకు దిగజారింది? గృహ నిర్మాణం చేసే శేషయ్య ఈ ప్రశ్నకు ఇలా సమాధాన మిస్తాడు-

పనిచేసే వాళ్ళం ఇల్లానే ఛస్తుంటేమి పని చేయించే గుత్తేదారు కార్లమీద అరుగుతుండే " వస్తువుకూ వినియోగానికి ప్రత్యక్ష సంబంధం లేదు వినిమయం పేర పెరిగిన మధ్యవర్తులు ఒక భయంకరమైన స్థితిని కల్పించడం జరిగింది ఈ మార్పులో ఆగిపోయిన వృత్తులు ఎన్నో కొన్ని వృత్తులకు ప్రత్యామ్నాయ వృత్తులు ఇంతకు పూర్వం అవృత్తిమీద ఆదార పడ్డి వాళ్లకు తిండి పెట్టడం లేదు నేత వృత్తి అలాటి వాటిల్లో ప్రముఖమైంది అది సుఖాపాదన చెయ్యని పారిశ్రామికీకరణం కొంతమందిని ధనికులుగా చేయడం కొనసాగినా వచ్చింది? ఈ ప్రశ్నకు గాంధీజీ పరిష్కారం చూపించారు అయితే స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక మనం మన నేతలు గాంధీజీని మరచి పోయి దేశ అవసరాలక దేశపరిస్థితులకు అనుగుణమైన పరిశ్రమల నిర్మాణం బదులు పాశ్చాత్య దేశాల మార్గాని ప్రయాణించడం జరిగింది అందువల్ల స్వాతంత్ర్యం తరువాత ఈ పరిస్థితి ఇంకా భయంకరమైన రూపం దాల్చింది భరద్వాజ మాటల్లో "ప్రజా జీవితం రోజు రోజుకూ దిగజారిపోతున్నది భవిష్యత్తు అయోమయంగా తయారవుతున్నది

వైద్య విద్యార్థులను ఈ దేశంలో ఇంతకు పూర్వం వున్న ఎత్తల సాబంధాన్ని తెంపేసింది ఒక సామాన్య విద్యా ప్రణాళిక ఏర్పడింది విద్యాలయాలలో నుంచి బయటకు వస్తున్న విద్యార్థులు తమ యింటి చుట్టూ సంబంధం లేకుండా స్వయంవృత్తులుగా తయారౌతున్నారు ప్రభుత్వోద్యోగాలకోసం గను ఏర్పడ్డ ఈ చదువుకు, తదితరంగా ఏ ప్రయోజనమూ లేకుండా పొతున్నది ప్రభుత్వోద్యోగాల పరిమితి దాటిపోయి ఈ చదువు చదువుకున్నవాడు తమ ఆశా సౌధాలు కూలిపోగా నిరాశా నిస్సృహలకు స్థానమవుతున్నారు నేటి విద్యా ప్రమాణాలలో ఒక పద్ధతాలి ఒక కమ్మరి ఒక కుమ్మరి ఒక జాలరి ఒక ఉప్పరి వీరెవరూ విద్యావంతులు కారు ఈనాడు విద్య ప్రమవాహక కారు - భౌగ సాధిక మాత్రమే

రంగుల రాట్నాలు తిప్పే జాఫర్ ఇంతవరకు చదివిందే నాకు పనికిరా పుడు ఇంకో ఏదాది ఈ ఈ ముష్టి చదువుకోసం నెరు వృధా చేసుకుండి! అంటాయి (పే 8) శామ్మూల్ అనందరావు తెలిపి లేబులుండి ఇంటో పరిస్థితుల వల్ల ఎటువై ఎ దాకానే సాగించగలిగాడు అదీ స్కూలర్ షిప్స్ మీద (పే 51) అతడు ఈ దేశంలో చదువుకున్నవాడికి బతుకుతెరువు లేదు అంటాడు ఈ రెండు ఉదాహరణలూ చదువులు ఎలా ప్రయోజనరహితాలుగా పరిణమించాయో చెప్పడానికి చాలు

ఇది ఎచిత్రమైన సందేహాల గ్రామీణ ఎమ్మెల్యే కుటుంబపుట్టుకూ కూలిపోయాయి పట్టణ నాగరికత పారిశ్రామిక వాతావరణం పెరిగింది ఈ సంఘర్షణలో వృత్తులు పోయిన వాళ్ళకు కొత్త వృత్తులు రాలేదు నాటి సమాజం శాంతిగా ఋణువుగా సాగడం వల్ల ఏ అటుపోట్లు లేకపోవడం వల్ల నెలకొని ఉన్న నైతిక మూల్యాలు అన్నీ పనికిరానివయినాయి

అతఁడొక్కఁడే విద్విన్ను ధోరణిలో నైతిక మూల్యాలు నిలవవు అప్పుడే సమాజ విధ్వంసక ధోరణులు ప్రబలుతాయి అయినా ఆలాంటిది బాబయ్యా! నాతోబాటు బదుగురు బతకాలి ముగ్గురూ ఆడవల్లలే నన్నేం చేయమంటారో చెప్పండి? ఇట్లా పొట్టకే తిప్పలుపడనా ఆటు ఎదిగిన ఆడవల్లల పెళ్ళిళ్ళ చేయనా? నేనూ చూస్తావున్నానండి ఆఖరికి ఎప్పుడో ఎచ్చెక్కుతుంది అప్పుడు - అని కత్తులను పడునెక్కిస్తున్న పంధరి మనఃస్థితికి (పే 184) చేరుకోవడం జరుగుతుంది క్రైం, సెక్సు డాన్సులు ఉన్న ననిమాలు రెండే సార్లు కూడా చూచే (పే 158) నూకరాజులు పెరుగుతాయి

ఈ సంఘర్షణలో కొన్ని కొత్త వస్తువులు పుట్టు కొచ్చాయి భరద్వాజ ఈ వృత్తుల స్వరూపాన్ని కూడా దిక్షావ్రతంగా ప్రదర్శించడం జరిగింది అయితే ఈ వృత్తులేవీ సుఖజీవనాన్ని తప్పకుండా యిస్తున్నవని సులభంగా చెప్పలేము లాటరీ టిక్కెట్లు అమ్మడం చెత్త కుప్పల్లో గాజుమక్కలను ఏరుకొవడం, లాఠాలు బాగుచేయడం వీధుల్లో మిరపకాయ బజ్జీలు అమ్ము కోవడం, కడియాలను మెరుగు పెట్టడం పాతబట్టలక మారుగా గిన్నెలను ఇవ్వడం మొదలైనవి ఎన్నో! వీటి స్వరూపాన్ని ప్రదర్శిస్తూ భరద్వాజ నూతన జీవన పరిస్థితులలో పది ప్రశ్నలకు (ఛాలెంజెస్) తట్టుకో వడం కొనసం ఈ వృత్తులెలా ఏర్పడ్డాయో సూచించారు అయితే ఈ వృత్తులవల్ల ఎంత శాతానికి జీవనం గడవటం సాధ్యం అవుతున్నది అన్నది ప్రశ్న

అట్లాగే మానపోతూవున్న పూర్వ వృత్తులు కళలు కూడా ఈ గ్రంథంలో ప్రదర్శించడం జరిగింది వీర గాధా కథనం తగ్గిపోయింది శిలాశిల్పం దాదాశిల్పం గత

కాలపు విద్యలైపోయినవి ఎరుక చెప్పడం చిరుక జోస్యం మొదలైనవి మూఢవిశ్వాసాలయినయ్ గుడ్డెలుగులను ఆడించడం పాములను ఆడించడం అనాగరిక విషయమైంది వెదదుబట్టలు వాడటం ప్లాస్టిక్ సామానుల రాకతో అతరించింది అట్లాగే రాతి వెండి స్టీల్ సామానుల రాకతో కుండల వాడకం తగ్గింది కళాయి పోయించడం కూడా ఇతడి సామానుల వాడకం తగ్గడంతో లేకుండా పోయింది సర్క్యస్ ఆరు దైన కళ అయింది గృహనిర్మాణపుత్రి ఇటుకలు తయారుచేసేవృత్తి ఇంకా ప్రాధాన్యం కోల్పోలేదు కాని మధ్యవర్తుల లాభార్జన పెరిగింది

ఇదీ ఈ సందికాలం యొక్క స్వరూపం జీవన సమరం ఈ సందికాలానికి అద్దం పట్టింది

మానవ సమాజ పురోగతిలో ఎప్పుడూ వ్యవస్థలు మారిపోతవి నూతనావసరాలకు అనుగుణంగా నూతన వ్యవస్థ రూపు దిద్దుకొంటుంది అయితే తొలగిపోయే వ్యవస్థ తనలోని ఉత్తమ మూల్యాలను కూడా వెంట తీసుకుపోకుండా కాపాడకోవడం మానవజాతిక ర్తవ్యం అదే మానవజాతి సంస్కృతికి మూలాధారం ఈ మూల్యాలు పరం పరాయాతాలై నిత్య నూత్నమైనవీ వంగా చైతన్యవంతంగా సాగిపోతూ వుంటవి

జీనసనమరం చిలిచింది సమాజ చిత్రం వర్తమానాన్ని ప్రదర్శించేది ఈ వర్తమానంలో కూలి పోతున్న గతం ఉన్నది నిర్మితం కాబోయే భవిష్య ద్రేఖలు యికా స్పష్టపడలేదు సంకులమైన వర్తమానం గత కాలం నుంచి భవిష్యత్తుకు తీసుకుపోవలసిన ప్రాధేయమేమిటో వ్యంజింపజేస్తూవున్నది - ఈ రచన

ఈ కాలంలో వార్తాపత్రికల అవసరాల కొసం పుట్టుకువచ్చిన పీవర్ అన్న రచనా ప్రక్రియలో ఈ

రచు సాగింది ఒక సంవత్సరం వాటు ప్రచురింపబడిన రచనలు ఇవి అయితే జీవితంలో వైవిధ్యం సహస్రములమైనవి భరిద్వాజకు ఉన్న దృష్టి వలన దృష్టివుచే ఎక్కడ చూచినా జీవన సమరం కనిపిస్తుంది

బోపాల్ సేషన్ ప్లాట్ ఫారం మీద అద్దాలు కట్టిన అందమైన సంచలు అమ్మే వాళ్ళు, ఢిల్లీలో బదు ప్రెసలకు ఒక గ్లాసు చల్లని నీళ్ళు అమ్మే వాళ్ళు మైదరాబాదులో లాడ్జీలు కుదిర్చి పెట్టే రిజా వాళ్ళు మధుర మీనాక్షి దేవాలయం దగ్గర చెప్పలు దాచి పెట్టే, హుద్కూర్లో గంగా తీరాన ఆరతి కోసం పూడిపాల దొప్పలను అమ్మేవాళ్ళు, కేదార్ నాథ్ మార్గంలో గురాల మీద యాత్రికులను గవ్య సానానికి బేరుస్తూ, శ్రీ సూక్త పురుష సూక్తాలు సస్వరంగా చదివే వాళ్ళు — ఇలా ఎందరు ఎన్ని

రకాలు ఎన్ని బ్రతుకు బాటలు ఎంత దుఃఖం పొంగలూ వున్నది? ఎంత బడబాష్టి అలాగి పున్నది? ఈ హృదయాల్లో దుఃఖ పేహాలు ఎవరైనా పల్కిరిస్తే చాలు కన్నీటి జల్లులను కురిపించడానికి అద్దంగా ఉన్నాయి

అయితే సాహిత్యం — అవ్యక్తమైన మహాశక్తికి సంకేతం అయిన ఈశ్వరుడి లాగా అనిర్వచనీయమైన జగదనుభవానికి సూక్ష్మరూపంలో వ్యక్తీకరణం నిలిపే ప్రతీక అందుకే సాహిత్యం వ్యంగ్యార్థ ప్రాభవం కలిగి జీవన సమరం అలాగే అవ్యక్తమైన ఈ సహస్ర సహస్ర జీవాల అనుభవాలను వ్యక్తం చేయడానికి రచయిత ఏర్పరచిన దిక్కుచి

రావూరి భరద్వాజ జీవన సమరం రచయితగా ఎన్నదగిన సానాన్ని సాధించు కొన్నాడు *

రిడర్ కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం, వరంగల్లు

రాగభరిత

పోతుకూచి సాంజివనాపు

నవ రాగ భరిత వసంతం
నవ జీవన సంరంభం
చిగురించిన ఆకులలా
అల్లుకొనుచు క్రొత్త ఆశలు
గత కాలము మనిషికి
మితిమీరిన అనంతపు
భవిష్యద్ధర్మనంకోసం
భవ్య దివ్యశక్తి నిచ్చు
కనుల చూడలేని బావి
బావ వీచికల పరిమళించు
చూత వృక్షముల కూయు
చిరుత కోయిల సేద దీర్చు
విజయ ధ్వజులకు సంకేతం
విచ్చిన దుందుభి నాదాల పూరేకుల తరంగం

షేక్స్పియర్ శేముషీ వైభవం

—పోలా ప్రగడ సత్యనారాయణ

ప్రాగల్భ్యం 1593 నుండి 1600 వరకు గల ఆ ఏకాదశ సంవత్సరాలూ షేక్స్పియర్ సాహిత్య జీవితంలో గణనీయమైన కాలం 1588 లో ప్రారంభించిన నాటక రచన 1593 వరకు కేవలం తొలిదశలో సాగింది. ఆ దశలో ఆయన ఎన్నో నూతన రచనా ప్రయత్నాలు చెయ్యడం నాటక రచనకుగా ఆపారమైన ఆయుధాన్ని సంపాదించడం జరిగింది.

1593 నాటికి షేక్స్పియర్ విశేషమైన అనుభవంతో ప్రాగల్భ్యం సంతరించుకొని రెండవ దశకి చేరుకున్నాడ. తొలిదశ చివరవరకూ తనలో ఒక నిర్దిష్టమైన భావానికి రాకుండా తపన పడుతూన్న శక్తులన్నింటికీ రించుకొని చక్కని రచనానైపుణిని ప్రత్యేకమైన శిల్పాన్ని ఉదాత్త భావనాశబ్దతనీ ఈ రెండవ దశ ప్రారంభం నాటికి అనుభవించుకోగలిగాడు. అంతవరకూ ఆయనలోని శక్తులేవీ పరిణతి నందకపోవడమే కాదు జీవితంపట్ల ఒక నిశ్చితమైన అభిప్రాయం కూడా ఆయనకి అంతవరకూ ఏర్పడినట్లు లేదు. అంతే కాదు పాత్ర చిత్రణానైపుణి భావనా బలం తనదైన ఒక శైలి శిల్పదృష్టి, ఒడిదుడుకులులేని పుటగీతి (blank verse) రచనా వైరుధ్యం ఇవేవికూడా బలపడలేదు. అందుకే అప్పటివరకూ తనదైన ఒక మార్గాన్ని వేసుకోలేక పోయాడు. ఇతర నాటక కర్తలన్ని అనుకరించడం ఏదీ మంచి మార్గమో ఎ మార్గం పట్టుపడుతుందో అని కనిపించిన ప్రతి మార్గాన్నీ అనుసరించడం—కాదు వెనుకకు మరలడం ఇలా పూర్తిగా ప్రయత్నాలతోనూ ప్రయోగాలతోనే ప్రథమదశ సాగింది.

అయితే తక్కిన మూడు దశలకి సంబంధించి బీజాలు పడినది ఈ దశలోనే. ముమ్మందు నిర్మించే మహా నాటక నిర్మాణానికి శంకుస్థాపన జరిగింది. ఈ ప్రథమదశలోదే—

1593 నుంచి షేక్స్పియర్ రచనల్లో మహాకన్పించేది స్వంత గొంతు స్వంత మార్గమూ నూతనమైన ఒక అపురూప నాటకనిర్మాణ వైచిత్రీను అప్పటికి ఆయన సంతృప్తరాలయి నాటక రచనా ప్రపంచంలోకి ప్రవేశించాడేమో విశేషమైన అనుభవం వచ్చింది. ప్రపంచం పోకడి అర్థమైంది. శక్తి సామర్థ్యాలు పెరిగి అత్యుత్సాహం బలపడింది. దాంతో అనుకరణ విస్మరించి తనదైన ఒక బాటను ఏర్పరచుకొని ఆ బాటగుండా తన గమ్యం జేరడానికి హుటాహుటిన బయలుదేరాడు. చవకబాదు హాస్యాన్ని విడిచి పెట్టి దాని స్థానంలో సునిశితమైన మృదుహాస్యాన్ని తన రచనల్లో ప్రవేశపెట్టాడు. ప్రహసన ప్రక్రియను విడి ప్రయోగాలతో ప్రక్రియని చేపట్టాడు. పాత్ర చిత్రణలో మరింత ప్రాగల్భ్యాన్ని చూపించుపాగాడు. భాష కంటే భావానికి ప్రాధాన్యత కల్పించాడు. భాషాభారం తగ్గి భావ గంభీరం కాసాగింది. కృతకమైన శైలి కుంటుపడే పుటగీతి రచనా పోయింది. వాటి స్థానాన సరసమైన శైలి సురళమైన భండమూ ఏర్పడ్డాయి. ఉరకలు వేసే యాహ్వన సహజమైన ఉత్సాహ నిర్బంజి సువిశాలమైన ప్రపంచానుభవ ప్రదేశాల్లోకి ప్రవేశించి మంద్ర గంభీర గమనాన్ని అలవరచుకొంది. యువకుడైన షేక్స్పియర్ ప్రాగల్భ్యం వచ్చి అనుభవజ్ఞుడుగా మారాడు. ఇలా వచ్చిన పరిణామం అంతా ఒక్క రోజులో వచ్చింది కాదు.

కొద్దికొద్దిగా క్రమక్రమంగా వచ్చిన పరిణామం ఇది అంతెందుకు? ప్రథమదశలోని చివర నాటకమైన కామెడీ ఆఫ్ ఎర్రర్స్ కి ద్వితీయ దశలోని మొదటి నాటకమైన 'దేమింగ్ ఆఫ్ ది డ్రూ కి నిజానికి నిర్మాణ వైభవంలో గొనియేయమైన భేదం ఏం లేదు అలాగే ద్వితీయ దశలోని మొదటి నాటకం కంటే రెండో నాటకం అంటే - దేమింగ్ ఆఫ్ ది డ్రూ కంటే టూ జంటిల్ మెన్ ఆఫ్ వెరోనా - ఎందువల్ల ఉత్కృష్టమైనదో చెప్పడం కష్టం అయితే కామెడీఆఫ్ ఎర్రర్స్ కి పరిపూర్ణ పరిణతి నందిన మరెంబ్ ఆఫ్ వెనీస్ డ్యుల్ నైట్ యాజ్ యూ లై కిట్ వంటి నాటకాలకి గల భేదాన్ని మాత్రం చెప్పవచ్చు నాటక కర్తగా ఆయన ఎంత అభివృద్ధి చెందింది కూడా స్పష్టంగా గమనించవచ్చు - అలా అభివృద్ధి చెంది తన నాటక రచనా వైదుష్యాన్ని ప్రదర్శించడానికి షేక్స్పియర్ కి పరిస్థితులు అప్పట్లో అలాగే అనుకూలించాయి - అవకాశాలూ అలాగే లభించాయి

ఎర్ల ఆఫ్ లెస్టర్ సంస్థతో విడిపోయి లార్డ్ ఛాంబర్లీన్ సంస్థని 1594లో స్థాపించిన జేమ్స్ బర్ బెజ్, షేక్స్పియర్ ని తన నూతన సంస్థలో వాటాదారునిగా చేర్చుకున్నాడు లార్డ్ ఛాంబర్లీన్ కి ప్రభుత్వంలో అప్పటికే ఎంతో పలుకుబడి ఉంది అందువల్ల ఆ సంస్థకి గుర్తింపూ పలుకుబడి గౌరవం లభించాయి తత్రాప షేక్స్పియర్ కి కూడా ఆ గౌరవం పలుకుబడి గుర్తింపూ అన్నీ లభించాయి దీంతో షేక్స్పియర్ కి జీవనోపాధికోసం ప్రాకులాదవలసిన దుస్థితి తప్పింది అంతేకాదు - అప్పటికే లబ్ధిప్రతిష్ఠాదు కావడంవల్ల వేరే ప్రజాదరణ కోసం పాటుపడవలసిన అవసరం కూడా లేకపోయింది దాంతో స్వేచ్ఛగా ఏదైతే వక్కాని మార్గం అని తాను విశ్వసించాడో ఆ మార్గాన్ని పయనించడానికి అతనికి వీలు అయింది అంతేకాదు ఆ సమయంలో అంటే 1594-1598 మధ్య కాలంలో అతనికి దీర్ఘకాలం నాటకకర్తలు లేరు నాటకరంగంలో ఇలాంటి మకుటలేని మహారాజు 1594 నాటికే విదా

వైశిష్ట్యం (university wits) అందరూ ఒకరి వెనకాల ఒకరుగా నాటక రంగం నుంచి నిష్క్రమించారు 1598 నాటికి కాని బెనెజాన్ సన్ అంగ్ల నాటక రంగ ప్రవేశం చెయ్యలేదు దాంతో ఈ నాలుగైదు సంవత్సరాలూ అంగ్ల నాటక రంగాన్ని ఏకచ్ఛత్రాధిపతిగా ఏలుకుంటూ అసంఖ్యాకమైన ప్రమోదాంత నాటకాన్ని (comedies) వ్రాసిన తన పేరు ప్రతిష్ఠలనీ నాటకరంగంలో తన స్థానాన్నీ పటిష్ఠం చేసుకుంటూ, నిరాఘాటంగా తన నాటక రచనా సామర్థ్యాన్ని అభివృద్ధి చేసుకోసాగాడు షేక్స్పియర్

ఆ రోజుల్లో షేక్స్పియర్ పలుకుబడి అధికంగా ఉండేది అనడానికి మరో తార్కాణం ఉంది దాదాపు పాతికేళ్ళ నుండి కోర్ట్ ఆఫ్ ఆరమ్స్ అనే గౌరవాన్ని పొందాలని అభిషేచించి నిరాశ పొందిన జాన్ షేక్స్పియర్ కి (నాటక కర్త అయిన విలియం షేక్స్పియర్ తండ్రి) ఆ గౌరవం తన పలుకుబడి సుపయోగించి 1598లో లభింపజేసాడు అధికార పతాలను బట్టి జాన్ షేక్స్పియర్ కి ఈ గౌరవం 20-10-1598 వ తేదీన విలియం డెథిక్ అనే అధికారిద్వారా అందింపజేసినట్లు తెలుస్తుంది

నాటక రచయితగా రోజురోజుకీ ఉన్నత శిఖరాలు అధిరోహిస్తూ ఆనందిస్తున్నా 1596 1597 సంవత్సరాలలో షేక్స్పియర్ తన వ్యక్తిగత జీవితంలో కొన్ని ఒడిదుడుకులకి లోను అయినట్లు కనిపిస్తుంది కారణం ఏమిటో తెలియదు కాని విలియమ్ మయ్డ్ అనే అతను షేక్స్పియర్ ప్రాసెస్ లేగిలీ డొరాథీసోర్ యాస్టీల వద్దనుండి ప్రాణహాని తలపెట్టము అని ఒక హామీ పత్రాన్ని 1598లో తీసుకున్నాడనీ అలా తీసుకున్నట్లు సాక్షాదారులు కలవనీ 1981లో వెల్లెహాట్సన్ ప్రకటించాడు ఇలా హామీ పత్రం ఇవ్వడం షేక్స్పియర్ మనస్సుకి కొంతచికాకు కలిగింది ఉండవచ్చును దీనికి తోడు, తాను భాగస్వామిగా ఉన్న ఛాంబర్లీన్ సంస్థ ఎదుర్కొంటున్న

క్లిష్టపంథులు వర్ణ కూడా ఆతనికి శాంతి లోపించింది. ఆ పుస్తకం కూడా విమించి చాంబర్స్ సంస్థ 1576లో తన నాటకాలను గ్రేట్ బ్రిటన్ అనే ఆతని స్థానం 21 సంవత్సరాలలో ఒడంబడిక చేసుకొని నిర్మించుకొంది 1597 లో ఆ ఒడంబడిక ముగియ నున్నది ఆ స్థానాన్ని తిరిగి ఆ సంస్థకి అద్దెకిచ్చడానికి ఎరెస్ స్మితిచదం లేదు ఆ మువలని దియే టరుని అక్కడినుండి ఎత్తవేయాలి ఎక్కడను? ఇటు తీవ్రమైన సమస్య.

ఇది ఎలా ఉండగా నాలుగవ జాన్ సన్ 1590 వ సంవత్సరం ద్వీపము (The isle of dogs) అనే నాటకాన్ని బ్రిటన్ ద్వీపాన్ని మనస్సులో పెట్టుకొని రాశారు ఆ పంథి నాటకాన్ని పెంబ్రాక్ సంస్థవారు స్క్వాక్ నాటకాలలో ప్రదర్శించారు ఆ ప్రదర్శన ప్రభుత్వంవారి ఆగ్రహానికి గురి అయింది తత్ఫలితంగా 28-7 1597 న ప్రభుత్వం ఒక ఉత్తర్వు జారీ చేయడం ఆ ఉత్తర్వు ననుసరించి నగరంలో నాటక శాలన్నీ కొన్ని నెలల పరకూ మూసవేయవలసిన దావడం జరిగింది.

ఇవన్నీ ఇలా ఉండగా 1595లో నడ్లీ ప్రచురించిన ఆపొజీ షర్ పొయిటీ అను నామాంతరం గల డిఫెన్స్ ఆఫ్ పొయిటీ అనే విమర్శ సమకాలీన నాటక రచనా ప్రగతికి తీవ్రమైన విఘాతం కలిగించింది "నాటకం యొక్క పరమావధి సామాజికులను చక్కరింపింప పెట్టడమే కాదు చక్కని హితబోధ కూడా చెయ్యాలి నాటకంలో దేశకాల నామంసాలు (unity of place and time) ముఖ్యం నవ్వీస్తేనే కాని నాటకానందం కలుగదనుకోవడం పొరబాటు ఈ విధంగా నడ్లీ తన విమర్శని సాగించడంతో పజా సామర్యం యొక్క ముఖ్యంగా సంస్కారం గల సభ్య నామాజుకుల అభిరుచులు మారాయి నిజానీ యిలా అభిరుచితో మార్పు నడ్లీ విమర్శ వెలుగులోకి రాకముందే అంటే 590 ను చే ప్రారంభం అయినట్లు కనిపి

స్తుంది ఈ విధంగా అభిరుచి మారిన సంస్కార సామాజుకుల కొనసం కొన్ని నాటక సంస్థలు బ్లాక్ ఫై యర్స్ నాటకశాలకొన్ని ప్రత్యేక ప్రదర్శనలను ఇవ్వడం మొదలుపెట్టాయి వీటి పోటీలను కూడా లార్డ్ చాంసెన్ సంస్థలవంటి సంస్థల ద్వారా నవలనవచ్చింది.

తీక్షణ ప్రమాదాంతముల మీదా (tragic comedies) సామర్యం త్రయం మీదా (3 unities) నడ్లీ ఎంతటి బలమైన విమర్శని పకటించినా షేక్స్పియర్ ఏమీ లెట్టా చెయ్యలేదు తన మార్గాన్ని విడిచాడనూ లేదు సామర్యం త్రయం అవసరం అని కాని, అవసరం అని కాని నోటితో అనలేదు ఏ నాటకంలోనూ ఉద్దేశించలేదు ఏ సందర్భంలోనూ ప్రబంధలేదు అయితే ఆచరణలో మాత్రం ఎలా సామర్యం (unity of plot) తప్ప కత్కిర రెండు సామరస్యాలు (unity of time and place) నాటకంలో అవసరం లేదు అని నిరూపించాడు తాను వాసన అన్ని నాటకాలలోనూ కథా సామర్యం (unity of plot లేక unity of action) పాటించాడు కాని దేశ కాల సామరస్యాన్ని (unity of place and unity of time) పాటించలేదు అయితే అలా పాటించి రచన చేసే సామర్యం శక్తి లేకపోలేదు అని నిరూపించడం కోసమే అన్నట్లు ఈ సామర్య త్రయాన్ని తొలి రోజుల్లో ద్రానన కామెడీ ఆఫ్ ఎర్రర్స్ రోనూ నాటకరచనని మా వేసే రోజులలో ద్రానన సంజీవ్ లెంపెన్ లోనూ పాటించాడు నాటక కర్త సమర్థుడైతే ఈ సూత్ర త్రయాన్ని పాటించినా పాటించక పోయినా రచనని విజయవంతముగా నిర్వహించ వచ్చునని నిర్ధారణ చేశాడు.

షేక్స్పియర్ కి 1597 వ సంవత్సరం మరో కొత్త చిక్కు తెచ్చిపెట్టింది ఆయన రిచర్డ్ II నాటకంలో సమకాలీన వ్యక్తుల యొక్క పరిస్థితుల యొక్క ప్రస్తావన ఉండని కొందరు ఆరోపించారు హెన్రీ IV ఒకటవ భాగంలో వచ్చే సర్ జాన్ ఓల్డ్ కానల్ పాత్ర

తన నిజాన ఉన్నదని అది తన కవనానికి మని చెప్పి ఉద్దేశించినట్లు బహుశా అర్థం కావచ్చు. అదే అర్థం చెప్పాడు ఆలా చెప్పడం ద్వారా తన నాటకంలో వాతవ్యతను కానీ పేరు తీసేసిన పాత్రలను ఆనే పేరు షేక్స్పియర్ స్వీకరించవలసి వచ్చింది.

ఇలా 1597 ఒక విధంగా షేక్స్పియర్ కి గడ్డు సంవత్సరంగా మారింది. అదే సంవత్సరంలో ఆయన చాలా ఎక్కువ మొత్తం చెల్లించి ఓ పెద్ద భద్రాన్ని కొన్నాడు. 45 1597వ ఏడైన విలియమ్ అంథర్ పోర్ దగ్గర్నుంచి నాన్ థర్ అన్-ఎవాన్ లోని పెద్ద మదిరమైన నూ షెన్స్ ని కొనడానికి ఆయన ఒడంబడిక చేసుకున్నాడు.

లార్డు ఛాంబర్లైన్ సంస్థకి 1598 మంచి లాభనాటి ఆయన సంవత్సరం ఫిల్స్ట్రాప్ పాత విశేషంగా సామాజిక్ లై ఆకర్షించింది బెన్ జాన్సన్ వాన ఎవ్రిబోడీ ఇన్ హిజ్ ఛూమర్ అనే నాటకాన్ని ప్రదర్శించే హక్కుని కూడా ఈ సంస్థ సంపాదించింది. అది కూడా ఎంతో ప్రజాదరణ పొందింది. ఇలా ఉండగా ఈ సంస్థవారు రోజ్ నాటకానికి సమీపాన ఉన్న స్థానాన్ని 21 12 1598న అద్దెకి తీసుకుని పీటర్ స్ట్రీట్ లో 81 1599వ ఒడంబడిక చేసుకుని గ్లోబ్ థియేటర్ ని నిర్మించుకున్నారు. 1500వ సంవత్సరం జూలై నెల నుండి ఈ గ్లోబ్ థియేటర్ లోనే షేక్స్పియర్ నాటకాలన్నీ విరివిగా ప్రదర్శించారు. 1614లో అగ్ని ప్రమాదానికి అది కాలిపోయేవరకూ ఆ ప్రదర్శన సాగాయి. శీతాకాలంలోనూ ప్రత్యేక ప్రదర్శనల సందర్భంలోనూ బ్లాక్ పెర్యర్స్ ఉపయోగించేవారు కాని 1600 నుండి 1618 వరకూ ఛాంబర్లైన్ సంస్థవారు విరివిగా వాడుకొన్నది గ్లోబ్ థియేటర్.

మొత్తం మీద 1598-1600 మధ్య గల రెండవ దశలో, షేక్స్పియర్ లో గల నిత్య ప్రకృతైన భావనాశక్తి, వివేక వివేచన విమర్శనాది వివిధ శక్తులతోనూ సమధికోత్యాహంతోనూ పదునై

లోకాకాశంకో శక్తిమంతమై వాస్తవికతతో ప్రాణ శక్తి పుంజుకుని అంత సంవత్సరముయి పమోదాతా రసజననము దీరామాయక వితారామా లని సృష్టించింది ఈ ద్వైత దశ ప్రాయశఃగా వివోదపద్ధతి (ఉదా॥ కామో అపవర్గ రహిత మార్గం) వీడిన ప్రమోదా రాశి షేక్స్పియర్ సక్రియాన్ని కొంత కొంత వక్రికం చేసి కవిత లకి ఆటపట్టు.

ది టెమెంట్ ఆఫ్ ది ప్రూ రెండు దశలో వాన ప్రథమ ప్రమోదా మైర టెమెంట్ ఆఫ్ ది ప్రూ కి మూలము నిర్ధారణ లేదు. ఎల్లో మాత్రము ఈ నాటకానికి గాన్ కోమన్ యొక్క సహజన ఆధారము అభిప్రాయపడ్డాడు. ఈ నాటకంలో ప్రస్తావన నాటకం అనే రెండు భాగాలున్నాయి.

బి డెయో చెంబులా మాటే క్రిష్టఫర్ అనే ఓ కొందెవాడు తప్ప. తాగి పడి ఉండగా హత్యానితై అతని తమ ప్రభువ చెప్పి తీసుకొనిపోయిన ముస్త రాజోపదారాలూ నిర్వర్తిస్తుంది ఒక ప్రభువుగారి పరివారం ఆ తర్వాత ఆ పరివారంలో వాళ్ళు ఇంకం కూడా ప్రవరిస్తారు ఇది ప్రస్తావ భాగం ఇంక నాటక భాగంలో ఆ పరివారం ప్రదర్శించిన నాటకం- దాని కథ ఇదీ- వెరోనా లోని పెట్రూషియా అనే గిరితమైన ప్రజ్ఞ కలవాడొకడు పాడువాలోని బాప్టిస్టా యొక్క పెంకి కుమార్తె ఆయన కేధరినాను పెళ్ళి చేసుకోడానికి నిశ్చయిస్తాడు వివాహం రోజున వివరీతమైన ఆలంకారం చేసి అనన్యమైన దుస్తులు వేసుకుని పెళ్ళి తంతు పూర్తి చేసుకుని వివాహపు వింతు వలదని చెప్పి ఒక కంటి గుర్రం మీద భారణుని తీసుకుని పెట్రూషియాలో ఉన్న తన యింటికి వెళ్ళిపోతాడు అసలే అవమానంతో కుందు తూన్న కేధరినాకు తగిన అహం కానీ సౌకర్యం చెనీ సమకూర్చక, ఆ వస్తువులేమీ ఆమె అంతస్తుకి కాగినవిగాలేదు. దబాయించి అలాగని ఆమెని నిర్లక్ష్యం తయ్యకండా ఎంతో పేరుగా చూస్తూ మొత్తానికి ఆమె

పెంకెతనాన్ని పూర్తిగా వదులుస్తాడు తర్వాత ఏర్పాటు చేసిన విందులో అక్కడికి వచ్చిన వారిలో ఎవరి భార్య ఎక్కువ విధేయురాలు అని ప్రశ్న వచ్చినప్పుడు పెట్రూషియా భార్య అయిన కేథరినాయే అని నిరూపితం అవుతుంది ఈ నాటకం చూసిన తదుపరి, తన యింటికి వెళ్లి తానొక చక్కని కలగన్నాసనీ ఆ కలలోని పెట్రూషియా లె తాను కూడ తన పెంకి భార్యను లొంగదీసుకుంటానని అంటాడు క్రిష్టఫర్

క్రిష్టఫర్ వలె సామాజికులందరూ కూడా ఈ నాట్యాన్ని ఒక చక్కని కలలా స్వీకరించాలని షేక్స్పియర్ అభిమతం కాబోయింది ఇది కామెడీ ఆఫ్ ఎర్రర్స్ వలె పూర్తి పహసరం కాదు కేవలం వినోదభరితమైన పహసనాల రచనా విధానం తన మార్గం కాదని గ్రహించి కొత్త మార్గానికి షేక్స్పియర్ మళ్ళిస్తాడు ఈ నాటకం కనిపిస్తుంది ఆయన వ్రాయబోతున్న పరిణత ప్రబోధానికి అపరిణత రూపం అయితే కామెడీ ఆఫ్ ఎర్రర్స్ లోని వినోదభరితమైన సన్నివేశాలుకూడా ఇందు కనిపిస్తాయి అంతేకాదు వ్రాయబోతున్న ప్రసంగ ప్రమాదాంత విషాదాంత నాటకాలలో కనిపించే సన్నివేశాలయొక్క స్వరూపం బీజరూపంలో ఈ నాటకంలో సాక్షాత్కరిస్తుంది ఈ నాటకమందలి ప్రస్తావనలో నాటకకర్తలకి లార్డు చెప్పిన హితవచనాలకి సగరమందలి విషాదాంత ప్రదర్శకుల గురించి పోనోనియస్కి హేమ్లెట్ ఇచ్చిన హితవచనాలకి పోలికలున్నాయి ఈ నాటకం 1వ అంకం 1వ గృహ్యంలో విద్యావిషయాపై ట్రానియో వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయానికి లెఫ్ట్ లేబర్స్ లాస్ట్ లో జెర్మీ తెల్లిన అభిప్రాయానికి సామ్యం ఉంది లుసెస్సియో ప్రభువుల మోసకృత్తులు మువ్వ ఎడో ఎటాబ్ నథింగ్ లోని కృత్యాల్ని తలచిపో జేస్తాయి

ఇంక ది డేమింగ్ ఆఫ్ ది ట్రూ లో విశేషాలు 9వ అంకమందలి 1వ గృహ్యంలో లు సెస్సియో కేథ

రిన్ సోదరి అయిన బియాంకాకి చెప్పే లాటిన్ పాఠాలూ సంగీతం పాఠాలూ షేక్స్పియర్ కి లాటిన్ సంగీతాలని బోధించే పద్ధతులపై ఎంతటి వేళాకోళంతో కూడిన అభిప్రాయం ఉందో తెలియజేస్తాయి కేథరిన్ ని విధేయురాలిగా మార్చే సన్నివేశాలు సభ్యతకి దూరంగా ఉన్నాయని కొందరి అభిప్రాయం కాని చేస్తున్నది పెంకితనం మీద యద్ధిం కనుక అలా ఉండడం ఔచిత్యమే అని చార్లటన్ వంటి వారి అభిప్రాయం ¹

నాటకం మొదట్లో కేథరిన్ ను గర్వించిన యవకులే చివరి అంకం వచ్చేసరికి తమ తమ భార్యలు కూడా అమెలా ఉంటే ఎంత బాగుండును! అని అనుకోవడం వల్ల నాటకానికి చక్కటి మలుపు ఏర్పడింది ఆ పాత్ర చివరికి ఎటువంటి పరిణామం చెందిందీ కుడా మనకి అవగతం అయింది మొదటో మాటకి మాట, జవాబు చెప్పే కేథరిన్ చివరికి పెంకితనం తగ్గి

Thy husband is thy lord thy life thy keeper thy head, thy sovereign
అయీ మాట్లాడడం ఎంతో విశేషం స్త్రీ బలం అంతా అమె బలహీనత యందే యున్నది అనే విషయం ఈ నాటకంలో స్పష్టం ²

మూర్ఖత గుండి విభేదం విభేదం కారణంగా మోర్రమైన ఆలోచనలు పుడతాయి మూర్ఖత వలన ఏర్పడే ఎరిష్టతుల్ని ప్రమాదాంతాలలోనూ మోర్రమైన ఆలోచనల ఫలితంగా జనించే దుర్బలమైన సమస్యల విషయాంతాలోనూ అభివర్ణించడం షేక్స్పియర్ మార్గంలా కనిపిస్తుందని డుథే అనే ఎమర్సన్ కుడు తను వ్రాసిన షేక్స్పియర్ అనే గ్రంథంలో ఉదహరించాడు

ఈ దృష్టికా చూస్తే కేథరిన్ మూర్ఖత వలన ఏర్పడిన పరిస్థితులే డేమింగ్ ఆఫ్ ది ట్రూలో వర్ణితమైన సంఘటనలు

1 Vide Charlton s Shakespearian comedy

2 ఈ మాట Browne తన Shakespeare and his comedies అనే గ్రంథంలో అన్నాడు

ఈ నాటకం కేవల కుర్రతనంగా !వానందని కొందరూ కాదు సుస్థిరమైన వ్యవస్థను కూర్చుంటే దానికి ప్రయత్నించే పాత్రగా వారి కథా ఎలా ఉంటుందో చూపించే తీవ్రమైన ఆలోచనతోనే షేక్స్పియర్ కేఫరీన్ పాత్రని ఈ నాటకంలో సృష్టించాడని తర్వాత రాయబోయే మేక్ బెత్ డిడిమే బెత్ పాత్రకి ఈమె నాంది వంటిదని కొందరూ పుస్తక విరుద్ధమైన అభిప్రాయాలు వెలిబుచ్చారు

కాని షేక్స్పియర్ ప్రపంచము నైపుణి అనే తరగంధంలో శ్రీ కె ఎస్ శ్రీనివాస అయ్యంగారు బాహ్యంగా కన్పించే మార్పులూ పుర్వజ్ఞుల వర్ణించడం అటు ఈ నాటకం నుండి షేక్స్పియర్ పాత్రల

యొక్క ఆంతరమైన మార్పులనీ ఆ మార్పులు రావడానికి పరిస్థితులు చేసే సహాయాన్నీ వర్ణించడం మొలుపెట్టాడు వివేకాన్నీ ప్రపంచానుభవాన్నీ పెంపొందించుకొని కౌ ఆపరిజత దళ నుండి పరిష్కృత చెందడం వైపు కేఫరీన్ పయనించడం ఈ నాటకంలోని ముఖ్యమైన సంగతి ఈ దృష్టాంతేమి గ్ ఆవ ది ఛాని ప రీలిచాలి అన్నాడు ఏమైనా రెండవది అయిన ప్రాగల్భ్య దళానికి ప్రవేశించిన షేక్స్పియర్ పరిజత చెందిన నాటక రచనా విధానంవైపు పయనించడానికి ఉద్యుక్తుడైనట్లు ఈ నాటకం ఇందలి రచనామార్గం చెప్తాయి తర్వాత ప్రాగల్భ్య దళానికి ఈ నాటకం సంహారం— *

6 ముసుపల్ స్టోర్ట్ బాప్ల 522 101

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ ఆంధ్ర, మద్రాసు-17

పరిజ్ఞా విభాగము

1983 ఏప్రిల్ 1 వాండి పరిక్షలలో ఐచ్ఛిక ప్రశ్నలు

1988 ఫిబ్రవరిలో జరుగు సభ ప్రారంభిక మరియు ఉన్నత పరిక్షలలో 1982 సెప్టెంబర్ ప్రారంభిక ఉన్నత పరిక్షల పాఠ్య పుస్తకముల నుండి వైకల్పిక ప్రశ్నలు ఇవ్వబడును ఈ సౌకర్యము కేవలం 1988 ఫిబ్రవరి పరిక్షలకు మాత్రమే వర్తించును

పరిజ్ఞా దరఖాస్తు ఫారము ధరలలో మార్పులు

ఉన్నత పరిక్షల దరఖాస్తు ఫారం 1 కి	1—50
ప్రారంభిక పరిక్షల దరఖాస్తు ఫారం 1 కి	1—00
ఛూడ్ మరియు ఇతర ఫారాలు	1—00
ప్రమాణిత ప్రచారక ఫారం ధర	1—00
మార్కులు లెక్కింపునకు (అంక్ గిన్ టీ) ప్రతి పేపరునకు	5—00
కాన్వర్షన్ హాజరై ఉపాధి పత్రము పొందుటకు (శాలువతో)	40—00
కాన్వర్షన్ హాజరు కాకుండా ఉపాధిపత్రం పొందుటకు రిజిస్ట్రేషన్ ఖర్చుతో (శాలువ ఇవ్వబడదు)	84—00

నే రాధాకృష్ణమూర్తి

ప్రధాన కార్యదర్శి

జ మార్గబంధు

పరిజ్ఞా సచివ్

తెలుగు నవల - సాహిత్యపు విలువలు

— రఘువర్మ

నవల

నవలా సాహిత్యపు విలువల గురించి చర్చించుకునే ముందు నవల యొక్క యావన్నీ ఛాయాచిత్రంగానే చూడటం సమజసం ।

Novel అనే ఇంగ్లీష్ పదానికి ఆంధ్రీకరణం నవల ఇది సాహిత్య ప్రక్రియ అయితే ఈ ప్రక్రియకు మొట్టొకటి నవల అనే పేరు చెలమణిలో లేదు దీనికి ఈ పేరు పెడింది - శ్రీ కాశీభట్ట ప్రహ్లాదు శాస్త్రిగారు వారు క్రీ.శ. 1897లో కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు గారి రాజశేఖర చరిత్రము పై వ్రాసిన విమర్శన గ్రంథపు పీఠికలో "ఆ గ్లేయ భాషలో నోవెల్ అను పదము క్రొత్త అని స్పష్టమగు నవ అను పదము నుండి వుట్టి నది ఈ నవ అను దానికి నవ యను సంస్కృత పదంబుకు గుంసాబధము చెల్లెలు కావున నవలా — అనగా క్రొత్త విశేషణము గల దని యర్థము వచ్చుచున్నది హాసభాష యందును ఈ మాట కిదే యర్థమగుట చేత వెరొ పదమునకై ప్రయత్నము చేయక నవల యని ఈ పదమునే ఇలవాడుచున్నామని అవివాహస్థాన నవల పేరునే వ్రాయుచేసారు ఇంతకు ముందు ఈ ప్రక్రియలో సాగిన రచనను నవీన ప్రబంధము అనియు వచన ప్రబంధము అనియు అనిచెడివారు

తెలుగులో మొట్టమొదటి నవల సంస్కృతాంగ నాహిత్యాల ప్రతక్ష ప్రభావం లేకుండానే క్రీ.శ. 1872లో ఆవిర్భవించినది అది శ్రీ రంగరాజు చరిత్రము దీనికర్త శ్రీ నరహరి గోపాంకృష్ణము

చెట్టిగారి తొలి తెలుగు నవల విషయమై "మహా శ్వేత శ్రీ రంగరాజు చరిత్రము రాజశేఖర చరిత్రము ఈ మూడింటి మధ్యా దోషవాదములున్నమాదివరకు శ్రీ రంగరాజు చరిత్రమే తొలి తెలుగు నవలగా ఎంచుకొనదీ

ఆట తరువాత అదే 1900 తరువాత తెలుగు నవల అయిపోయింది అనుచున్నామో నడకలు నేర్చుకున్నది ఆట ఎమ్మట అంటే క్రీ.శ. 1920 తరువాత తరుగు తాను నిలబడటం నెమ్మకున్నది

ఇక 1940 తరువాతే ప్రాధిమ్యం సంతరించుకొని కొంగ్రత్త ఓమ్మూలు ఒరి బోస్టా శాస్త్ర పోక గుండా అని ఈ వధి అంటే 1970 తరువాత - ద్రెంమా లో పడిపోయింది — తెలుగు నవల గమ్యం లెగుండా ।

ఇదీ - తెలుగు నవల యోషామణి ఛాయాచిత్ర రూపం ।

నవలా సాహిత్యపు విలువలు

దేనికైనా విలువను బట్టి ప్రయోజనం ఏర్పడుతుంది ప్రయోజనాన్ని బట్టి విలువ ఉంటుంది

గొప్ప నవల కే నాహిత్యపు విలువలుంటాయి ఆ విలువలు - ఆ నవలల్లో ఉన్న ఇతివృత్తాన్ని బట్టి శిల్పాన్ని బట్టి భాషను బట్టి ఏర్పడతాయి

సృజనాత్మకతకు ముడిసరకు ఏటిది ఇతివృత్తం

తాను చెప్పే విషయాలు పొట్టుబోకుండా పాఠకుల హృదయాల్లో అతి వేగంగా నాటుకుపోవడా కి రచయిత (అ)వాడే డెక్లీక్ శిల్పం ।

రచయిత భావా కి బలమై కొంచు భావ !

గొప్ప రచయి, ఆ విధిలో ఏ ఒక్కటి నిర్లక్ష్యం చేయడు(లు)

జీవితంపై ఏదో దృష్టం కలదుగానీ ఉద్దేశ్యంకో రచన సా మంచి ఆర్థిక సాంఘిక చారిత్రక సత్సాహిత్య కీర్తనల మించి సేవకావాలంటే బంధించిపెట్టే ముప్పు మోస్తూ ఉన్న కరచి చూసవచ్చు. ఆ దృశ్యాన్ని కళ్ళయితో అవభంధగం గాని ఆ అవభవాన్ని మామూలు చెప్పలే దాన్ని తెలుసుకోవడానికి మానవుడు చేసే యత్నాన్ని అందమైన మాటల్లో చెప్పగలిగే గొప్ప నవల లక్షణం — ఇది ప్రఖ్యాత నవలా రచయి బుచ్చిబాబు గొప్ప ఎంగు ఇచ్చి గొప్ప రచన

అ మత నవల మంచి ఇతివృత్తం అందమైన శిల్పం వా మేలల బలమైన భాష ఇవి మూలా గొప్ప నవల గుండె గుణాలు ఈ గుణాలే విలువలు!

ఈ మూడుంటి దృష్టిలో పెట్టుకొని ఈ మధ్య రచ్చియువంటి ఎన్నూన్నటువంటి తెలుగు నవలల సాహిత్యపు విలువల్ని చూస్తే పెదవి విరవడం తప్పలే గత్యంతరమేదీ లేదని అనిపిస్తుంది

ఇతివృత్తం బాగుంటే-శిల్పం బాగుండకపోవడం శిల్పం బాగుంటే ఇతివృత్తం బాగుండకపోవడం బాగుంటే ఈ రెండూ బాగుండకపోవడం— ఇలా ఈ పద్ధతిలో ఉంటున్నాయి నేటి నవలలు

నేటి నవలలు గురించి కొంత అనే గీతం గాని చూపూన్న వివర్యాన్ని బట్టి చూస్తే— Old is gold అన్న సామెతనే quote చేస్తున్నట్లు ఇచ్చి తంగా తెలుస్తూన్నది

ఇప్పటికే గునం గర్వంగా చెప్పుకోవడానికి— మాలవల్లి, కీలుబొమ్మలు " ఏకపీఠ చివరకు మిగిలేది అల్పజీవి అరమర్థుని జీవయాత్ర, చిలం నవలలా ఇలాంటివే కొన్ని

అలాగే తప్ప వేరేమిటా ఉత్సాహ మంది అయిన ఆ రచయితలనుండి రావడంపై ఆపాదించుట అచివకాదు అలా చాలా అరుదుగా వస్తున్నాయి మంచి నవలలు)

రచన— అల మంచి వాడెల్లో భూకంపాలు పుట్టన్నాయి నవలలు చాలా మిగిలేయే అత్యుత్తమమని ద మనం గాపివద్ద అవచ్చు అనికయ్యా మే అవచ్చునీ జీవితానికా భావంగా ఉన్నాయి గతానుకమ్యూనికేషన్ వానాడ్డి నాదెంబుల కలలా న ఆరుదరామ గారు ఇంకా దరిచే తప్పక గృహతం పెళ్ళి రాస్తున్నాయి? ఇప్పుడు లకలా దైర్యం వ ప్రాసే రచయితలైనా ఉన్నారా ఇప్పుడు!

ఈ మధ్య ప్రపంచాన్ని వెతికేనూ నవల కనబడుతూ ఉంది హస్తమాపణ గాన తగేపూ రచయిత గురించి రచయిత కేసీ ఉదోగం గుంటి రచయిత జీవితాన్ని గుంటే పొరుగుతుంటారు తప్ప అసలు ఆ చేతిలోని నవల గొప్పదన మేమిటో ఎవరూ చెప్పరు (అసలు అందుకో తనం ఉండేగా)

ఆస్తమా నెక్కవ జేసే హార్ సై డిఫిక్ట్ బ్రిల్లర్ డిఫెన్స్ నవలలకూ గజ్జిలా దురదరేప సెన్స్ నవలలకూ ఈ మూడు నవలలనూ నైజా కక్కలైపోయి తేడా తెలియకుండా పోయింది ఈ మధ్య పైగా ఇవి ఒకదాంట్లోంచి ఇంకోదా ణ్లోకి పరకాయ పవేశం చేసుకుంటున్నాయి

పెన్ను కాగితమూ యింకూ, కాస్త తీ కా ఉంటే ఎవరైనా నవల రాసేయొచ్చు అని హద్దన్ అన్నట్టుగా - ఈ మధ్య నవలలు ఈజీగా రాసేస్తూన్నది రచయితలూ రచయితులూ కోరిక అంటే నవలలు కొల్లలు! కానీ ఏం లాభం? రాశితో పెరిగినా వానలో తరుగు!

రచయిత్రులుగా మారి నవలలు వ్రాస్తున్న రచయితలు కూడా ఉన్నాడు కొందరు రచయిత్రులు కథ వ్రాయడం మొదలుపెట్టి - చ కథ రాస్తే ఏమైస్తుంది బోడి నవల రాసా డబ్బు దండిగా వస్తుంది గదా - అని ఆ కథనే నవలగా పెంచి వ్రాస్తున్నారు

మాయలతో మంత్రాలతో భయాన్ని పుట్టించే నవలలే చాలా గొప్ప నవలలుగా చెలామణి అయిపోతున్నాయి ఈ మధ్య

డబ్బుకోసం ఏదైనా ఏమైనా వ్రాయడానికి వసు కాడంలేదు నేటి రచయిత్రులు మరి పత్రికలు వేసుకోడానికి నిర్ణయంగా ఉన్నాయాయె వెరి గొర్రె లాంటి జనాలు మేం వెరిగా చదువుతున్నారాయె ఒక వాళ్ళు రాయక ఎం చేస్తారు పాపం!

చదివేవాళ్ళకందరికీ ఆలోచన లేదనను ఆలోచన ఉన్నవాడు - మంచి నవలలు ఎచ్చినప్పుడే చదువుతాడు రాసప్పుడు మానేస్తాడు

అసలు రాసేవాళ్ళే - తామే వ్రాస్తున్నారు ఎందుకు వ్రాస్తున్నారు? వాటిపట్ల ప్రయోజనం ఏమైనా ఉందా? - అని అత్మవిమర్శ చేసుకోవాలి చేసుకొని ఇదివరకు చెత్త నవలలు వ్రాసా ఇక ముందైనా చిత్తశుద్ధితో సాహిత్యపు విలువలున్న సత్తా గు నవలలు వ్రాయాలి!

నా నవలలో సామాజిక దృక్పథం ఉందియ్యా అంటాడొక రచయిత

నేను సామాన్యం కర్థం కావాలని వ్యావహారిక భావలో నా నవలని వ్రాశానయ్యా అంటాడు ఇంకో రచయిత

ఏళ్ళకి నే చెప్పేదేమిటంటే సమాజానికున్న రెండు

ప్రక్కల్లో ఒకటి ప్రక్కను చిత్రిస్తే అది సామాజిక దృక్పథం అవదు ఒక వ్యక్తి బాహ్యరూపం మానవ సంవాత్రాన అతడి అంతరరూపం అర్థం కాదు కదా!

ఇహ వ్యావహారిక భావలో వ్రాసినంత మాత్రాన అది అభ్యుదయ నవల అయిపోదు భావపైనే దృష్టి పెట్టి - ఇటు ఇతివృత్తాన్నీ అటు శిల్పాన్నీ నిర్లక్ష్యం చేయడం - అదీ నవలకు గొడ్డలిపెట్టే అవుతుంది అతి భాందసంతో జుట్టు పీక్కున్నట్టు అవుతుంది! భాష కృత్రిమంగా ఉందని చదివే పాఠకుడు తొందరగా పట్టిస్తాడు ఇదంతా ఏదో గారడీ లాగా కన్నడు తుందతనికి

అసలు రచయిత ఇతివృత్తాన్ని గురించే ఆలోచించాలి కానీ శిల్పం భాష గురించి కాదు శిల్పం భాష ఉన్నదన్నట్టుగా సహజంగా వెర్రివేసాలూ మారువెషాలూ వేసుకోకుండా రాసేవాడి గుండెల్లోంచి అతడి కలంలోకి - రావాలి !

సామాన్యుల కర్థమయ్యేలా చెప్పడానికి తెలిసిన వాళ్ళు ఎప్పుడైనా ఉంటారు (అజ్ఞాల్ని విజ్ఞులుగా చేస్తేనే గదా విజ్ఞులకు సార్థకత!) నవల లెలా ఉండాలి?

Novel is a Summary of actual life - అని నవల గురించి - మెరిడీత్ నిర్వచనం

ఇక మొపాసా నిర్వచనమేమో ఇది- నవలా రచయిత ధ్యేయం కథ చెప్పడం గానీ మనల్ని అనందపరచుకున్న చేయడం గానీ కానే కాదు అజ్ఞాతంగా దాగి ఉన్న సంఘటనల ప్రాధాన్యతను మనం అర్థం చేసుకొని ఆలోచించేట్టు అతను చేయగలగాలి "

(ఇదంతా పాద కాదు - ముల్ విధంగా ఉండాలని - పాదం కాదు ఆ విధంగా ఉండకూడదు అని కానందమూ కాదు ఇదంతా మంచి నవలలు రావడం లేదే అని దాదా వడటం)

విలువల నవలలు

విలువల నవలల గురించి నాకు తోచిన నాలుగు మాటలు

1 నవలలు చదివే పాఠకుడికి ఎంతో కొంత కొత్తదనాన్ని అందించ గలగాలి ఏదో కొంత మిగల్గుగలగాలి పాఠకున్ని పరిణతుణ్ణిగా చేయాలి

2 నవల చదివిన తర్వాత పాఠకుడు తన గుండెల్లో ముసురుకున్న చీకట్లతో ఒక దీపం వెలిగించుకున్నట్లు సంతోషపడాలి

3 నవలా సాహిత్యంలో ఇదివరకు వచ్చిన పద్ధతుల్లో నాకు చాలా చాలా నచ్చినది మనోవిశ్లేషణ పద్ధతి ఈ పద్ధతి ద్వారానే మనిషి లోపలి లోలోపలి భావాలు సగ్గుంగా వెలికివస్తాయి అప్పుడే మనిషిలోని

దృంద్యవైశిష్య ప్రస్ఫుటమౌతుంది అందుకే నవలలన్నీ ఈ పద్ధతిలోనే రావాలి వీన్నే లిలెస్ లైలితో చెప్పుకోవాలంటే

నవల - అంతరాంతర జ్యోతిస్సమిల్ని బహిర్గతం చేయాలి'

విస్తరించాలి చైతన్య పరిధి !

అగ్ని జల్లినా అమృతం కురిసినా

నవత - మానవత - దాని పరమావధి

4 నవలా - అంటే అప్పు తెలుగులో శ్రీ ! ఘనవిజయాల్ని సాధించిన ప్రతి పురుషుడి వెనుక ఒక నవల ఉంచుచుంటారు అట్లాగే ఒక గొప్ప జీవితం వెనుక ఒక నవల ఉండాలని నా కోరిక !

ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1 తెలుగు నవల - నూరు సంవత్సరాలు" (సాహిత్య అకాడమీ)

2 తెలుగు నవలా విశాసము

(మొదలి నాగభూషణశర్మ గారు)

రూమ్ నెం 87 స హాస్టల్ ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ క్యాంపస్

హైదరాబాదు-500 007

पी एच डी परीक्षा फल

उच्च शिक्षा और शोध संस्थान

दक्षिण भारत हिन्दी प्रचार सभा

उच्च शिक्षा और शोध संस्थान, दक्षिण भारत हिन्दी प्रचार सभा की पी एच डी उपाधि परीक्षा में निम्नलिखित शोधार्थी उत्तीर्ण हुए हैं

शोधार्थी का नाम

श्री राजेश कुमार जन

श्री जी सुब्रह्मण्यम

श्री आर एम श्रीनिवासन

विषय

— दिनकर की काव्य चेतना के विविध आयाम

— डा रागेय राघव के उपयासों में युक्क समाजवादी चेतना

— शिवानी के उपयास एक समीक्षात्मक अध्ययन

कुलसचिव

సాహిత్యగోష్ఠి

అస్తత్వ వాదం

వవలేఖన ప్రక్రియలో సాహిత్యగతమైన అధునికతను అర్థం చేసుకోవాలంటే అస్తత్వవాదాన్ని అర్థం చేసుకోవడం ఎంతో అవసరంగా ఉన్నదని చెప్పవచ్చు. ఈ అస్తత్వవాదమనేది పరంపరాగతంగా సాహిత్యదేశాలలో వ్యాప్తిలో ఉన్న దర్శనశాస్త్రాలకు ప్రతిక్రియగా ఎర్పడిందని చెప్పవచ్చు. పాగెట్ ప్రతిపాదించిన వస్తువిషయ చింతనలో ప్రభవించిన సార్వభౌమిక ప్రత్యయానికి (Universel Idea) ప్రతిక్రియగా ఆత్మనిష్ఠ చింతనపూర్వకంగా దానిని అందరూ స్వీకరించడం అరిగింది.

అస్తత్వవాదానికి సందిగ్ధించిన చింతనా విధానంలో రెండు రూపాలు కనబడుతున్నవి ఒకటి ఈశ్వరవాది విధానం రెండోది నిరీశ్వరవాది విధానం. పాస్కల్, కెర్కెగార్డ్, మార్టన్ యూస్బర్న్ మొదలైనవారు మొదటి దానికి ప్రతినిధులు. సార్ట్, కామూ, పౌడ్ గర్ మొదలైనవారు రెండోదానికి ప్రతినిధులు. ఈశ్వరవాదులు ఈశ్వరుని ఉనికిని శక్తిని అంగీకరించినా వ్యక్తి అస్తత్వానికి ఈశ్వరుడు కారణమనే దానిని అంగీకరించరు. నిరీశ్వరవాదులు మనుష్యుడు తనకుతానే కర్త అని మనవేతర శక్తి అదే అతని అస్తత్వానికి కారణభూతం కాదని విశ్వసిస్తారు. వీరైనా రెండు విధానాల వారు మనుష్యుడే తన అస్తత్వానికి తాను కారణమని ఇతర శక్తి అదే అతని అస్తత్వానికి కారణం కాదని మనుష్యుడు తానే కర్త అని అంగీకరిస్తారు.

అస్తత్వవాద అస్తత్వ (Existence) సారానికి (Essence) కు పూర్వపక్షంగా ఉంటుందని నమ్ము

తున్నది. అంటే వ్యక్తి వస్తుగత వ్యక్తిగత శక్తుల సంఘర్షణ రూపంలో జన్మిస్తున్నాడని తాత్పర్యము. తుంది ఆ తరువాత వ్యక్తి తన పనుల ద్వారా సార్వకళాను సాధిస్తాడు. ఇది అస్తత్వవాదం. తాలూకు ప్రధాన స్థానం పాగెట్ ఆలోచనా విధానానికి ఇది అనుకూలం కాదు. మనుష్యులు వస్తువులు నక్షత్రాలు మొదలైనవాటి ద్వారా దృశ్యమానమైన ప్రపంచ అస్తత్వమయమైనదని కార్మికుని వాదం. వలే గణిత శాస్త్రజ్ఞుని అంకెల వలే సూక్ష్మమైన వాటికి అస్తత్వం లేదని పాగెట్ అంటారు. వాటికి భావరూపం ఉన్నా అస్తత్వం లేదు. వ్యాపారికంగా ఉపయోగంలో ఉండడం వలన అది వాస్తవమైనది కావచ్చు. కాని మనుష్యులు వస్తువుల వలే వాటికి స్వతంత్రమైన అస్తత్వం లేదు. అంటే భావరూపంలో ఉన్నా వాస్తవికమైనవైనా సూక్ష్మరూపంలో ఉన్నవాటికి అస్తత్వం లేదు. ఉదాహరణకు ఎరువు కోమలత్వము పరివర్తనశీలక మొదలైనవానిని చూడండి. అవన్నీ సార్వకాలికమైన వాస్తవికతలే కాని వాటికి స్వతంత్రమైన అస్తత్వం లేదు. ఇవన్నీ కలిసి ఒక విశేష వస్తువు - గులాబీపువ్వు రూపాన్ని ధరిస్తే ఆ వస్తువు పువ్వు అస్తత్వం కలదవుతుంది. ఇది పాగెట్ వాదం. పాగెట్ అభిప్రాయం ప్రకారం ఆలోచనల తాలూకు వ్యవస్థత క్రమరూపమే ఈ విశ్వం. ఈ అభిప్రాయాన్ని అస్తత్వవాదులు అంగీకరించరు. భావాలు పూర్వపుస్తువులుగా ఉండి వాటి వలన వస్తువులు రూపధారణ చేస్తున్నవనే వాదనను వారు అంగీకరించరు. అస్తత్వవాదులు వస్తువు (Abject) వ్యక్తి (Subject) అనే వర్గీకరణకు గూడా వ్యతిరేకులు. వస్తువు వ్యక్తి రెండింటి ఐక్యతను వారు అంగీకరిస్తున్నారు. ఆ ఐక్యతే అస్తత్వాన్ని ధరిస్తున్న

దని వా టున్నారు మనుష్యులొ స్థూల గానూ
సూక్ష్మ గానూ ఆ అర్హివారమై వున్న శక్తి
సం ల్పక శక్తి ద్వారా వి సతమై స్వాకలను స హ
ది చుకు టు ది అదే అస్తత్వ దాని ప్రకాం ఆస్తి
త్వమే Essence సారం గూడా అస్తి
త్వమూ సారమూ రె డి టి బ్యోత ద్వారానే ఈ
వస్త్రమాన సరిదృశ్యాన్ని తా అర్థం చేసుకొనవచ్చును
ఇది అస్తత్వవాదం సద్ధాంతం

సాక్షి ఈ అలౌచనా విధానానికే చెందినవాడై నా
కొద్ది మార్పును అభిలషిస్తున్నాడు పనులలో అభి
రుచులలో వ్యక్తి స్వతంత్రుడే ఆది సత్యమే ఆయినా
అతని వ్యక్తిగతమైన పనులు అభిరుచులు అన్నీ సమా
జానికి ఉపయోగపడవలె న టాడు సాక్షి అ చే
వ్యక్తి కాలూకు వ్యక్తిగతమైన అభిరుచులూ
పనులూ సామాజిక వాతమనే కార్యకర్తను గుర్తించి
రూపొందవలెనంటాడు సాక్షి మతం నైతి విలువలు
మొదలైనవాటి విషయంలో వ్యక్తి తన విశేషం మీద
ఆధారపడతాడు మనుష్యుని అదృష్టం అతని శక్తి
అతని అస్తత్వ అన్నీ అతని మీదనే ఆధారపడి వుంటవి
అతడు ఎ శక్తి చేతితోనూ కీలబొమ్మ కాదు తానే
కర్త తానే భోక్త

ఇదే విషయాన్ని ఇంకొక రూపంలో గూడా ఆలో
చి చవలెన వున్నది మనుష్యుడు తనకు తానే కర్తా
భాగ్య విధాతా అయినా బయటి వర్తితులతో స సు
ర్నిస్తూ ఆ సంఘర్షణలో ఒక్కొక్కసారి పరాజితుడవు
తున్నాడు అందువల్ల భయం నిరాశ అదృష్ట వాదం
భోగవాదం వ ట వాటికి లోనవుతున్నాడు సాక్షి
సృష్టించిన పాత్రల్లో సంత్రస్తులు వీడితులు కుంరా
గ్రస్తులు ప్రముఖంగా వున్నారు ఆ పాత్రలలో కొంత
అంతర్విరోధం గూడా కనబడుతున్నది సాత్రలు ఆశా
వాద తో దృఢమైనవిగా కనబడితే లేదు ఈవాడు
భారతదేశంలో వివిధ భాషల్లో స్థితి పబడుతున్న
సామాజ్యంలో స త్రస్తులూ వీడితులూ కు రా
గ్రస్తులూ మృత్యువాదులూ ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నారు
ఆ కారణం వలన కొ తమ ది ఆ సామాజ్యాన్ని నిరా
కరిస్తున్నార అస్తత్వ వాద రచనలు వ్యక్తి దౌర్బ
ల్యాన్నీ విషయ లాలసత్వాన్నీ కుంరాగ్ర స్తతనూ

వ్యక్త చేస్తున్నవే గాని మానవుని ఉదాత్తతను
వ్యక్తి చడ లేదని వారి అభిప్రాయ

ఎమైనా అస్తత్వవాదం సామాజ్య నిర్మాణ లో
వ్యక్తిగతమైన చి తనను వ్యక్తి రిస్తున్నదనేది నిర్వి
వాదాంశ అస్తత్వవాద సాందర్భవృత్తితో చూస్తే
అస్తత్వాత్మకమైన ఉద్ఘాసా (Extencial Illumina
tion) తర్కాతీత వ్యక్తిగతానుభూతి వ్యక్తి రిచా
అస్తత్వవాద రచనల్లో మిక్కుటంగా కనబడుతున్నవి
ఆ దువల్లనే ఆ వాదం వర్త సాహిత్యంలో ఆధుని
కతా దృష్టితో ప్రముఖస్థానాన్ని పహిస్తున్నది వైవై
తార్కిక విమర్శ లెట్లా వున్నా అత్యగత చింతన ద్వారా
వ్యక్తి యొక్క అంతరికానుభూతు వ్యక్తిగతా
చిత్రణ అస్తత్వవాదపు రచనల్లో మనం చూస్తు
న్నాము ఆ రచనల్ని చదివి ఆన దించడానికి అస్తత్వ
వాదానికి సంబంధించిన తార్కిక చింతనను ఆకళింపు
చేసుకొనడం కొ త అవసరం ఈ వాదాన్ని గురించి
విమ గా చర్చి చదాకి ము దు ముందు కొంత
ప్రయత్నం చేస్తాను

వే ఆంజనేయ శరత్

రిజిస్ట్రారు
ఎ జి కాంప్లెక్సు
చౌదరాబాద్

** ** *

ప్రతీకవాదం - ఆధునిక తెలుగు కవిత్వ

ఆధునిక యుగంలో కళా విషయంగా జనించిన
వివిధ వాదాల్లో ప్రతీకవాదమొకటి సంబల్ అనగా
చిహ్నం లే గుర్తు దీనినే సంకేం లేక ప్రతీక అని
కూడ చెప్పవచ్చు ఇంగ్లీషు లోని స లిజిమ్ ను
తెలుగులో ప్రతీకవాదము అని వ్యవహరిస్తున్నారు
జాగ్రత్తవలెన భావచ్ఛాయల్ని కవి తన మనఃప్రపం
చ లోకి పరివర్తించుకొని ప్రయోగాలు జరిపి
ఫలితాల్ని తిరిగి ఈ ప్రపంచానికి చెప్పాలి చే ప్రతీకలే

అందుకు ఉపకరణాలు పాశ్చాత్య సాహితీప్రపంచంలో వెలువడడం యీ ప్రతీకవాదం కల్పానికి భావప్రకటన కాక సూచనయే ప్రధానమని వాతావరణ కల్పనమే కళల ప్రధాన లక్షణమని భావిచింది జీవితం నుంచి గాని ప్రకృతి నుంచి గాని ఒక ప్రతీకను ప్రయోగించే కవి దానికో అర్థాన్ని సంకేతిస్తాడు ఆ ప్రతీక దాని అర్థం కొంత స్పష్టంగా వుండడం అవసరం అగోచరమూ మేధాశీతమూ అయిన ఒకానొక కావ్యీక సత్యాన్ని సారకుడి మనస్సుకు స్ఫురింపజేయడం ప్రతీకవాద లక్ష్యం ప్రయోగతత్పరత దానికి భూమిక వాస్తవికత వధిగమంచి భావప్రపంచంలోకి చొచ్చుకొని పోవడానికి చేసే ప్రయత్నమే ప్రతీక వాదమని సంతానిజమ్ అనే గ్రంథంలో చార్లెస్ ఛాడ్విక్ పేర్కొన్నాడు మానవుడు కాంతిచే అప్రాకృత సమగ్ర భావప్రపంచమే ప్రతీకవాదమని స్లేటో భావిచాడు పంచతంత్రంలో పశుపక్ష్యాదులు పాత్రలు అవి మానవుల స్వభావానికి ప్రతీకలు వస్తు వ్యాఖ్యానం చేయడం వస్తువును లేక విషయాన్ని అంగీకార యోగ్యం చేయడం ప్రతీకల ముఖ్య ప్రయోజనమని భావించవచ్చు అన్యాయదేశంగా చెప్పనవాక్యాల్లో గూడా ప్రతీకలు ఉపయుక్తమౌతుంటాయి విరాట పర్యంలోని-

వలలుండెక్కడ జూచె నొండెడన

సేవ్యక్షాపముల్ పుట్టవే

గల యీ భూషము వంట

కట్టయలకై ఖండింపగా నేటికిన్

అనే పద్యంలో అజ్ఞాతవాసంలో వున్న పాండవులకు ఆశ్రయమిచ్చి రక్షిస్తున్న విరటుడికి వృక్షం ప్రతీక కీచక పరాభూతయై ద్రౌపది ఈ విరటుడి సభకు వచ్చినపుడు భీముడు విరటుణ్ణి గూడా శిక్షించ నెంచి సమీప లో వున్న ఉన్నత వృక్షాన్ని వీక్షిస్తుండగా ధర్మరాజు భీమ సేనుణ్ణి వారిస్తూ అన్యాయదేశంగా యీ మాటలు చెప్తాడు

1848 వ సం. సెప్టెంబర్ 18 వ తేదీన జీన్ మోరియన్ ఫ్యుగారో అనే సత్రికలో ప్రతీకవాద ప్రకాశన పత్రాన్ని (సంతానిజమ్ మేనిఫెస్టో) ప్రకటించాడు కవిత్వంలో కాల్పనికోద్యమానికి కాలం సడలించని

సాహితీ ప్రపంచ సూక్ష్మమైన కళారూపం కోసం ఎదురు చూస్తోందని మోరియన్ పేర్కొన్నాడు ఈయన సంతానిజమ్ మూల్ అను పేర కవి సంఘాన్ని గూడా స్థాపించాడు ఈ ప్రతీకవాదానికి బాదలేర్ వెర్లెయిన్ రాంబో మల్లార్జే అనే నలుగురు కవులు అద్యులుగా భావిచవచ్చు ఇంగ్లీషు కవుల్లో ఎక్జాపాడు టి ఇ మ్యూమ్ టి ఎస్ ఇలియట్ దబ్ల్యు బి ఈట్స్ కవులు ప్రతీకవాదులగ వరిగణించబడుతున్నారు

ఫ్రెంచి ఇంగ్లీషు కవికా రంగాల్లోని అనేక విచిత్ర ధోండులు తెలుగు కవిత్వ లో చోటు చేసుకున్నట్లే ప్రతీకవాదం కూడా తెలుగు సాహితీ పాదం మోపింది ప్రథమ ప్రపంచ సంగ్రామం ఫలితంగా యూరోపియన్ సమాజంలో ఎక్కడి నిరాశా నిస్పృహనీ అరాజకత్వాన్ని కవికా వస్తువుగా స్వీకరించి ఇలియట్ స్పృష్టించిన వేస్ట్ లాండ్ (Wasteland) విచిత్రమైన ప్రతీకలకు నెలవై తెలుగులోని నవ్యకవులపై ముఖ్యంగా అరుద్ర బైరాగి వంటి వచన కవులపై ప్రభావాన్ని చూపింది కాలానిక కవుల్లో ప్రతీకల్ని తమ కవితల్లో ప్రయోగించినవారు బహుతక్కువ జాషువా గారి గబ్బిల కావ్యాన్ని ప్రతీకాత్మక కవితకు ఎత్తిన పతాకంగా కొందరు భావించారు రాయప్రోలు వారి చిల్క అనే గేయంలోని చిలుక దేశికవికా రీతికి ప్రతికగా భావిచవచ్చు వీరి యాత్ర లోని పొంగి పొరలు నది గమగొని కృంగి పోవగ నేటికో యిటు అనే గేయ లోని సాయం సంద్య జీవిత చరమకాలానికి వదిలినవాహం మృత్యువుకు అంధకారం అజ్ఞానానికి నావికుడు గురువుకు నావ బోధనకు యాత్రికులు జీవులకు ప్రతీకని విమర్శకులు అభిప్రాయపడ్డారు దేవులపల్లి కృష్ణకావ్య గారు కూడా ఒకటి రెండు కావ్య ఖండికలో ప్రతీకలు ప్రయోగించినా వాటికి ప్రయోజనం గాని ప్రాధాన్యం గాని లేదు

ప్రతీకల్ని పూర్తిగా ఆధునికత తొణికిసలాడే లాగ ప్రయోగించిన కవి శ్రీశ్రీ ఒక మానవ దళ ఒక ప్రకృతిదృశ్యం ఒక సంఘటన ఒక వ్యక్తిరూపం- వీటన్నిటిని వివరించడానికి ఆయన ప్రతీకలు వాడారు బహుళ పంచమి జోలక 1 ఆరిన కు పటి

యముని మహిమ లోహమ టలు జగన్నాథ రథ చక్రాలు శ్రీశ్రీ ప్రయోగించిన ప్రతీకలుగా ఉచాహరించవచ్చు శ్రీశ్రీ తరువాత ఆధునిక గానము కాలిన సమీపంలో ప్రతీకల ద్వారా వ్యాఖ్యానం చెప్పిన కవి ఆరుద్ర త్వమేవాహం నీవాలి లలో ఇలియట్ ప్రభావ స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది కాని ఆరుద్ర ఇలియట్ ప్రతీకవాదం లోని చమత్కరములను ఆకళి పు చేసుకున్నా ఆధ్యాత్మికతాగధాన్ని స్వీకరించలేదని దాని నారాయణరెడ్డి అభిప్రాయ పడ్డారు ప్రతీకవాదం లోని భావ వైచిత్ర్యంతో తప్ప తాత్వికదృష్ట్యతో అరుద్రకు బంధం లేదు ఆరుద్ర త్వమేవాహం లో మధ్య తరగతి మానవ మనస్తత్వ చిత్రణానికి వైభాగరసే సాధనాన్ని సామ్యవాదానికి కనుగుణంగా అన్వయించ జేసారు

చిన్న చిన్న చీమలు వగైరా
అడుగు భుజం అనుకోండి

రెండు భిన్నవక్ష సంజ్ఞల పోరాటం
అనగా ఒక మాతవ వ్యవస్థ

ఇందులో సర్వం బూర్జువా వ్యవస్థకి చీమలు క్రామిక వర్గానికి చతురస్రం సామ్యవాద సమాజానికి ప్రతీకలు ఆరుద్ర మానవ సమాజానికి శ్రీ గా పుష్పాన్ని గ్రహించి క్రామికవర్గాన్ని పెట్టుబడిదారీ సమాజాన్ని వర్ణించారు

మన సమాజ మొక
పూరా విస్తారవ పుష్పం

ఇందులో పుష్పాన్ని రిక్షించే రిక్షకపత్రాలు క్రామిక వర్గానికి కీలాగ్రం పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకూ ప్రతీకలు కీలాగ్రానికి కీటకాల వల్ల వరదరాగ సంవర్గం ప్రాప్త చివట్లు పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకి ఫలిత చేకూరుతుంది దీన్ని నిలబెట్టిన క్రామిక వర్గానికి ఫలిత కూస్తం ఇంకా ఆరుద్ర లోహాన్ని ప్రతీకలుగా గ్రహించి సామాజిక విప్లవాన్ని సూచించేరు ఇమము పెట్టుబడిదారీ సమాజానికి రాగి తుత్తునాగాలు క్రామిక మధ్య తరగతులకు సంకేతాలుగా స్వీకరించారు ఆరుద్ర ఇనుక గడియారం నీటి గడియారం

గతకాల మనస్తత్వానికి ప్రతీకలుగా గ్రహించారు కుదుర్తి తెంపగాదా లో

సూర్యుడికి చాలు తెలుపు

ఆదులో దాక్కున్నవి ఆనే కంఠులు

అనే పంచకవితలో సమం కమ్యూన్లువాచ్చి పదురగులు ప్రజాశక్తికి ప్రతీకలుగా స్వీకరించారు అలాగే దాళిరథి పున్నవం లోని దూకి దూకి ఈ జలపాత ప్రాంతించనీ వైకి వైకి విద్యుద్దృశ్యమతల్లి కలను అనే కవితలో జలపాతం ప్రజాశక్తికి ప్రతీక వైరాగి మాతిలో గొంతులు కావ్య లో అర్జునుణ్ణి హేమెట్నీ రాస్తూల్లికోవేనీ మానవ సద్విగమన స్త్రావలకు ప్రతికలుగా గ్రహించాడు వరాళి ఎడేలు రాగాల దశన్ లో నగరజీవితానికి సంబంధించి విచిత్రమైన ప్రతీకలు వాడాడు తాల గంగాధర తిలక్ కొంతవరకూ ప్రతీకల్ని కాలానిక చారిమతో పరిమళం కల్పించి వాడాడు వసుదై గీతం గొంగళి పురుగులు కవితల్లో ప్రతీకల ద్వారా మధ్య తరగతికిచ్చిన వ్యాఖ్యానం ప్రళ సనీయ - నారాయణరెడ్డి గారు మనిషి-చిలక లో పంచవన్నెల ఆ రామచిలక సరమాత్మకు మరొక ప్రతీ అన్నాబు ఇంకిపోయిన జావి లో జావి భావ దారిద్ర్యంతో బాధ పడుతున్న ఛాండసత్వానికి ప్రతీక కేమేంద్రకర్మ గారు మండే సూర్యుడు లో నేను చెప్పబంధపుని అంటారు మండే సూర్యుడు ప్రగతికి ప్రతీక చెమట బిందువు క్రామికుడికి ప్రతీక ఇస్కాయీల్ చిలుకలు వాలిన చెట్టు చెట్టుగా ఆడ పంపుత్పవృక్షం కవితల్లో ప్రతీకల ద్వారా ఒక వాతావరణం నిర్మిస్తారు అరిసరాల విశ్వం ప్రకృతి లోంచి వరించి వాటికి తన అనుభూతితో శృతి కలవడానికి ప్రయత్నిస్తారు మాదిర జరిగారాపు ప్రతీకల్లో అనుభూతి తీవ్రత కాలానిక లాలిర్యం పెనవేసుకును టాయి వేసుట మోహన ప్రసాద్ పూర్తిగా అనుభూతి మీద ప్రపంచచిత్రాల్ని శబ్దచిత్రాలుగా మలుచుకోవడం మీద ఆధారిత ప్రతీకలువాడాడు అజంతా చెట్టుకాలుకున్నదృశ్యం నిస్సృహకు లోనైన యువకుని మనోగ్లానికి ప్రతీక

మీరుగాక యంకా ఎండరో పడవ కవితల్లో స్రక్షిలు వాడుతున్నా ప్రత్యేకంగా యిది సాధి ఎన ప్రయో

జనం ఎమీ లేదనే చెప్పాలి వీటి మూలంగా కవిత్వంలో అస్పష్టత కొంతవరకు ప్రబలి భావ పారకుడికి అవగాహన కావడంలో కొన్ని సందర్భాల్లో యిబ్బంది కలిగిందనే చెప్పాలి

డి వి సూర్యారావు

లెక్చరర్ వి వి కె కాలేజి

విశాఖ పట్టణం-20

జాతీయ కవితా పరమేష్ఠి

కవితానవంతి ఎప్పుడూ రెడు వాహనులుగా ప్రవహిస్తూ ఉంటుంది ఒకటి మార్గమార్గము రెండవది దేశమార్గము ఈ విషయము వాఙ్మయ చరిత్ర కారు లింగిరెంచివది మార్గ కవిత పండితైకకేంద్రము దేశ కవిత బహుజనులకు సన్నిహితమైనది కవిసమ్రాట్ శ్రీ వై డిపాటి వారు రెండు మార్గములందు దిట్టలు అట్టులు దువారు చాలా అరుదనియే చెప్పవలెను

వారు జాతీయోద్యమములో పాల్గొనినవారగుటచే వారి దృష్టి దేశ భవిష్యత్తు మీద ఎక్కువగా ఉంటుంది తమిళనాడులో సుబ్రహ్మణ్య భారతి తెలుగునాడులో శ్రీ గిరిమెళ్ళ సత్యనారాయణ గారలు తమ స్వాతంత్ర్య గీతులతో దేశాన్ని ఉత్తేజపరిచినవారు స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తర్వాత జాతీయతా స్వరూపం ఎల్లా ఉండాలి? అని తర్కించుకొని ఒక మార్గం చూపనవారు ప్రదిపాటివారు అందుచేతనే వారిని జాతీయ కవితా పరమేష్ఠి అంటున్నాను

జాతీయ భారతి

వారు జాతీయభారతిని రచించి రాధాకృష్ణ పండితుడికి అంకితం చేశారు శ్రీ శ్రీ సారశ్య మంచేమి పదగుంభన ము చేమి జనతాహుళ్యపు హృదయోద్ధీపన మునకి గ్రంథము తోడ్పడుటలో అతిశయోక్తి లేదు అని తొలిపలుకు రచించిన శ్రీ బుర్గుల రామకృష్ణారావుగారు ప్రశంసించారు మీ మాటలే మంత్రంబులు

అని మలిపలుకు వలికిన ఆచార్య రంగా గారు కొనియాడారు జాతీయ భావంతో కవిత్వానికి ప్రోత్సాహం ఎట్లో అట్లే కవిత్వ వల్ల కూడా జాతీయ ధర్మానికి దేశ తో ప్రోత్సాహం కలిగింది ఇవి పరస్పరాశ్రితాలు రాజకీయ వేత్తల శుష్క వచనాలకు వీరు కావ్యత్వం కలిగించి గృహము చేశారు ఇవి నేను ఎమాత్రం అతిశయోక్తి లేక చెప్పే మాటలు మన పూర్వుల లక్ష్యం ధర్మసంస్థాపనం ఈ అశయం ఈ కావ్యంలో అమూల్యగ్ర నిర్వహణ పబడి ది అన్నారు డాక్టర్ దివాకర్ల వేంకటాచార్య గారు 1951 లో గ్రంథావిష్కరణ సందర్భంలో హైదరాబాద్ లో ఆ సభలోనే కానన సభాపతి శ్రీ కాశ్యపరావు గారు కామ్రాగారికి కవిసమ్రాట్ బిరుదాన్ని సమర్పించారు

పంచ ఖండాలు

ఈ గ్రంథాన్ని కామ్రాగారు అయిదు భాగాలుగా విభజించుకున్నారు ప్రథమ ఖండంలో తమ లక్ష్యాన్ని వివరించారు రామరాజ్య మాకు రావాలి వేదకేటన మెగుర చేయాలి అనేదే వారిలక్ష్యం ఇ దులోనే శ్రీలింగ దేశం మనదోయ్ అనే గేయం కూడా ఉంది ఆ ద్ర వై భవాన్ని కీర్తించే గీతాలలో దానికి సాటి గీతం ఇంతవరకు పుట్టలేదంటే అతిశయోక్తి కాదు దానిని గానం చేయించి ప్రథమ ప్రసంగ తెలుగు సభలలో కామ్రాగారికి ప్రభుత్వ సన్మానం చేసింది

ద్వితీయ ఖండంలో భారతీయ నాయకులపై గీతాలున్నాయి నిక్కచ్చి నీ మాట తీరు ఉక్కునునిన వన్న పేరు విన్న పోలు రారు శత్రుల తెల్ల అని వల్ల భాయి పటేలును కీర్తించారు దుగ్గిరాల గోపాల కృష్ణుడా! నీ రుగ్గె నిరంకుశము భాంత యోధుడ! అని ఆంధ్రరత్నను కీర్తి చారు

తృతీయ ఖండంలో మన పండుగలను గూర్చి గేయాలు వ్రాశారు అందులో ఆగస్టు 15 గీతం ఎన్నాళ్ళకు ఎన్నాళ్ళకు కన్నామీ స్వాతంత్ర్యం అన్నది 15-8 59 న లెనిన్ గ్రాడు యూనివర్సిటీలో తెలుగు విభాగానికి అధ్యక్షులైన శ్రీమతి ముదిగొండ అదిలక్ష్మి గారు తాము నిర్వహించిన టెలివిజన్ కార్యక్రమంలో రష్యన్ ప్రజల మన్నన లందుకొన్నదని 17 2 1960 ఆంధ్ర వారపత్రిక లేఖలో వ్రాశారు

చతుర్థ ఖండ లో ప్రధానికా కార్యక్రమాలను గూర్చి వ్రాశారు వంచమఖండ లో ప్రబోధ గీతాలు వ్రాశారు వెనుటి వాడవు కావోయీ నీవు మునుపటి వాడవు కావోయీ అని స్వరాజ్యంన త భారతీయులలో ఎప్పుడిన తకుమను గూర్చి చెప్పితూ భారతదేశ మన దేశం ప్రపంచాని గురుపీఠ అంటారు పుట్టినా వీ భవదేశావ చేత పట్టినావా గీత ఎప్పుడైనా? అని తోటి భారతీయుణ్ణి నిగ్గతిన అడుగుతారు భారతీయతకు గీతావతనం ప్రధానమని వారి అభిప్రాయం

ఈ జాతీయభారతి ఆవిష్కరణ సభకు ఆధ్యక్షత వహించిన శ్రీ మందుముల నరసింగరావు గారు త్రిలింగదేశ వృత్తనాటిక తనను ముగ్ధుణ్ణి చేసెందని చెప్పారు

జయభారతి

జయభారతి అనే గ్రంథ పరిమాణంలో చిన్నది ఆంధ్రరాష్ట్రం రాముండు వ్రాయబడినది రాదు రాదు రాష్ట్రం ఆంధ్రుడ! వృథా కంఠకోష విశ్వ దృష్టిలో తెలుగు తమ్ముడు వెనుకను పడ్డాడు- అని చెబుతూ లేరా తమ్ముడ లేరా రాష్ట్ర పరావీక్ష వద్దా నీ ఒక్కడవే నీ ఒక్కడవే నీ దిక్కు చూసు కోరా! అని హెచ్చరిస్తారు

చివరకు వారు చెప్పినట్లే జరిగింది పొట్టి శ్రీరాములు గారు ఆత్మార్పణం చేసుకుంటేనే కాని రాష్ట్రం రాలేదు ఈ గ్రంథ లో గరిమెళ్ళను గూర్చి వ్రాస్తూ పాట వ్రాస జనుల బాట తీర్చావు పాటిన జీవితమై కాటు వెండి అంటారు మా కొద్ది తెల్ల దొర తనము అనే పాట ఉద్యమం రోజుల్లో వీటివీట మ్రోగింది కాని గరిమెళ్ళ వారు బండి అయ్యారు తర్వాత వారు సుఖపడింది లేదు అట్లాగే సుబ్రహ్మణ్య భారతినీ గూర్చి కూడ వ్రాశారు నేడైనది స్వాతంత్ర్య చూడ నోచలేదు నీవు భరతదేశమును పొడివ భారతి సుబ్రహ్మణ్యం! అంటారు

శాస్త్రిగారు జాతీయోద్యమపు రోజుల్లో వాలంటీరుగా వనిచేశారు స్వతంత్ర భారతంలో స్వేచ్ఛా వాయువులు పీలిస్తున్నారు ఈ ఆదృష్టం భారతి లేదని శాస్త్రిగారి విచారం!

ప్రకాశ గారిని గూర్చి వ్రాస్తూ ప్రజల మనిషిని నేను ప్రజలే నేనన్నాడు ప్రజల కావడవట ప్రత్యక్ష మైనాడు అటారు ఈ సృతిని కాశేక్ష్మరరావు గారు స్వీరిస్తూ తమిళభాషకు సుబ్రహ్మణ్య భారతి ఎట్లా ఆంధ్రభాషకు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి గారట్లు! అని ప్రశంసించారు ఆ సభకు పట్టాభి గారు ఆధ్యక్షత వహించారు విజయవాడలో పతులు గారన్నమాట పాక్షికంగా మాత్రమే త్య

జాతీయగీత రచనలో భారతికి శాస్త్రి గారు తులనాగే పరకే అది సత్యం కాని భారతి గేయవి మాత్రమే శాస్త్రిగారు వవల నాటకము గేయము పద్యము మొదలైన వివిధ ప్రక్రియలలో అందె వేసిన చేయి

విజయభారతి

విజయ భారతి కూడా జాతీయగీతాల సంపుటమే రాష్ట్రపతి సజీవరెడ్డి గారు ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నప్పుడది వారి కంఠితమైనది దానికి పీఠిక రిస్తూ ఉన్న పరిశీలనారాయణ వంతులు గారు ఆధునిక జాతీయ కవులలో వీరిగ్రేసరులు శ్రీ భారతి గరిమెళ్ళలకు స్వరాజ్యపు పోరాటపు కాలములో గల స్థానమే జాతి పునర్నిర్మాణ సందర్భమున శ్రీ శాస్త్రి గారికి కలదు అని వక్కాణించారు చక్కని అనుభూతితో పదముల కూర్పు నేర్పుతో జాతీయతా ధర్మమును రమణీయులుగా జవహరులుగా గానము చేయు వీరి ప్రతిభ స్తుతి పాత్రము అంటారు

ఎత్త దే దివ్యుటిలు ఒత్తందే శంఖాలు కొలుపు తీర్చి దేశమాత కొలుపు తీర్చెను ఆని భరతమాతను ఇందులో కీర్తిస్తారు రాజు వోలే రారా రాజువోలే రారా! వంగి వంగి దండాలను సంగతులీ లేవురా కలిమి బలిమి తోడ నిట్ట నిలుపుగా నడవరా! అని భారతీయుణ్ణి హెచ్చరిస్తారు గగన వీధి చూడరా! కంఠ మెత్తి పాడరా! ఎంత ఎత్తు ఎగిరినదో ఈ దేశపు మన జిండా అని త్రివర్ణ పతాకపు ఔన్నత్యాన్ని చాటి చెబుతారు ఈ గ్రంథ లో విస్తృత పీఠిక త్యాగంల మగ్గడిస్తారు

అరుచేతనే మరిపలుకుతో మానికొండ సత్యనారాయణ శాస్త్రి గారు విన్నంతసేపు నేనీ జాతీయోద్యం

మములో ముడలు మంచి తిరుగుచున్నట్లు పూర్వా
 మభూతుల స్ఫుటలో నిడుగ్గుడనై యు ఓని నా
 అనుభూతిని ఒక్కమాటలో చెప్పవలెనంటే అది ఆనంద
 మనియే చెప్పవలెను అన్నాడు మన దేశం గేయం
 చదువుతున్నప్పుడు శరీరం ఉప్పొంగుతుంది మెత్తని
 యెడ సుతి మెత్తని మేను ఒత్తిగిలెను కారాగారములో
 అని చదువుతున్నప్పుడు కరుణరసం పొగి పొరలెత్తు
 తున్నదంటే అతిశయోక్తి కాదు అని కొడాతి అంశ
 అంశనేయులు గారు ప్రకటించారు

ఒళ్ళు పులికరించి ది న్వరాజ్యం పాదించబడినది
 కాని దేశంలో నుండి దేశభక్తి పారిపోయినట్లు కని
 ఎస్తోంది చలముతో రానిని తిరిగి రగులుకొలుపుతోంది
 అని ముదిగంటి జగ్గన్నశాస్త్రి గారు కొనియాడారు

ఎన్నటి మాటలో ఇవన్నీ ఉన్నవో లేవో జ్ఞుల
 దీర్చి కూర్చి వెనుక నాగి ఇట్టే కనులు కట్టిపెట్టెను అబ్బుర
 మగు గీతిపోకడల్నిందో యీ సుఖ సుఖరామశాస్త్రి
 ఓయి సుఖరామశాస్త్రి! అని గీతిలో ప్రశంసించారు
 శ్రీ గురజాడ రాఘవశర్మ గారు

విక్రమభారతి

తరుమండి తరుమండి! తరిమి తరిమి కొట్టండి!
 అని తొలిగా చెప్పాడు రాకమణులై గర్జించిన కవి
 సమాఖ్య పీఠం దేశరక్షణ కోసం ప్రత్యేకంగా
 వ్రాసిన గ్రంథమే విక్రమ భారతి రానిని వెలమ
 జమీంచారు శ్రీ మేకారంగయ్యప్పారావు గారి కంఠ
 తం చేశారు ఇదిలో కొన్ని గేయాలు ప్రభుత్వ
 తమ శంఖారావం ఇచ్చే సంపుటలలో ప్రకటించు
 కొన్నది అన్నయని నమ్మించినాడు ఓ భాయి!
 వెన్నులోనే పొడిచినాడు అని చెప్పియుండి వనితి విచారి
 ప్తారు మెదపుల్లా ఉరుముల్లా కెరటంలా లేవండి
 ప్రజలగా నా ప్రజలారా! అని హెచ్చరిక చేస్తారు
 ఈ గీతాలలో కొన్ని అకాశవాణిలో వివరించునే
 ఉంటుంది

ముగింపు

శాస్త్రిగారితో ఎంత అత్త విశ్వాసం ఉన్నా కొంత
 వైరాగ్యం కూడా ఉన్నదేమో ననిపిస్తుంది విజయభారతి
 లోని ఈ కథాన్ని చూడండి

జాతిగీతులెం ని
 జాయితీ విజయమే
 జాతీయ కవిత్వం!

జాతికై న సమాఖ్య!
 కూడు వచ్చునా నికు
 గుడ్డ వచ్చునా!

పాడవోయి ఆకలితో
 పాడవోయి చీకటిలో
 పూవునో కాయనో!
 పూవు బోడినో
 జాతి ముందు నడపు వి
 భ్యాతి నీకు కలిగినా —
 ఇంటింటా పేరు జే
 గంటవోలె మ్రోగినా —
 కాలికందే చేతురా!
 గడ్డె నెక్కింతురా?
 దొరతనమ్ము మారినా
 మరుతరమ్ము వచ్చినా

వాస్తవానికి జాతీయ కవులకు కవి గండ పెండేరాలూ
 గజారోహణోత్సవాలూ చేసినప్పుడే జాతి జీవించి ఉన్నదని
 మనమనుకొనగలం మనం ఎక్కడ ఉన్నామో మనము
 పునరాలోచించుకొని నవలసిన అవసరం ఎంతయినా ఉంది

గి.21 67 న డాక్టర్ దివ్యారాజ్ వాక్యాలతో ఈ
 వాస్తవాన్ని ముగిస్తాను మార్గ కవితకు తుల్యంగానే దేశ
 కవి మనసాహిత్యంలో నడిచింది జాతీయ భారతి యీ
 రెండవ కోవలో ఉత్కృష్టమైన శ్రేణికి చెందిన రసమయ
 మైన కావ్యం భాష చందస్సు ఉత్తమమైనమాధ్యంలో నడి
 చినై భాష వ్యాపారీకమైన గ్రాంథికానికి సన్నిహితం
 గ్రాంథిక భాషాభిమానులకు ఇది గ్రాంథికమేనని అనిపి
 స్తుంది

శాస్త్రిగారి జాతీయ భారతి జాతీయతకు భగవదీత వంటి
 దని నానమ్మకం

జి భవానీ కుమారి

ఎన్ ఎన్ బి వి హైస్కూల్
 గాంధీ నగర్
 విజయవాడ 520 008

కన్నీరు

రచన- స్వర్ణయ కర్ణవీర నాగేశ్వరకవి

వెల రూ 3 00

పబ్లిషర్స్- జూనస్ పబ్లిషింగ్ హౌస్

గుంటూరు-3

సంస్కృతాంధ్ర హిందీ భాషల్లో ప్రవీణులై ఆ భాషల్లో గంభీర చైన పండిత కవి కర్ణవీరనాగేశ్వరయ వీరు మహా మహాపాద్యాయ విద్యా వాగీశా ది బిరుదాంచితులు వీరు రచించిన ఈ కన్నీరు అనే కృతి ఒక స్మృతి కావ్యం నాగేశ్వర కవి కుమార్తె మోద ప్రసూనాంబ పెండ్లి జరిగిన కొద్ది కాలానికే మరణించగా పుత్రుని శోకభరితులైన నాగేశ్వరకవి కార్చిన కన్నీరు కావ్యంగా రూపు గట్టింది

నాగేశ్వర కవిగారి కూతురు మోద ప్రసూనా బ విద్యావంతురాలై రచయిత్రియై బాలభారతి బిరుదు పొందిన ప్రతిభా సంపన్న ఆలాంటి కూతురు మరణించడం కన్నతండ్రికి కలిగే దుఃఖం ఎంతటిదో ఊహితం కదా ! “శోకశ్లోకత్వమాగతః అనే ఆభాణమునకు తార్కాణగా నాగేశ్వర కవి శోకం కృతిగా ఆకృతి దాల్చింది

ఈ కావ్యమంతా ఆటవెలిది లేడిగీతి పద్యాలలో సాగింది ఇందులో నియమము ప్రతిభా హరము తెనుగు సంస్కృతము హిందీ సంస్కారము పెండ్లి మాతృభక్తి తండ్రి గురువు దైవభక్తి ప్రాయము అత్తమామలు మొదలైన శీర్షికల క్రింది మోద ప్రసూనాంబ గుణగణాలనూ విద్యా వినయ సంపన్నతనూ పేర్కొంటూ కవిగారు తమ బాధా భరిత భావాలను ప్రకటించారు పద్యాలు కవి దుఃఖభారాన్ని ప్రకటిస్తూ పరితల హృదయాలను దగ్రివింపజేస్తాయి

“ఉభయ వంశములకు సురుతర క్రింది

కూర్తువందు నాగు గోర్క గిందు

పెద్దవార లెన్న పెండ్లికి దీపనలో

పంపనారు కాని ఫలిత మేది ?

“పచ్చినట్టి సుగుణవర్మలు మిత్రముల్

మెచ్చినారు కాని మేలునున్న

ఆమ్మలక్క లెల్లనాడిరి పాడిరి

వారిపాట లెల్ల వ్యర్థమయ్యె

అనే ఈ పద్యాలు కవిగారి ఆవేదనను ప్రత్యక్షం చేస్తున్నాయి పద్యశైలి సరళంగానూ సుబోధకం గానూ ఉన్నది ఆటవెలిది పద్యాలు కొన్నిటిలో మొదటి మూడు పాదాలు రెండు నాలుగు పాదాలుగా ఉండడం వింతగా కనబడుతుంది కొన్ని పద్యాలలో గణయభంగాలు ఉండడం చింత్యం !

ఏది మిసీ కవిత

రచన - రావి రంగారావు

మెం 0 25 మైనలు

ప్రచురణ - స్వందని సాహితీ సమాఖ్య 28 162
బుట్టాయపేట మచిలీపట్టణం - 521001

ఇది 12 పేజీల చిన్న పుస్తకం 11 వచన కవిత లోని ఆయోమయ భావాలవలన సమాసాదంబరం వలన పునరుక్తులవలన నినాదాల వలన వ్యక్తికరణంలోని పులుముడు వలన కృతకమైన అంత్యప్రాసాది నియమాలవలన ప్రజలు ఆధునిక కవిత్వం అంటే పారిపోయే స్థితికి వచ్చారు ఇటీవలి కాలంలో ప్రజల్ని మళ్ళీ కవిత్వం వైపు మొగ్గుచూపేటట్లు చేయగలుగుతున్నది మిసీ కవిత మాత్రమే అంటూ రచయిత ఈ పుస్తకాన్ని (వ్యాసాన్ని) ప్రారంభించారు ఈ మాటలను పరిశీలిస్తే వచన కవితకు కాలం చెల్లిపోయిందని ఇక మిసీ కవితదే రాజ్యమని అనిపించకమానదు కాని ఇది సరైన నిర్ణయం కాదనక తప్పదు ఎందుకంటే మిసీ కవిత అనేది ఒక కవితా ప్రక్రియ మాత్రమే కనుక

రంగారావుగారు నిజమైన మిసీ కవితకు ఉండే ఆతి ముఖ్య లక్షణాలను క్లట్టా పేర్కొన్నారు

1 సంక్షిప్తత 2 వ్యక్తికరణంలో నూడిదనం 3 వ్యవహార వ్యావహారిక భాష 4 కొత్తదనం 5 భావగాంభీర్యం ఈ లక్షణాలకు కొన్ని ఉదాహరణలు కూడా చూపబడినవి కొన్ని మిసీ కవితలకు చేసిన వ్యాఖ్యల విషయంలో రంగారావుగారి ఊహాబలం గమ్యతగా ప్రసరించింది

“నిజమైన మిసీ కవితల్ని చదివి ఆనందాచుభూతి పొంది పాఠకులు చైతన్యవంతులు కావాలని నా ఆకాంక్ష” అంటూ రచనను ముగించారు రచయిత మిసీ కవిత లక్ష్యం కేవలం ఆనందమేనా? అనే సందేహం కలుగుతుంది మిసీ కవిత వ్రాసే కవులు రంగారావుగారి పై ఆభిప్రాయాన్ని అమోదిస్తారనుటకు ఆస్కారం తక్కువే

— నేముగందీ

శిలాలోలిత

కవయిత్రి రేవతిదేవి

మెం రూ 8-50

ప్రతులకు 1 నవోదయ పబ్లిషర్స్ విజయవాడ-2
2 బుక్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ ఎకిందరాబాదు-4

మీరు పంపిన శిలాలోలిత చేరింది పూర్తిగా చదివాను ఈ రచయిత్రి కవితా రసవాహినితో నాకు పూర్వపరిచయం కుగకపోవడం దురదృష్టకరమనుకున్నాను

ఈమె రాసిన యీ వేదనాకృతులు పబ్లిషింది మీరు తెనుగు దేశానికి గొప్ప ఉపకారం చేశారు ఇంత చిన్నతనంలో యీమె మృతి తెలుగు సాహిత్యంలోని వచన కవితా శాఖకు ఒక గొప్ప లోటు

ఇది స్థూలంగా చూస్తే వచన కవిత్వంలో ప్రేమ కవిత కాని స్వీయానుభూతిని ఎంతగా కవిత్వీకరించిందో సాధారణీకరించిందో మాటల్లో చెప్పలేకుండా వున్నాను ఆమె మనస్సులో ఎంత ఎత్తున బడబాగ్ని జ్వాలలు రేగాయో ప్రత్యక్షరంలో ప్రత్యక్షంగా కనిపించే విధంగా expressions మలచుకొని మన ముందర వుంచిన యీమె నిశ్చయంగా గొప్ప కవయిత్రి ప్రతి పంక్తి బాటలో ఏదో ఒక భగ్గు మనోరధం పరుగెత్తటం చూశాను రసస్పర్శిగా హృదయ స్పర్శిగా

తానెందుగు యిది తన సొంత గొంతు కాదనుకున్నదో తెలిదు దానిని సంఘీభద్రం గారెందుకు సమర్థించారో అసలే తెలిదు ఆమె నిత్యజీవితంతో సజబంధం కలవారికి ఏమైనా విషయాలు తెలిసేమోగాని తెలియని నాబోడివారికి ఆలా అనిపించలేదు ఎవర కవిత్వపు expression లో యిదివరకు వక రిద్దరు కవులు పోయిన పోకిళ్ళు కనిపించాయి కానీ ఏదీ ఎవరి సొంతమూ కాదు అలాగే భావాలు కూడానూ ఆమె ఎవరి భావాలను అప్పు తెచ్చుకున్నా

నని అనుకున్నదో అవన్నీ ఆయన సంత భావాలు కావు అనులు సృష్టిలో సొంతభావం అనేవి వుండవు అందరూ అందరినీ చదువుతూ అందరినీ స్వేచ్ఛకుంటారు కాబట్టి రచయిత్రి ఆవిధంగా రాసుకోవడం అనవసరం అనుకున్నాను

ఇది స్వీయానుభూతుల్లోనుండి పెట్టుబిడి వచ్చిన protest కవితవ్వంగా నేను భావిస్తున్నాను ఈ తిరుగుబాటు సమాజం మీదా, మూఢ విశ్వాసాలమీదా మూఢాచారాలమీదా యింకా యింకా చివరికి ఈ వ్యవస్థమీదా ప్రాస్తవకవితలు ప్రభావాత్మకంగా వున్నాయన్న పీఠాకారుని మాటతో నేనేకిథవించను గంగాప్రవాహంలా దూకివస్తూ ద్వివిధ కవితలు కూడా చాలా సంచలనాత్మకంగా నన్నాకర్షించాయి ఒకసారి వేగుంట మోహన్ ప్రసాద్ శైలిని గురించి రాస్తూ, పాతికేళ్ళ క్రితం యిది వచన కవితకు వన్నె దిద్దేదిగా వుందని నేను వ్యాఖ్య చేశాను ఈమె శైలికూడా అటువంటి వన్నెదినైలు కలదే అయితే ఆయనలోని అస్పష్టత మార్మికతా యీమెలోలేనందున హృదయం మీద ఆచ్యుగర్షిత కవితలు ఆతుఘంటూ వున్నాయి మామూలు భాషకూ కాన్య భాషకూ మధ్య దూరం తగ్గిందని సంతోషదేవ్ గారన్న మాట నిజం దానిని యీ కావ్యం చక్కగా ప్రతిఫలించింది నిజానికి యీకాలపు విలవలను బట్టి మాట్లాడుతున్నట్లున్న కవిత్యమే మహాకవిత్యము అస్పష్టత కవితకు కళంకం కాదని సంతోషదేవ్ గారన్న మాట నిజం కాదు అది పెద్ద కళంకమే Communications gap ఏర్పాటు చేసే తత్వం గుం అస్పష్టత కవులకు పరిహార్యము చిత్రలేఖనం వగైరాల్లో నేను చెప్పలేను మాటా ఆర్థమూ అవగాహనా అవసరమైన చోట అస్పష్టత అనాదరణీయము అనలే వాక్యార్థము

కావ్యార్థమూ వెదగా వుంటాయి కావ్యార్థము తెలిసే విధంగా వాక్యార్థ సర్ధారణం చేయడం ఉత్తమ కవితా లక్షణమవుతుంది

ఉన్నాడ ప్రకృతి కవిత చలా గొప్పది ఇదంతా కవయిత్రి మనస్సులో మండే మంటరి ప్రతిధ్వని కావచ్చు కాని దీన్ని ఒక objective poem గా చూసుకున్నా గొప్పదిగానే భావిస్తున్నది ఉక్కు శిశువు కూడా గొప్ప రచన తన protest నుంచి విప్లవాభిముఖమైన రచయిత్రి మనస్థితిని చక్కగా తెలిపింది కవిత చివరి poem అనారాగ దగ్ధనమాధి గా కాకుండా దినినే నేను యీ కావ్య పరమార్థంగా భావిస్తున్నాను protest లోనుండే విప్లవ భావాలూ మార్పు వస్తాయి కనుక

దేవుడూ ఆనే శీర్షిక యీ గ్రంథంలో లేకుండా వుంటే బాగుండేది కేవలం అనుకరణ అనిపించే యీ రచనను తొలగించవలసింది

మనుషుల్లో వుండే అవినీతి కాపట్లం నిజాయితీ లేనితనం మనిషికి మనిషికి, మగవాడికి ఆడదానికి మధ్య యీ సమాజం ఏర్పరచిన ద్వంద్వ ప్రమాణాలూ మొదలైన వాటిమీద ధ్వజమెత్తి తన గళాన్ని రణభేరిగా మ్రోగించిన యీ కవయిత్రికి ఆయుర్దాయమే వున్నట్లయితే

మలివలుకు వద్ద ప్రకటించిన ఆ నంబర్ ఏమిటో నాకు బోధపడలేదు

చివరకు ఒక మాట I was really thrilled with her way of expressions

ఈ గ్రంథం నేను చదివే అవకాశం కల్పించిన మీరు కృతజ్ఞుణ్ణి

— (స్వర్గీయ కుండురి)

సాహిత్య సమావేశాలు

శారదాంబ పద్యాలు ఆవిష్కరణ

డి 19-11 82 న ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు ప్రాంగణంలో జరిగిన శారదాంబ పద్యాలు కృత్యావిష్కరణ కృతి సమర్పణ సభలో శ్రీ దివాకర్ల వెంకటాచార్యునిగారు ఇలా అన్నారు

ఈ శారదాంబ పద్యాల ఆవిష్కరణ సభకు అధ్యక్షులైన రామానుజరావుగారు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన హోంశాఖామాత్యులు శ్రీ రోశయ్యగారు ఆశీర్వాదించడానికి ఏతెంచిన శ్రీ సర్వేశ్వరానంద స్వామిలవారు ఆస్థానకివి దాశరథిగారు స్వీకర్తలైన శ్రీ కె రాధాకృష్ణయ్యగారు వారి వారి స్థానాలలో చాలా గొప్పవారు ఇంత మంది విశిష్టల మధ్య నా చేతనే ఈ కావ్యం ఆవిష్కరించబడాలా? జంగయ్యగారు నన్ను కోరడం నాయందున్న వారి అపూజ్యమైన ప్రేమను వ్యక్తం చేసిందిగా భావిస్తున్నానుంటూ- నేనాయనకు పాఠాలు చెప్పిన గురువును కాదు నా వద్ద ఆయన చదవలేదు పాఠిక సంవత్సరాలకు పైగా నన్నెరిగినవాడు జంగయ్య ఆపుడప్పడు మాయింటికి వస్తూ ఉంటాడు అప్యాయంగా మాట్లాడటం అటుంచి ఎప్పుడు చూసినా సాహిత్య సమాలోచన చేస్తూ సంభాషిస్తాడు ఆయన బహు గ్రంథకర్త ఈ గ్రంథం ఇరవై ఆరోది జంగయ్యగారి కవిత్వం ప్రసన్నమైన శైలితో ఒప్పురుతుంది అక్కడక్కడ వ్యావహారికాలను పొందుపరచే పద్ధతి ప్రతి గ్రంథంలో చూసినాను కవితావేశం మనల్ని అక్కడే తీరుతో ఆయనయందున్నది నాకు మిత్రులైన రాధాకృష్ణయ్య శ్రేష్టిగానికి గ్రంథం అంకితం కావడం మరో విశేషం సభకులంకరించిన పెద్దలేకాక సభలో ఉన్న పెద్దలు కూడా ఈ కవి రచనలపట్ల జీవితంపట్ల అంతో ఇంతో ఉపయోగపడినవారే వీరంతా ఈ సభలో ఉండటం నాకెంతో ఆనందంగా ఉన్నది అంటూ

ఈ పద్యాలు వేమన పరవడిలో సాగించవని ఉదాహరిస్తూ ఉపన్యసించారు దీనిలో 518 అటవెలుదులున్నాయి ప్రతి అటవెలది మనోహరంగా ఉన్నది ఈ పద్యాలు సహృదయులకు నైవేద్యాలు అన్న దాశరథిగారి పీఠికతో పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను కవే ఈ గ్రంథానికి సమకూర్చిన ప్రవేశం రచనోద్దేశంలో వర్తమానాంధ్ర సాహిత్య లోకాన్ని ప్రభుత్వ విషయాలను- సాంఘికాచారాలను సంభావించి అందలి చెడులను చూచుస్తూ మంచివైపుకు ప్రయోగించవలెననే సదాశయాలు ఈ పద్యాలలో ఉన్నవి జాతికి శ్రేయస్సునిచ్చే ఈ అటవెలుదులు సర్వ మానవులు చదువదగినవి - అని ఆచార్యులవారు పునర్రద్ధాబించినారు

ఈయన చూస్తే చాలా అమాయకంగా ఉన్నట్లే కనబడతారు సమ్మదంలో బాడబవహ్ని ఇతని కవిత వర్తమాన పరిస్థితుల్ని జీవన విధానాన్ని సాహిత్య ధర్మాన్ని సాధించిన కవితగా శారదాంబ పద్యాలను వివరిస్తూ ఆంధ్ర శారదాకి గ్రంథం అమూల్యాభరణంగా అందించినారంటూ మిగిలినారు

ముఖ్య అతిథి హోం మంత్రి శ్రీ రోశయ్యగారు ఇలా అన్నారు తీరికలేని పనులలో ఉన్నా మిత్రులు ఒంగియ్యగారిపట్ల ఉన్న ప్రేమతో బాటు శ్రీ రాధాకృష్ణయ్యగారిపట్ల గల అనురాగం కూడా కలిపి ఈ సభకు రావలసవచ్చినది జంగయ్యగారు నగరంలోని చాలామంది పెద్దలకు పూజ్యులకు కృతులంకితం చేసినాడు నాకు కూడా ఓ గ్రంథం దర్శనాన్ని అంకితం ఇచ్చినారు ఆయన నిరాడంబరుడు సమాజ

సంక్షేమం ఆశించి రచనలు చేసినట్లు నాకు తోచినాడు ఆయన వ్రాసిన ఏ పుస్తకం చూచినా - కూడా సంఖ్యాపిండినా - ఆ ఆవేశం తవతవ తపన - సమాజం పట్ల ఉన్న గౌరవం సాహిత్యం పట్ల ఉన్న ప్రీతి ప్రస్ఫుటించి ఉంటాయని ఈ అవకాశం శ్రీ రామానుజ రావుగారి వంటి పెద్దల్ని కలుపుకొని అతిథిగా ఈ సభలో పాల్గొనే అవకాశం కలిగించినందుకు జగన్మోగారిని రాధాకృష్ణయ్యగారిని అభినందిస్తున్నానన్నారు

కృతికర్త శ్రీ సీతా జంగయ్య మాట్లాడుతూ నేను రాజకీయ రంగంలో 18వ ఏట ప్రవేశించి చదువు మానినవాణ్ణి - 20 ఏండ్ల వయస్సు వచ్చేదాకా కనువిప్పు కలుగనివాణ్ణి అందులో ఉన్నా పాటలు గీతాలు రచించి పాడేవాణ్ణి 1954 నుంచి పూర్తిగా రచించి కాకున్నా సాహిత్యాన్ని పాక్షికంగా అధ్యయనం చేస్తూ ఉండేవాణ్ణి నరుల మధ్య మెలగడం భయం పొంది ఆడవిపదదామనుకుంటే ఆక్కడ పులుల బాధకు వెరచి బ్రతుకుతున్నవాణ్ణిగా చెప్పుకొని 1960 నుంచి రాజకీయాలు పూర్తిగా వదిలి వేసినానని మొదట కమ్యూనిస్టుగా - తరువాత కాంగ్రెసుగా ఆ తర్వాత సోషలిస్టుగా పార్టీల్లో ఉండేవాణ్ణి అని గతాన్ని స్మరించినారు ఉద్యోగంలో 20 ఏండ్లు పైగా జీవించిన వాణ్ణి నా ప్రత్యేకత ఏమయిన ఉంటే అది సాహిత్యంలోనే ఉంది సంఘంలోని ఆ కృషిని పెద్దలకు పూజ్యులకు సేవకులకు చక్కని పాఠకులకు అంకితాలిచ్చినానని - డబ్బుగోరి ఎవరికీ ఏ పుస్తకం అంకితమియలేదని ఈయనానికి ఉన్న ఈయలేదని అడగడం నాకు చేతకాదని ఈ గ్రంథం శారదాంబ పద్యాలను కోటిశ్వురుడై కూడా సాగమిక సేవ మరవని ధర్మాత్ముడైన శ్రీ కె రాధాకృష్ణయ్యగారికి అంకితం ఇచ్చుకున్నానని వారు ఈ విషయానికి అంగీకరమిచ్చి సభలో కృతినందుకొన్నందుకు నాకానందంగా ఉందని స్వల్పంగా ముచ్చటించి అంకితం పద్యాలు చదివి ముగించినరు

కృతికర్త శ్రీ కె రాధాకృష్ణయ్య మాట్లాడుతూ జంగయ్యగారు నేను వైద్యమహాసభకు అధిక్షాపకాన్ని వహించే అంశం ఇప్పుడు పుస్తకం తీసుకురావని కొంచెం విచారించి భగవంతుడాయన ఈ పుస్తకాన్ని ఇచ్చినందుకు కలిగించినా సరి మంచి పని ఎటు కాలిగలదో? అయినా ఆయన మానసు ముగిసి పెద్దలు ఎవరూ తీసివేయరు ఆ దృష్టితో అంగీకరించినా ఆయనకు నేనేమి చేయగలను రాజులు ఆరాడు కృతులు కవులచే అంకితాలు పొంది విరచిస్తుంటారు చరిత్రలో నిలిచినారు ఆయన పద్యాలను మాత్రమే గాదు ముఖతా విగ్రహించి ఇవి సుమతి వెనుక బద్దెన వంటి మహా రచయితల కోవకు చెందినవిగా సంభావించి శీకరించి ఈ సభకు రావడం అయింది మంత్రులు రోజయ్య హోం మంత్రిగారు - రామానుజ రావు వంటి పెద్దలు ఈ సభలో ఉండి పూజ్యులు అవదానిగారు ఆవిష్కరణచేడం నా ఆదర్శంగా భావిస్తున్నానన్నారు

అధ్యక్షుల కవి దాశరథిగారు మాట్లాడుతూ మాతోబాడే ఉదయించిన కవి శ్రీ జగన్మోగారు పల్లె నుంచి పప్పుల చేరాడ ఆయన అంతర్ముఖత వేదనాభిరుచు ఆయన 20 సంవత్సరాల క్రింద వ్రాసిన బుచ్చిలింగ పద్యాలు నన్నెంతో ఆర్పించాయి సాహిత్యమననీతి జగన్మోగారి ఆ తరువాత ఎన్నో గ్రంథాలు వ్రాసి మళ్ళీ అనందవరచిరారు అలంబలం గలవాడే అలంబలం విడనాడాడీ కవి ఇలాగే ఒక పనిగా రచనలు సాగించి యశోధరుడై వింసల్లా లని ఆశీర్వాదస్తున్నానని ఉంటే ఆకాంక్షిస్తూ నడిం మేలని జంగయ్యగారి పట్ల మా రామానుజ రావుగారి వాత్సల్యం కొనియాడాలిగా మేము విరమించివారు

శ్రీ సర్వేశ్వరాంధగిరి స్వామిలవారు మాట్లాడుతూ జంగయ్యగారు నేను 12 సంవత్సరాల క్రితం దేవరకొండ తాలూకాలో వారింకోటలు జరిగినా ఉప

న్యాసాల సందర్భంలో చూచినా ఆయన నన్ను చేరి చాలా విషయాలు అడిగి తెలుసుకున్నారు ఈ సాహిత్య రంగంలో ఎంతో ముందుకు సాగిపోయినా రంటూ తనకు మిత్రుడైన శ్రీ కె రాధాకృష్ణయ్య గారికి కృతి అంకితం కావడం బహుధా ప్రశంసనీయమని వస్తుగుణ ప్రభావాలను సమీక్షిస్తూ ఈ లోకం ఈశ్వర ద్రవ్యం అది ఎవడైనా ఆనుభవించేంత వరకే తనదని ఆ తర్వాత గల ద్రవ్యమంతాయూ ఈశ్వరునిదేనని అనేక ఎహతర విషయాలను ప్రబోధించినారు

కృతి ప్రశంస చేస్తూ డా తిరుమల శ్రీనివాసాచార్యులుగారు జంగయ్య సాహిత్య జీవనాన్ని రసభరితంగా సొగసుగా-లోతుగా ఉందని శారదాంబ పద్యాలను ఉదహరిస్తూ బహు చక్కగా మాట్లాడినారు సాహిత్య-సాంఘిక-రాజకీయ విషయాలను స్పందించిన తీరులో బహు చమత్కారజన్యంగా ఈ గ్రంథాన్ని రూపొందించినారని ప్రశంస చేసినారు

అధ్యక్షులు శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు- తొలిపలుకుల్లో జంగయ్యగారితో 30 సంవత్సరాల సాహిత్య సంబంధాన్ని స్నేహాన్ని పేర్కొంటూ అతణ్ణి ఈడుతో బాల్చుకొని బుద్ధితో ప్రవర్తనతో మాకత్యంత ప్రేమపాత్రుడు స్నేహితుడు అని ఆయన సాహిత్య రజతోత్సవాలకు గౌరవాధ్యక్షునిగా ఉండినా ఆయనపట్ల ఎనలేని ప్రేమగల శ్రీ జూలూరు వీరేశలింగం శ్రీ కె న గుప్త వంటి ప్రముఖులు బాగా తోడ్పడినారని జంగయ్యగారి స్మరణార్థక సాహిత్యం ఆంధ్ర పాఠకులు, కవి పండితులు చదివి వెల్లడించిన అభిప్రాయాలే తార్కాణాలంటూ ఆయన నన్ను ప్రేమతో బంధిస్తాడని నిరంతరం కలుస్తూ సాహిత్య సంభాషణలనే చేస్తాడని నేనంటే ఆయన కేర్పడిన ప్రేమను గుర్తించక తప్పలేదని స్పష్టం చేస్తూ ఈ పరిషత్తుకు తన సేవలను ఆర్థికంగాను అందించినాడని పరిషత్తు అంటే తన ముప్పై సంవత్సరాల సాహిత్య

జీవనానికి ఆధారనిలయం అంటాడని-జంగయ్య-ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన శ్రీ రోశయ్య (హోం మంత్రి) గాదిని కృతినీ స్వీకరించిన రాధాకృష్ణయ్యగారిని దాశరథిగారిని నవ్వేశ్వరానంద స్వాములవారిని సంభావించి సెలవు తీసుకున్నారు

శ్రీ రంగనాథాచార్యులుగారు స్వాగతంలో-వందన సమర్పణంలో జంగయ్యతో పాతిక సంవత్సరాలుగా తనకు గల పరిచయాన్ని సాహిత్య సేవనాన్ని చాలా దగ్గరగా చూసినా సంభావించి పరిషత్తులోనే తన కృతులు అవిష్కరింపబడినాయని ఆయన పరిషత్తు ద్వారానే పైకి వచ్చినాడని ఆయన సాహిత్యజీవనం ఒక ప్రత్యేకమైనదిగా తనకు గుంకొన్న స్థరమైన అభిప్రాయాలు గలదిగా చెబుతూ ఈ రంగంలో చాలా మంది కంటే నయమనిపించే రచనలు ముడించి మనముందుంచినారని చెబుతూ వందన సమర్పణ ముగించారు

చిద్విలాసం అవిష్కరణ సభ హైదరాబాదు

25 11 1982వ తేదీన ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ప్రాంగణంలో ప్రముఖ కవి శ్రీ నీలా జంగయ్య రచించిన చిద్విలాసం అటవెలది 'ల అవిష్కరణ, అంకితోత్సవం శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారి అధ్యక్షతలో జరిగింది

ప్రార్థనతో ప్రారంభమయిన ఈ సభకు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన మాన్యశ్రీ విద్యాశాఖామత్తులు డా॥ వై ఎస్ రాజశేఖర రెడ్డిగారు మాట్లాడుతూ

ఈనాటి యువతరాన్ని సాహిత్యంపట్ల ఆసక్తి కలిగేటట్లు రచనలు చేయవలసిన బాధ్యత నేటి కవులపై ఉంది అన్నారు ప్రజల భాషలో ప్రజలకు అందేటట్లు వ్రాసిన ఈ చిద్విలాసం కృతి ప్రముఖ కవి

అయిన శ్రీ ఉండేల మాలకొండారెడ్డి గారికి అంకితం కావడం హర్షించదగింది అందుకు శ్రీ జంగయ్య గారిని అభినందిస్తున్నాను

కృతిని అవిష్కరించిన శ్రీ గజ్జె మల్లారెడ్డిగారు కృతి ప్రచంస చేయనంటూనే కృతి రక్తం ఆవేశం పాలు ఎక్కువ అన్నారు మైగా కవి అని ఒప్పుకున్నారు

శ్రీ జంగయ్యగారు కృతిని శ్రీ మాల కొండారెడ్డి గారికి అంకితమిస్తూ నూతన వస్త్రాలంకృతునిచేశారు వారి కృతిపవిత్ర గల ఆర్హతను కొనియాడుతూ దానికి మురిసిపోయారు ఈ సందర్భంలో అంకితం పద్యాలను తమ సహజ ధోరణిలో పీరులవిందుగా చదివారు

తరువాత శ్రీ ఉండేల మాల కొండారెడ్డిగారు కృతి కన్య నిచ్చిన శ్రీ జంగయ్యగారిని సముచిత రీతిని సత్కరించారు సాహిత్య పాంధవ్యంగా మా 90 సం॥ల మైత్రి నేడు మారింది అన్నారు

డా॥ ఏటుకూరి ప్రసాదుగారు శ్రీ డి గౌరీశంకర్ గారు కృతి ప్రచంస చేశారు

ఆధ్యక్షులు తమ తొలిపలుకులోనూ తుది పలుకులోనూ కూడా ముప్పును సంవత్సరాలుగా సారస్వత పరిషత్తుతో సంబంధం ఉన్న శ్రీ జంగయ్యగారు దిన దిన ప్రవర్తమానులయినారని 1978 డిసెంబరులో వారి సాహిత్య రజతోత్సవం లామ గౌరవ అధ్యక్షుడుగా ఉండగా జరుపుకోవడం కూడా జరిగిందని ఇవన్నీ తనకెంతో ఆనందదాయకమని శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు రన్నారు

దేశ సమైక్యతకు దేశ సమగ్రత పరిరక్షణకు హిందీ మరియు దేశ భాషల వికాసము చాలా ముఖ్యం

—పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీ యోగింద్ర శర్మ ఉద్ఘాటన

డి 4 12-1982 శనివారం దక్షిణ భారతహిందీ ప్రచార సభ ఆంధ్ర ద్వారా ఏర్పాటు చేయబడిన స్వాగత సభలో పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీ యోగింద్ర శర్మ దేశ సమైక్యత పరిరక్షణకు దేశ స్వాతంత్ర్య రక్షణకు హిందీ మరియు దేశ భాషలను అభివృద్ధి పరచి వాటి ద్వారా భాషా సాహిత్యాలనే గాక మెడికల్ ఇంజనీరింగ్ మొదలైన కోర్సులను కూడా బోధించినచో ఒకరైపున దేశంలో సైన్సు టెక్నాలజీ మొదలైన విషయాలలో దేశీయుల ప్రతిభను పెంచడంతో పాటు ఇప్పటి పాశ్చాత్య దేశాలకు వలస పోతున్న ప్రతిభా పలాయనాన్నికూడా అరికట్టవచ్చునని చెప్పారు హిందీకి గానీ ఇతర దేశ భాషల అభివృద్ధికి గానీ ప్రభుత్వం చేసే ఖర్చు వూరా కాదని దానివల్ల దేశానికి మేలు చేకూరుతుందని ఆయన నొక్కి చెప్పారు

పార్లమెంటు రాజభాషా సమితికి చెందిన రెండవ ఉప సమితి సభ్యులు ప్రొడరాబాదు వచ్చిన సందర్భంలో దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ-ఆంధ్ర వారికి స్వాగతమిచ్చి సన్మానించింది మొత్తం ఎనమండుగురు పార్లమెంటు సభ్యులు ఈ నెల 3, 4 తేదీలలో ప్రొడరాబాదు నగరంలో రైల్వే పోస్టల్ టెలిఫోన్స్ మొదలైన కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థలను దర్శించి వాటిలో హిందీ వాడకానికి సంబంధించిన

ఆభివృద్ధి తెలుసున్నారు దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సంఘం అంధ్ర ఏర్పాటు చేసిన సభలో పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీ ఎన్ ఆర్ మిర్జా శ్రీ రామచంద్రాశాస్త్రి కూడా పాల్గొన్నారు ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించిన హిందీ దివ్య ప్రతిక విలాస్ సంపాదకులు శ్రీ యుద్ధ విర్ హిందీ మరియు దేశభావల ఆభివృద్ధి అవశ్యకతను నొక్కి చెప్పారు సభ ప్రారంభంలో శ్రీ చిర్రావూరి సుబ్రహ్మణ్యం వేమూరి అంజనేయశర్మ దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ అంధ్రప్రదేశ్ లోనూ మొత్తం దక్షిణాది రాష్ట్రాలలోనూ హిందీ ప్రచార ప్రసారాలకు చేస్తున్న కృషిని వివరించి చెప్పారు పార్లమెంటు సభ్యులు సభ కృషిని కొనియాడారు దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచారసభ ప్రాధికార బాధ్యతతో తర కాంప్లెక్స్ ప్రొఫెసర్ డాక్టర్ ఇంద్రదాస్ చౌదరి వందనసమర్పణ చేశారు

చైతన్యభారతి నిర్మల్

అదిలాబాదు జిల్లా నిర్మల్ పట్టణ చైతన్యభారతి సాహితీసంస్థ ప్రథమ వార్షికోత్సవం అక్టోబర్ 31 వ తేదీన తెలుగు రీడర్ డాక్టర్ తిరుమల శ్రీనివాసాచార్యులు అధ్యక్షతన మహావైభవంగా జరిగింది జిల్లా సప్లయ్ ఆఫీసర్ శ్రీ అంబరిష్ ఉషోదయం అనువాదిక సంచికను శ్రీ ఎ వి జయవీరరాజు రచించిన చారుచర్య నితి శత మును సమితి అధ్యక్షులు శ్రీ జి వి ఎస్ సారెడ్డి ఆవిష్కరించారు ఉషోదయం గురించి శ్రీ ఎ సూర్యప్రకాష్ చారుచర్య సీతీశతకం గురించి శ్రీ గణపతి రామచంద్రరావు వివరించారు అధ్యక్షులు శ్రీ టి ఎమ్మీనరసంహస్వామి శ్రీ ఎ వి జయవీరరాజును స్వాగతించి సంస్థను పరిచయం చేశారు ప్రధానకార్య

దర్శి శ్రీ చిరుతి నర్సయ్య వార్షిక నివేదిక చదివారు కవినమ్మేళనలో పాల్గొన్న 20 మంది కవులకు అతిథులకు మెమోంటోలు ప్రధానం చేశారు సమావేశ కర్త శ్రీ డి నారాయణగౌడ్ స్వాగతం పలికారు సహాయ కార్యదర్శి శ్రీ అంకము రాములు అతిథులకు పూలమాలలు వేశారు ఉపాధ్యక్షురాలు శ్రీమతి జె అరుందతిశర్మ వందనసమర్పణ చేశారు

స్వాతంత్ర్య సమరయోధునికి సన్మానం

నెల్లూరు

18 11-82వ తేదీ శనివారము సాయంత్రము 4 00 గం లకు శ్రీ సర్వోదయ కళాశాల నూతన భవనములో హిందీ ప్రచారకుడు స్వాతంత్ర్య సమర యోధుడు సంఘ సేవా పరాయణుడైన శ్రీ పుత్రేడి సుబ్రహ్మణ్యాచార్యులు గారికి స్వాగతము జరిగినది శ్రీ సర్వోదయ కళాశాల సైక్లరీ మరియు కరెస్పాం డెంట్ గారైన శ్రీ ఎ ఎ సుబ్బారాయులు కెట్టిగారు అధ్యక్షత వహించిరి ముమారు 200 మంది హిందీ పండితులు అభిమానులు పై సభలో పాల్గొనిరి వి ఆర్ కళాశాల హిందీ విభాగ అధ్యక్షులు శ్రీ ఎ వీరయ్యగారు విభిన్న క్షేత్రములలో అతిథి యొక్క సేవాపరాయణతను కార్యదక్షతను సంఘ సేవను గూర్చి ప్రసంగించిరి ప్రసంగ రచయిత విమర్శకుడు శ్రీ మరుపూరు కోదండరామిరెడ్డిగారు అతిథి యొక్క యోగ్యత ఆదర్శములను కొనియాడిరి తమపరి తెలుగులోను హిందీలోను అనేక మంది ప్రసంగించిరి ప్రచారక మండలి అధ్యక్షులు శ్రీ సుంకర చంగయ్య గారు అతిథికి శాలువనుకప్ప సన్మానించారు ప్రచారక మండలి కార్యదర్శి శ్రీ ఎ వెంకట సుబ్బయ్యగారి వందన సమర్పణ అనంతరము జాతీయ గీతముతో సభ ముగిసినది

శ్రద్ధాంజలి - సంతాప సభలు

ప్రేమ్చంద్ వర్ధంతి

ప్రేమ్చంద్ రచనలు తెలుసు మరొకరికే మునకై కాలక్షేపముకు పనికి వచ్చువి కావని దేశభక్తి పూరితములై ఉన్నతాదర్శ పోషకములై భారతీయ సంస్కృతిని భారత ప్రజల సహజ దార్శనిక ప్రవృత్తిని పతివలంప జేస్తున్నాయని మెచ్చు అవని గడ్డ గాంధీ శ్రేణులలో హిందీ ప్రచారక విద్యాలయం ఆధ్వర్యములో జరిగిన ప్రముఖ హిందీ నవల రచయిత ప్రేమ్చంద్ వర్ధంతి సభలో ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్న కవి పండితులు శ్రీ జోస్యుం సూర్యనారాయణమూర్తి పేర్కొన్నారు ప్రేమ్చంద్ రచనలపై గాంధీ ఉద్యమాల ప్రభావము కలదని ఆయన అన్నారు

సభకు అధ్యక్షత వహించిన హిందీ ప్రచారక విద్యాలయం ఎన్నిపాల్ శ్రీకృష్ణగంతుల సత్యన్నారాయణ ప్రేమ్చంద్ ఆదర్శవాది అని అన్నారు కథా సాహిత్యమును సానలుతీర్చి వన్నెబెట్టి దానికొక సుస్థరమైన స్థానమును సంక్రమింపజేసిన ఖ్యాతి మహావయిత ప్రేమ్చంద్ కు దక్కుతుందని ప్రశంసించారు

శ్రీ ఎ వి ఎస్ ఆర్ శర్మ వందనసమర్పణ చేశారు

కరీంనగరంలో వినోబాజికి శ్రద్ధాంజలి

నవంబర్ 28న కరీంనగరములో జిల్లా సర్వోదయ మండలి పక్షమున శ్రీ వై హనుమంతరావు అధ్యక్షతన జరిగిన సమావేశములో వివిధ మతములకు చెందిన ప్రార్థనలు సామూహికముగా జరుపబడినవి జిల్లా సర్వోదయ మండలి అధ్యక్షులు శ్రీ బి వెంకటరామారావు ప్రసంగిస్తూ ఆచార్య వినోబా భాషేగారు గాంధీజీకి ఆధ్యాత్మిక వారసుడనియు పదమవ్యక్తి-సత్యాగ్రహుడనియు స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడనియు

నియు సరోద్ధియ సమాజ స్థాపకుడనియు భూదాన గ్రామదాన యజ్ఞకర్తయ్యాయు ఆర్థిక సాంఘిక సమానత్వము కొరకు శాంతియుత మార్గమున కృషి సల్పియుగ ప్రవక్తియును మహర్షి యనియు అన్నారు పలువురు ప్రముఖులు వక్తలు ప్రసంగించి వినోబాజీ చిత్రపటమునకు పూలమాలలు సమర్పించి శ్రద్ధా జలి ఘటించారు

అంతకు ముందు జిల్లా కాంగ్రెస్ (బి) అధ్యక్షులు శ్రీ బి రామస్వామి అధ్యక్షతన జరిగిన సమావేశములో రాష్ట్ర న్యాయశాఖా మంత్రి శ్రీ వి వెంకటేశ్వరరావు వినోబాజీవంటి మహర్షి నిర్మాణము పొందుటతో ఒక యుగము అంతరించినదంటూ శ్రద్ధాంజలి ఘటించారు

సర్వశ్రీ బి కొడేశ్వరరావు యస్ సత్యనారాయణ బ్రహ్మచైతన్య చీఫ్ జగన్ రావు కె రాజలింగం వి రామేశం కె చంద్రమోహన్ రావు వి రామారావు శ్రీమతి గ్రంథి రాజేశ్వరమ్మ ప్రభువులు కూడా ప్రసంగించి శ్రద్ధా జలుు ఘటించారు

డా॥ ఏ బి నాగేశ్వరరావు నిర్వాణం

రాజమండ్రి

18-12-82 రాజమండ్రి హిందీ ప్రేమి మండలి ఆధ్వర్యమున దేశభక్తులు, గాంధేయవాదులు హిందీ ప్రేమి మండలి పూర్వాధ్యక్షులు స్వర్గీయ డా॥ ఏ బి నాగేశ్వరరావు గారి మరణానికి సంతాప సభ శ్రీ ఎ ఆర్ జైన్ (ఎ ఎ ఎ మిస్సె) అధ్యక్షతన జరిగినది

ప్రేమి మండలి కార్యదర్శి శ్రీ మేరపల సన్యాసరావు “స్వర్గియ నాగేశ్వరరావు గారి జీవిత చరిత్రను సంగ్రహంగా వివరిస్తూ హిందీ ప్రచారానికి వారు చేసిన అమోఘ సేవకు జోహార్లు అర్పించారు

అధ్యక్షులు శ్రీ ఎ ఆర్ జైన్ శ్రీ నాగేశ్వరరావు గారి చిత్రపటానికి పూలమాలలు సమర్పించి పూజచేసి శ్రీ నాగేశ్వరరావు కర్మయోగి త్యాగ

మూర్తి గాఢీజీ ఆశీస్సులకై జీవితం ధారపోసిన మహావ్యక్తియని దేశ స్వాతంత్ర్య సంగ్రామంలో దాక్షురగారి చరిత్ర సువర్ణాక్షరాలతో లిఖించబడి వుంటుందని అంటూ ఆశుతర్పణ చేసారు శ్రీతా హరికృష్ణారావు (అడ్యకేటు) శ్రీ నాశ్వరావు గారు ఆంధ్ర కేసరికి అనంగు శిష్యులై ఒకే నాడంతముపై కట్టబడి నిస్వార్థ సేవకు అంకితమైన మహామనీషి అని అన్నారు శ్రీ రాయపూడి రామకృష్ణ (స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు) మాట్లాడుతూ బ్రహ్మజ్ఞానాల ఉన్నత, తెనేటి వంటి గాంధేయవాదులతో కలిసి పనిచేసి నిర్మాణ కార్యక్రమాలలో హిందీ ప్రచారము ఒకటిగా తీసుకొని జీవిత పర్యంతం హిందీ ప్రచార సభలు హిందీ ప్రేమి మండలికి సేవచేచారని అన్నారు శ్రీ వేమూరి సాంబశివశాస్త్రి రాజమహేంద్రానికి కష్టాలు వచ్చినప్పుడు నిస్వార్థ చింతతో ముందు వుంటే నాయకత్వం వహించి ప్రజలకు సేవచేసిన మహాదేశభక్తుడు అని అన్నారు

శ్రీ ఆర్ కె పురోహిత్ (పేపర్ మిల్స్) తమ దుఃఖాన్ని వ్యక్తపరుస్తూ భౌతిక దేహం శాశ్వతం కాదు కాని వారి ఆత్మ ప్రభావం వలన యువతకు చైతన్యం దేశభక్తి ప్రేరణ జరిగిందని వారి త్యాగాల వలన మనం ఉత్తేజులైనామని అన్నారు సభలో కె నాగేశ్వరావు గారి ఆత్మకు శాంతిని కోరతూ సర్వశ్రీ ఎ ఆర్ జెన్ ఆర్ కె పురోహిత్ కుమారి సుబ్బలక్ష్మి హిందీ కవితలు వదిలి దుఃఖాన్ని వ్యక్తపరచారు

ఇంకా హిందీ మహా విద్యాలయ విద్యార్థులు విద్యార్థినులు రామధున్ పాడి శ్రీ నాగేశ్వరావు గారు శ్రద్ధాంజలి పుడించారు

కుమారి సుబ్బలక్ష్మి వందన సమర్పణ చేశారు

గాంధీ జయంతి విత్తూరు

అక్టోబరు 2వ తేదీన చిత్తూరు హిందీ ప్రేమి మండలి మహా విద్యాలయములో గాంధీ జయంతి

ఉత్సవము జరిగింది మండలి అధ్యక్షులు శ్రీ డి శ్రీనివాస అయ్యంగారు జాతీయ పతాకమును ఎగురవేశారు గాంధీగారు భారత జాతి దాన్య విముక్తికి పోరాటము గావించారు వారి ఆడుగుజాడలలో అనేకమంది దేశభక్తులు నడిచారు ఎన్నో కష్టనష్టాలకు గురి అయ్యారు ఆ మహానుభావుడు సంపాదించిన స్వాతంత్ర్యమును బావి పొరులైన మీరు కాపాడకొనవలెను ఈ దేశాభ్యున్నతి మీమీదనే ఉన్నది మీరు గాంధీగారిపలే దేశసేవకు పూనుకొనవలెను అని ఆయన హితబోధ చేశారు మండలి కార్యదర్శి శ్రీ బి జి సుందరమూర్తిగారు గాంధీగారికి అతి ప్రయమైన రాంధున్ రఘుపతి రాఘవ రాజారాం పాటను సామూహికంగా గానం చేశారు జాతీయగీతముతో సభ ముగిసెను

కరీంనగరంలో గాంధీ జయంతి

అక్టోబరు 2న గాంధీ జయంతి సందర్భమును పుర స్కరించుకొని కరీంనగరములో జిల్లా సర్వోదయ మండలి పక్షమున శ్రీ బోయినపల్లి వేటూరి రామారావు అధ్యక్షతన జరిగినది ప్రముఖ స్వాతంత్ర్య సమర యోధుడు శ్రీ వై హనుమంతరావు గాంధీజీ చిత్రానికి పూలమాల వేసిరి పలువుర వక్తలు ప్రసంగిస్తూ గాంధీజీకి శ్రద్ధాంజలి సమర్పించిరి

శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ జన్మదినోత్సవం

విజయవాడ

19 11-82న 10 గంటలకు హిందీ ప్రచారక విద్యాలయము మావరంలో దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ అధ్యక్షురాలు భారత ప్రధాన మంత్రి శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ రెవర జన్మదినోత్సవము ఉత్సాహపూరిత వాతావరణంలో జరిగింది ముఖ్య అతిథి శ్రీమతి సీతా రామరాజుగారు ఉపన్యసస్తూ “మన దేశ జనాభాలో స్త్రీలు సగము ఉన్నారు వారు విద్యను బడస చైతన్యవంతులగుట అవసరము

అప్పుడే సమాజము పురోగమిస్తుంది అని చెబుతూ శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ పుట్టినరోజు సంగర్భములో ట్రైనింగ్ పొందుతున్న విద్యార్థులందరికి తమ భావాంక్షలు అందచేశారు

ప్రముఖ స్వాతంత్ర్య యోధులు శ్రీ ఆడుసుమల్లి లక్ష్మీ పెరమాళ్ళుగారు మన భారత స్వాతంత్ర్య సంగ్రామములో ఎంతో త్యాగం చేసిన దేశభక్తుల కుటుంబము శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ గారిది ఆమె పుట్టక పొరాటము మధ్యలో— ఆమె జీవితమూ పోరాటమే భాతదేశము సందెగాక ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గాంచిన ఇందిరాజీ జన్మదినముమనకొక పెద్దపండుగ ఈ సందర్భములో అందరికీ నా సభాకాంక్షలు— అన్నారు

శ్రీ ఎ ప్రసాదరావుగారు శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ గారి జీవితాన్ని కృత్రముగా చెప్పారు సభాధ్యక్షులగు ప్రెసిపాల్ సుబ్బారావుగారు దక్షిణ భారత వాందీ ప్రచార సభకు శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ అధ్యక్షురాలు ఆమె భారతి ప్రధాని కూడారు ఈ సంవత్సరములో ఐ రితదేశము సర్వతోముఖముగా అభివృద్ధిని సాధించాలని ఆమె దేశప్రజలను కోరింది అన్నారు ఈ సంవత్సరం ప్రచారక విద్యాయ పార్యక్రమములో హిందీ భాషా శిక్షణతోపాటు బైండింగు కుట్టుపని హిందీ టైలంగు కూడా నేర్చుకుని సహాయపడవలసిందిగా ముఖ్య అతిథిని, సర్వోదయ సంఘమును కోరుతూ విద్యాలయ రిపోర్టును సమర్పించారు

సర్వోదయ మండలి కార్యదర్శి శ్రీ శీరపు అప్పారావు బైండింగ్ కు తమ ప్రోత్సాహమును తెల్పిరి శ్రీమతి సీతాకామరాజు కుట్టుపనికి తోడ్పాటును

తెలియబరుస్తూ విజయవాడలో హిందీ మీడియం డిగ్రీ కాలేజీ అవసరాన్ని బలపరచాడు తరువాత వందన నమర్పణతో సభ జయప్రదంగా ముగిసింది

ప్రమాణపత్ర వితరణోత్సవము

దేవరాపల్లి

తే 42-11 82 సోమవారము సాయంత్రము 4 గంటలకు విశాఖపట్నం జిల్లా దేవరాపల్లి గవర్న మెంటు జూనియర్ కళాశాల యందు 9 10 వ హిందీ ప్రమాణపత్ర వితరణోత్సవ సభ అతిథ్యం అనందభరితంగా జరిగింది పలువురు విద్యావేత్తలు, అభిమానులు విద్యార్థిని విద్యార్థులు విచ్చేసి సభను జయప్రదము గావించిరి

ఆనాటి సభకు స్థానిక ప్రెసిపాల్ శ్రీ మంగళం పల్లి రామకృష్ణారావు ఎమ్ ఎస్ న బి ఇ డి గారు అధ్యక్షత వహించి అధ్యక్షులు వారి అధ్యక్షోపన్యాసములో హిందీ భాషా ప్రాముఖ్యతను చెబుతూ హిందీ ప్రచారము చేయుచున్న ప్రచారముగురించి ప్రశంసించి హిందీ ప్రచారకలు శ్రీ చందిక సత్యనారాయణగారు ఫరాషేక్ష లేకుండా ిర్విరామముగా 15 సంవత్సరముల నుండి హిందీ ప్రచారము చేయుచు వేలాది మంది విద్యార్థులను ప్రాథమిక నుండి ప్రవిణ వరకు పరీక్షలకు శిక్షణ ఇచ్చుచు కొంతమంది హిందీ పండితులకు తయారు చేసిన ఘనత పొందిరి వారి సేవలకు గుర్తింపుగా దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ మద్రాసువారు దేవరాపల్లి పురజనులు కాలేజీ కమిటీవారు సన్మానము చేసిరి

అనాటి సభకు యిట్లు అతిథిగా విశాఖ జిల్లావిద్యా శాఖాధికారి శ్రీ జె న రంగనాయకులు ఎమ్ ఏ బి ఇ డి గారు విచ్చేసారు వారు తమ ఉపన్యాసములో ఈనాడు హైస్కూలులో హిందీకి ఉన్నత స్థానమును చక్కగా వివరించిరి హిందీ భాష బోధనకు సరిపోయేది పీరియడ్లు హిందీ ఉపాధ్యాయులకు లభించుటలేదని చెప్పిరి దాని వలన హిందీ భాష కొంతవరకు వెనుకబడినది అనిచెప్పిరి ఏస్కూలులో హిందీ పరీక్షల సెంటరు నడుచునో ఆక్కడ కొంత వరకు ఎల్లలు హిందీ భాషను బాగా నేర్చుకొనుచున్నారు ఈ విషయములో స్థానిక హిందీ ప్రచారక శ్రీ చందక సత్యనారాయణ హిందీ భాషకు చేయుచున్న సేవ ప్రశంసనీయమైనది హిందీ భాషకు భారతీయ భాషలకు ఉన్న సంబంధమును వర్ణించుట హిందీ భాషను ఆందరు నేర్చుకొనవలెనని చెప్పిరి

ఈనాటి ప్రమాణపత్రవితరణోత్సవము నాకు చాలా ఆనందమును కలిగించినదని వ్యాఖ్యించి చెప్పిరి

ఈనాటి సభకు ప్రముఖ ఉపన్యాసకులుగా శ్రీ డా ఎ ఎ రాజుగారు (హిందీ రీడరు ఆంధ్ర యూనివర్సిటీ) విచ్చేసిరి వారు తమ ఉపన్యాసములో ఎన్ని భాషలు నేర్చుకొంటే అంత ఆనందము పొందవచ్చు

నిని వ్యాఖ్యించి చెప్పిరి వివిధ భాషలు వాటి సాహిత్యము తెలుసుకున్ననాడు మన భారతదేశము యొక్క గొప్పతనమును మనము తెలుసుకొనగలము హిందీ భాష నేర్చుకొనుటలో భావ సమైక్యతను సాధించవచ్చునని చెప్పిరి శ్రీ చందక సత్యనారాయణ హిందీభాషా ప్రచారమునకు చేయుచున్న సేవను ప్రశంసించిరి హిందీభాష విషయములో గంభీరమైన ఉపన్యాసమును ఇచ్చి శ్రోతలను ముగ్ధులను గావించిరి

శ్రీరావకొండ లక్ష్మణమూర్తిగారు లెక్కల లెక్కరక శ్రీ L H ప్రసాదుగారు హిందీ భాష ప్రాముఖ్యతను గురించి విద్యార్థులు హిందీ భాషనేర్చుకొను ఆవశ్యకత గురించి గంభీర ఉపన్యాసములు ఇచ్చిరి శ్రీ L H ప్రసాదుగారు ఉపన్యాసము విద్యార్థులలో ఉత్సాహము హిందీభాష నేర్చుకొనుటకు ప్రోత్సాహము కలిగించినది

తరువాత స్థానిక హిందీ ప్రచారకులు శ్రీ చందక సత్యనారాయణగారు అవ వార్షిక రిపోర్టు చదివి విని ఎంచిరి అటువమ్మట ఇంగ్లీషు లెక్చరర్ శ్రీ ఇ శశి భూషణరావుగారు మృదుమధుర శైలిలో సభికులను ముగ్ధులను చేయుచు వందవసమర్పణ గావించిరి జణగణమంతో సభ రాత్రి గంటలకు ముగిసినది

దక్షిణభారత హిందీ ప్రచార సభ ఉబ్బయి శాసన సభ (స్వతంత్ర విభాగం)
రాష్ట్ర భాషా పారంగత పరీక్ష ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ మూలము

Telegram University

OFFICE OF THE REGISTRAR
OSMANIA UNIVERSITY
HYDERABAD 50 007

No 6599/L/1907/II/-/Acad

Dated 18-12-1982

To

The Dean

Faculty of Arts

Osmania University

Madam

Sub Recognition of Rashtra Bhasha Parangat Examination
Conducted by Dakshina Bharat Hindi Prachar Sabha
Madras as equivalent to M A (Hindi) of
Osmania University for appointment purposes as
Junior Lecturers

Ref Letter No 125/HD/82 Dt 29 7 1982 from the Head
Department of Hindi O U

* * * * *

With reference to the above letter I am to inform you that the
Vice-Chancellor in anticipation of the approval of Standing Committee/
Academic Council has accorded recognition to the Rashtra Bhasha Parangat
Examination conducted by Dakshin Bharat Hindi Prachar Sabha Madras as
equivalent to M A (Hindi) of Osmania University for the purpose of
appointment as Junior Lecturers

Yours faithfully
Sd/- ASST REGISTRAR
(Acad)

Copy forwarded for information to

- 1 The Head Department of Hindi O U
- 2 The Director of Higher Education Andhra Pradesh Hyderabad
- 3 The Registrar Dakshin Bharat Hindi Prachar Sabha Madras
- 4 Registrar, Dakshin Bharat Hindi Prachar Sabha P G Complex Hyderabad
- 5 H Section Academic Branch O U

//True Copy//

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ - ఆంధ్ర

హైదరాబాద్ 500 004

విజ్ఞప్తి

దక్షిణ భారత వాందీ ప్రచార సభ-ఆంధ్ర గత చాల సంవత్సరాలుగా పనిచేస్తున్నది ఇది మన మాతృసంస్థ ఈ సంస్థ కేంద్రప్రభుత్వ సహాయంతో ఈ క్రింది ప్రాశికలను అమలు బరువుచున్నది

- 1 నాలుగు వాందీ మహావిద్యాలయములు
- 2 21 హిందీ వికారద విద్యాలయములు
- 3 4 వాందీ పుర టింగ్ విద్యాలయములు
- 4 270 ఉచిత వాందీ తరగతులు సహాయక ప్రచారకులు

ఆంధ్రసభ స్వంత ప్రాశికలు

- 1 స్వతంత్ర ప్రచారక్ ప్రాశిక
- 2 మాన్యత పొందిన వాందీ విద్యాలయములు
- 3 వాందీ పరిచయ పరిక్ష నడుపుట

ప్రచారకులకు లాభములు కేంద్ర ప్రభుత్వ ప్రాశిక ననుసరించి పనిచేయువారికి కేంద్రప్రభుత్వ నియమముల ననుసరించి అనుదానము ఇవ్వబడును ఆంధ్రసభ స్వంత ప్రాశికల ననుసరించి పనిచేయువారికి వాటి నియమముల ననుసరించి ఆర్థిక సహాయము చేయబడును (నియమావళులు పంపబడినవి) సభ పరిక్షలకు పరిక్షార్థులను తయారుచేయు ప్రచారకులనే (తగినంత సంఖ్య ఉన్నచో) పరిక్షకులుగా నియమించి ప్రోత్సహించుట జరుగును

ఆంధ్రసభ స్వంత ప్రాశికలలో మీకు అనుకూలముగ నున్నదానిని మీరు ఎంచుకొని మాకు సూచించినయెడల వివరములు పంపగలము మీరు సభకు మీ సహకారము నందించి ఆర్థిక సహకారమును తప్పక పొందగలరు మీ స్కూలు గ్రంథాలయము నిమిత్తం వాందీ పుస్తకముల కొరకు సభకు వ్రాయండి మీరు కొరినట్లు మంచి పుస్తకములు ఎన్నిక చేసే పంపగలము

మీ జాబుకై ఎదురుచూచుచున్నాము

హైదరాబాద్
డి 20-11-1982

}

ఇటు
చిర్రాపూరి సుబ్రహ్మణ్యం
కార్యదర్శి

